250 Copies printed
No 146

15

GALENI PERGAMENSIS DE TEMPERAMENTIS, ET DE INAEQVALI INTEMPERIE LIBRI TRES

THOMA LINACRO ANGLO INTERPRETE.

Opus non medicis modo, ſed et philoſophis oppido ꝙ neceſſariū nunc primum prodit in lucem

CVM GRATIA
& Priuilegio.

Impreſſum apud praeclaram Cantabrigiam per Joannem Siberch, anno MDXXI.

Reproduced in exact Facſimile

WITH AN INTRODUCTION

BY

JOSEPH FRANK PAYNE, M.D., F.R.C.P.

FELLOW OF MAGDALEN COLLEGE, OXFORD

AND A PORTRAIT OF THOMAS LINACRE

¶ *Printed by* C. J. CLAY, M.A. *Printer to the Univerſity of Cambridge for* ALEXANDER MACMILLAN *and* ROBERT BOWES, *Bookſellers No.* 1 *Trinity Street, over againſt Saint Mary's Church*

MDCCCLXXXI

6

PUBLISHERS' NOTE.

THE present reproduction of Linacre's translation of two treatises by Galen is issued as a specimen of early typography, being the sixth in order of the seven books printed by John Siberch, the first Cambridge printer, in 1521. Besides these seven, one appeared in 1522, after which date no book is known to have been printed in Cambridge till 1584. The books printed by Siberch are all very scarce; of one but a single copy is known, and of three of the books there is not a single specimen in Cambridge. In 1878, the publishers of the present volume proposed to issue the whole of the eight books, and the following are now ready, and will shortly be published:

1. Bullock, Henry. Oratio habita Cantabrigiae. 1521.
2. Cujuſdam fidelis Chriſtiani Epiſtola ad Chriſtianos omnes. Subſequitur et Divi Auguſtini de miſeria...vitæ ſermo. 1521.
8. Papyrii Gemini Eleatis Hermathena, ſeu de Eloquentiae victoria. 1522.

Mr Bradshaw, University Librarian, has compared the eight books side by side, and has thus been able to determine their relative order. He kindly allows his notes to be printed, and they will be issued with the first of the above three volumes.

The Publishers are desirous of gaining information about the printer, John Siberch, before 1521, when he commenced to print in Cambridge, and after 1522 when he discontinued printing there. Herbert suggests that he may be the John Sibert, who was printing at Lyons in 1498, and mentions a book of that date being in the Cambridge University Library. But this book, Henrici Bouhic Distinctiones super libros quinque Decretalium, consists of two large folio volumes, and the printer calls himself '*Magister* Johannes Siberti;' both of which facts make it unreasonable to identify him with the plain Johannes Siberch who printed little books at Cambridge so many years afterwards.

CAMBRIDGE, *July* 1, 1881.

INTRODUCTION.

THOMAS LINACRE, known to his contemporaries as one of the most learned scholars of an epoch when learning was highly prized, but in after times chiefly as the founder of the College of Physicians in London, was born at Canterbury, probably about the year 1460. Of his parentage and descent nothing certain is known, though some of his biographers have assumed, apparently without any evidence except the name, that he was connected with the family of Linacre in Derbyshire. It is clear from a passage in Linacre's will that he had a brother, sisters, and other relatives (the brother strange to say, bearing the same baptismal name—Thomas) but further the family history cannot be traced.

This fact will appear less surprising, if we remember that Linacre like many scholars of his time, was never married, and lived for many years an almost monastic life, little influenced by family or social ties. More important than his descent was his education, and in this Linacre was unusually happy; for not a little of the success and eminence of his

after life may be traced to the bias which the young scholar's mind received from his earliest teacher. The Cathedral school of Canterbury within the monastery of Christ Church where Linacre became a pupil was at that time under the direction of William Tilly, otherwise called William of Selling, an Augustinian monk, and a scholar of a type at that time rare in England. Originally educated at Oxford, elected a Fellow of the newly founded College of All Souls, and afterwards received as a monk in the Monastery of Christ Church, Canterbury, Selling found the means to travel in Italy, where he not only studied the Canon Law, but, what is more to the present purpose, during a stay at Bologna, studied Greek and became the pupil of Angelo Politiano. After two years' stay in Italy, he returned home, became Prior of Christ Church, and later on was sent as Envoy from Henry VII. to the papal court; an event which proved of great importance to Linacre. At the time of which we are now speaking, he was only Master of the Grammar School, whether appointed before or after his first journey to Italy we do not know. In any case it is clear that he had already those tastes and pursuits from which his pupil Linacre derived not only his determining impulse to the life of a scholar, but especially that love of Greek literature which runs like a thread through the great physician's life and is the clue to much of his versatile literary activity.

At the mature age (especially according to the customs of the day) of twenty, Linacre was sent to Oxford. At what College or Hall he studied is uncertain, though it is assumed, on trivial grounds that he must have entered at Canterbury Hall. The only fact which is certain is that after four years' residence at the University, in 1484, he was elected a fellow of All Souls' College. It has been thought by Dr Noble

Johnson, the best biographer of Linacre, that this election must have implied relationship to Archbishop Chichele, the founder, and thus also to Selling, assuming that the latter owed his preferment also to family connexions. But the entry in the College books (which though not contemporary is a copy thought to have been made about 1571 of the original record) has no indication of his being of founder's kin. It is simply "Thomas Lynaker, *medicus insignis*." The omission to specify kinship to the founder is regarded by Dr Leighton the present Warden of All Souls (he was himself good enough to inform me) as decisive that no such kinship existed, and the supposition of any family tie between Linacre and Chichele or Selling must therefore be regarded as entirely baseless[1].

The time of Linacre's residence at Oxford was one of much moment in the history of the University, already stirred by the earliest movements of the revival of learning. The first Oxford printing press was already issuing those few volumes, now become so rare, which must have been of startling interest to the world of scholars. The study of the new learning, Greek, had been introduced by Cornelio Vitali, an Italian, said to have been the first teacher of that language in England, and it is stated that Linacre became his pupil. At the same time he doubtless formed the acquaintance of two scholars who shared his devotion to the 'new learning,' William Grocyn and William Latimer, the former of whom survived to form part, with Linacre himself, of the brilliant circle of Oxford scholars, who a few years later excited the admiration of Erasmus.

But Linacre was soon to have the privilege which he must have long coveted, of perfecting his knowledge of Greek at what was then the fountain-head of that learning,

in the schools of Italy. The opportunity came through his old friend and teacher, William of Selling, who was sent by Henry the Seventh as his envoy to the Papal Court. It is not clear that Linacre had any official position in the embassy; he accompanied his patron however, as far as Bologna, but not in his further journey to Rome. At Bologna Linacre is stated by Leland to have been introduced to Angelo Politiano, and to have remained there in order to become a pupil of this great scholar. His stay in Bologna appears to have been short, and we next hear of him at Florence, having perhaps followed thither Politiano, who along with Demetrius Chalcondylas had now been charged with the instruction of the two sons of Lorenzo de Medici, Piero and Giovanni. Linacre seems to have been favoured with the patronage of Lorenzo, who allowed him to share the instructions given to the young princes. It is not easy to understand precisely what was the position Linacre now occupied at the Court of Florence, for though his fellow pupils were boys and he himself a man of twenty-five and already a considerable scholar, he is not spoken of as in any sense their tutor. The connexion however must have been in after years valuable to him, as the dedication of the work now reprinted clearly shews: the pope Leo the Tenth, being the younger of the two Medici princes. It will be evident from the dedication itself that the privilege accorded to Linacre was shared by others, and it was therefore perhaps not so important as it has been regarded. It is enough to know that he studied under such eminent scholars as Politiano and Chalcondylas, and thus laid the foundation of the elegance in Latin scholarship and profundity in Greek learning for which he was afterwards distinguished.

After a year thus spent in Florence, Linacre proceeded to

Rome, where his studies in the Vatican library procured him the acquaintance of another great scholar, Hermolaus Barbarus. It is possible that this acquaintance may have given Linacre's studies a bias in the direction of medicine; for Barbarus, though not a physician, had devoted himself specially to the study of Dioscorides, whose works he translated into Latin, and illustrated with commentaries, more than once reprinted. It is suggested by Dr Noble Johnson that the example and arguments of Hermolaus Barbarus may have given Linacre's mind a bias of a different kind, namely towards a single life; for the Italian scholar, we are told, wrote a treatise in favour of celibacy at the age of eighteen, and never afterwards deviated either in practice or theory from the principles there advocated. Barbarus was also a great Aristotelian scholar, and in this direction also he may have influenced the mind of Linacre; who afterwards undertook and partly carried out a plan which had also been among the projects of the elder scholar, of a complete translation of the works of Aristotle. In other less important matters, the influence of Hermolaus Barbarus seems traceable, and if Linacre took as his model in a learned life any of the great scholars with whom he studied, it was certainly rather Hermolaus than any other.

From Rome Linacre went to Venice, and here made the valuable acquaintance of the great printer, Aldus Manutius Romanus, who was then engaged in bringing out some of the most important editions of the classics, by which he earned the gratitude of scholars. Aldus appears to have treated the English scholar with great kindness, which is acknowledged, as a personal favour, by William Grocyn, in a letter to Aldus, which must have been written shortly after Linacre's return from Italy. After acknowledging the kindness shewn

to his friend Linacre, Grocyn goes on to thank Aldus, in the name of English scholars especially for his editions of the Greek classics, and commends his preference for Aristotle to Plato. The rest of this letter, the style of which is praised by Erasmus, is interesting, especially as the only extant composition, except two trifling epigrams, of this once celebrated scholar, but has no further reference to our subject. Aldus prefixed it to Linacre's translation of Proclus *On the Sphere*, printed by him in the year 1499[2], in order (as he says in his dedication of this work to Albertus Pius, prince of Carpi) to make the Italian philosophers ashamed of their bad Latin, and lead them to rival the Englishmen. In the dedication just named Aldus pays a high compliment to Linacre's scholarship, which may be quoted here, though written later. "Linacre," he says, "has translated this work with elegance and learning.

"Qui utinam et Simplicium in Aristotelis Physica, et in ejusdem meteora Alexandrum quos nunc summâ curâ Latinos facit, ad me dedisset, ut et illos unâ cum Proclo ad te mitterem. Quanquam (ut spero) eosque et alios in Philosophiâ, medicinâque perutiles libros aliquando dabit. ut ex eâdem Britanniâ unde olim barbaræ et indoctæ literæ ad nos profectæ Italiam occuparunt, et adhuc arces tenent, latine et docte loquentes bonas artes accipiamus, ac britannicis adjutoribus fugatâ barbarie, arces nostras recipiamus, ut eâdem hastâ sanetur a quâ illatum est vulnus."

He also implies that an intimate friendship existed between Linacre and the prince of Carpi, on which account the work will be more welcome to his patron.

The Aldine *editio princeps* of Aristotle contains also an interesting allusion to Linacre, which seems to shew that he had something to do with the editing or correcting of that great

work. It may even not be without some significance that a splendid copy of this edition, printed on vellum (and as complete in this state, according to Dibdin, of the highest rarity), once belonged to Linacre, and is now, bearing his autograph, in the library of New College, Oxford. In the dedication prefixed to the second volume of this work, Aldus boasts of the pains he had taken to secure a correct text,

"Ut tum querendis optimis et antiquis libris atque eâdem in re multiplicibus tum conferendis castigandisque exemplaribus quæ dilaceranda impressoribus traderentur, perirentque ut pariens vipera, in manus hominum venirent emendatissima. Id ita sit necne sunt mihi gravissimi testes in totâ fere Italiâ, et præcipue in Venetiis Thomas Anglicus, homo et græce et latine peritissimus præcellensque in doctrinarum omnium disciplinis."

This volume is dated February, 1497, the first volume 1495, dates which are quite reconcilable with the time when Linacre is believed to have been at Venice.

On leaving Venice, Linacre went to Padua and probably made some stay there: since it was here that he graduated as Doctor of Medicine, and here he must have acquired the greatest part of his medical knowledge. Padua was at that time one of the chief seats of medical knowledge in Europe, and became shortly afterwards one of the first schools of anatomy. Its reputation in both departments was long preserved under the enlightened patronage of the Venetian Senate. Many students from Northern Europe naturally flocked thither, and among them a few from England and Scotland. Linacre was not the first eminent English scholar who graduated in medicine at Padua; the once celebrated Phreas [Wells], who left Balliol for Italy, and died at Rome, having preceded him by half a century or more; but he was

followed by a long roll of English and Scottish students the names and escutcheons of some of whom may still be seen in the gallery of the University quadrangle.

Though Linacre is said to have taken the degree of Doctor of Medicine with great distinction, there is no foundation for the assertion that he was ever *Professor* of Medicine in the University. The story rests on an obvious confusion of the titles of Doctor and Professor which were then and long afterwards equivalent and interchangeable in the European Universities.

The tradition of Linacre's successful disputation at Padua is preserved in a dialogue by Richard Pacey (quoted in Johnson's life) where Grammar and Rhetoric are made to dispute as to the respective merits of Theodore Gaza and Thomas Linacre. Grammar first claims Linacre as her own, Rhetoric contends that he was by right her son, and that Grammar was only the occupation of his leisure moments. On one occasion (says Rhetoric) he condescended to dispute with some Grammarian on certain minutiæ connected with the vocative case, but gained a more brilliant victory when he defended his theses for graduation at Padua, "Nam quum in gymnasio Patavino, professionis artis medicæ ei (ut nunc moris est) darentur insignia, publicé non sine summâ laude disputavit, et seniorum medicorum adversaria argumenta accuratissime refellit"[3].

Linacre's route after leaving Padua, may, Dr Johnson tells us, be accurately and precisely traced through Vicenza, Verona, Brescia, Bergamo and Milan; but the authority for this statement is not given. It may however be permissible to delay for a moment at Vicenza, since it is pretty certain that Linacre did pass there, and highly probable that his stay had some influence on his literary life. This city was

the home of a celebrated physician and scholar, Nicolaus Leonicenus, best known as the author of the earliest treatise on Syphilis, the fearful malady at that time beginning to be known; but also celebrated for having translated several works of Galen from the Greek. One of these versions, that of the treatise *De motû musculorum* was afterwards published by Linacre with some of his own. Leonicenus was much older than Linacre (though he survived him) and in after years, as we know from a letter of Croke to Henry VIII., spoke of Linacre as his pupil[4].

The reputation of this now almost forgotten scholar was very high among his contemporaries. Aldus Romanus, in the dedication of the Aristotle already spoken of to Albertus Pius, Prince of Carpi, speaks of Leonicenus as '*philosophorum ætatis nostræ medicorumque facile princeps*'. A correspondence which has been preserved between Leonicenus and Angelus Politianus is full of mutual compliments; and shews that the two scholars regarded themselves as allies in the common warfare against 'barbarism' a foe that had to be expelled from the fields of philosophy and medicine as well as from that of letters[5].

It is certain that the example of such a man could not have been without effect on so apt a pupil as Linacre, and the influence of Vicenza is clearly apparent in some of his later work.

On leaving Italy, Linacre is said to have indulged in an antiquarian caprice which seems little in harmony with what we afterwards hear of his staid character, though in his hot youth and under the influence of the classical sentiment it may have been possible, and even natural. The story is that on bidding farewell to Italy at some mountain pass he indulged his fancy in building a cairn of stones, which he crowned with

flowers, and dedicated to Italy, as *sancta mater studiorum.* All that is known about this transaction comes from two Latin poems, by Janus Vitalis and by Joannes Latomus, one of which it may be sufficient to quote.

JANUS VITALES

IN THOMÆ LINACRI ANGLI ITALIA DISCESSUM.

Dum Linacrus adit Morinos, patriosque Britannos,
Artibus egregiis dives ab Italiâ,
Ingentem molem saxorum in rupibus altis,
Congerit ad fauces ante Gebenna tuas,
Floribus hinc, viridique struem dum fronde coronat,
Et sacer Assyrias pascitur ignis opes:
"Hoc tibi" ait "mater studiorum, ô sancta meorum
Templum Linacrus dedicat, Italia;
Tu modò cui doctâ assurgunt cum Pallade Athenæ
Hoc de me pretium sedulitatis habe."

The second poem is by Joannes Latomus, and entitled *Arnidis querela in Thomam Linacrum Anglum Italiâ discessurum.* It represents the nymph of the Arno expostulating with Linacre while engaged in erecting his altar, on his fixed resolution to return home. It is highly laudatory, but too long for quotation[6].

In both copies of verses the name *Gebenna* occurs in connexion with this incident, and as this usually means, in classical Latin, the mountain district called the Cevennes, Dr Johnson concludes that Linacre before pursuing his journey to Paris stayed in this district. It does not seem necessary to suppose that he took so circuitous a route, or visited a

part of the country which must at that time have been wild and little traversed, and where a scholar, uninfluenced by modern love of the picturesque can have found nothing to attract him. But *Civitas Gebennensis* is the name given, almost universally, by the printers of Linacre's time, to the city of Geneva, and Stephanus:—*Dictionarium nominum propriorum* gives an interpretation apparently identical. We can well believe that, in crossing the pass of the great St Bernard on his way down to Geneva, Linacre would not bid farewell to the southern side of the Alps without some expression of emotion. But too much importance must not be attached to a story which probably rested only on some trifling incident of travel in crossing the Alps, related by Linacre himself in writing to his Italian friends.

The name *Morinos* in the verses quoted above sufficiently indicates that Linacre returned home, or was expected to return by way of Calais. He must doubtless have passed through Paris, but we have no record of any acquaintanceship there, though certainly at a later time Linacre had literary correspondents and friends in that city.

On his return to England Linacre seems to have resumed his residence in All Souls' College. His position in the University must have been one of considerable eminence, since a knowledge of Greek was still confined to a few scholars, and great respect was paid to those who had acquired this new accomplishment in Italy. There were about this time or a little later but four such scholars in Oxford. Grocyn and Latimer were a little older than Linacre. Colet was younger, or, at least, visited Italy later, and the date of his stay in Florence gave his studies a somewhat different complexion from what we see in Linacre. It has been well pointed out by Mr Seebohm, in his work on the Oxford Reformers[7], that

Colet was at Florence during the agitation and enthusiasm aroused by the preaching of Savonarola, and doubtless derived from him that new spirit in theology which his after life displayed, and which has caused him to be reckoned among the precursors of the reformation. Grocyn and Linacre shew nothing of this. They knew Florence when the literary *renaissance* was at its height, and when the spirit of the learned world was more pagan than Christian. We shall notice afterwards what bearing this had upon Linacre's literary and theological position.

The dissertation which the newly-returned scholar read for his degree in medicine is said to have attracted attention, but he does not seem to have taught publicly;—at least Grocyn and Latimer are the only names we hear of as public lecturers on Greek. It was, however, Linacre's good fortune, at this time, to meet with a pupil whose subsequent eminence was enough to make his teacher distinguished, with whom he formed the most important literary friendship of his life, and who has left us the brightest and most life-like pictures of Linacre himself. This pupil was Erasmus, whose long-cherished plans of going to Italy to learn Greek were, as is well known, deferred, in order that he might visit England with the same object. The story of Erasmus' stay in Oxford has often been told, though never before so fully and clearly as in Mr Seebohm's volume already referred to. It is very likely that he may have derived from Colet some of the ideas which afterwards influenced his literary and theological activity. To Linacre he owed, undoubtedly, the foundation of his Greek scholarship, and his respect for the ability and character of his teacher are shewn in many well-known passages from his letters. In one of the best known he writes as follows: "In Colet I hear Plato himself. Who does not admire the perfect

compass of science in Grocyn? What can be more acute, more profound, or more refined than the judgment of Linacre?" There are many similar passages, and, though eulogy was the fashion of the age, we feel at once that, at least in speaking of Linacre, Erasmus meant what he said. The same impression must be derived, I think, from an amusing passage in the "Encomium Moriæ," though some of Linacre's biographers seem to have omitted it as if derogatory to his reputation. It is, however, written in a strain of good-natured banter, which shews that there was a foundation of good feeling and mutual respect between the two scholars.

"Novi quendam πλυτεχνότατον Græcum, Latinum, Mathematicum, philosophum medicum καὶ ταῦτα βασιλικὸν jam sexagenarium qui cæteris rebus omissis annis plus viginti se torquet et discruciat in Grammaticâ, prorsus felicem se fore ratus si tamdiu licet vivere, donec certo statuat, quomodo distinguendæ sint octo partes orationis, quod hactenus nemo Græcorum aut Latinorum ad plenum præstare valuit. Proinde quasi res sit bello quoque vindicanda, si quis conjunctionem faciat dictionem ad adverbiorum jus pertinentem[8]."

There is no record of Linacre's practice in his profession at Oxford. A new direction was given to his life by the call which he received about the year 1501 to come to court, and direct the studies of the young Prince Arthur. This mark of court favour appears to have been in some way connected with the visit of Prince Arthur to the University where he resided in Magdalen College. The appointment lasted till the prince's death in 1503, but the only record of it which remains is the Latin translation of the treatise of Proclus *On the Sphere*, dedicated to Prince Arthur, which has been already referred to. This was Linacre's earliest published work. After the prince's death Linacre appears to have stayed in

London, and probably to have practised medicine, but there is no satisfactory evidence as to this period of his life.

The accession of Henry VIII. must have raised the hopes of Linacre, as it did those of all the scholars and enlightened men in England at that time. The young king, known to be learned himself and a favourer of learning, was expected to give a powerful stimulus to the progress of the new studies. Erasmus was urged by his friends to return to England to share the prosperity and splendour of the new reign. A new epoch of enlightenment was to commence, and a final blow was to be given to all those evils and abuses which the scholars summed up in the word barbarism. It is well known that these hopes were not at all, or very imperfectly, realized, but Linacre himself had no reason for disappointment. He was made the royal physician, a post, in those days, of great influence and importance in other than professional matters, as is shewn by a curious letter addressed to Linacre by the University of Oxford. From this, as from other events, it is clear that Linacre did not, while at court, forget his old mistress, learning, but used his influence as far as possible for her advancement. He is described by a contemporary and friend George Lilly, as conspicuous among the chief persons of the court in a purple robe and a hood of black silk[9]. Among his other patients are mentioned the great prelates Wolsey, Warham, and Fox.

After some years of professional activity, and when he was about fifty years of age, Linacre appears to have taken holy orders; or possibly at this time merely proceeded to priest's orders, having been previously deacon. The simplest explanation of this step is that which is given by himself in the dedication of his translation of *Galen de Naturalibus Facultatibus* to Archbishop Warham, namely, that he

hoped to get more leisure for literary work. It is supposed that he prepared himself for the sacred office by entering, in mature life, upon the study of theology, and a curious story is told in connexion with his first reading of the New Testament, which, as it has been strangely misunderstood, may be worth giving in detail. The story rests solely on the authority of Sir John Cheke, Professor of Greek at Cambridge, in his letters on the pronunciation of Greek, addressed to Bishop Gardiner, at that time Chancellor of the University. Cheke seems to have been anxious to conciliate the Bishop, and at the same time, for some reason or other, to depreciate Linacre. He speaks of him as a learned person and a good physician, but one who should not venture out of his own province, and, he says, in power of rhetoric and popular expression far inferior to the episcopal correspondent to whom Cheke's letters were addressed[10].

He then tells the following story. Linacre when advanced in life, his health broken by study and disease, and near his end, took the New Testament in his hand for the first time, (although he was a priest,) and read the Gospel of St Matthew to the end of the 7th Chapter (that is to the end of the Sermon on the Mount). Having read it, he threw the volume away with all the strength he could muster, swearing "either this is not the Gospel or we are not Christians." It is probable that the striking contrast between the teaching of the Sermon on the Mount and the practice of the Christian World has inspired many readers with the same feeling, and it will continue to have the same effect on many more, though they may not happen to give vent to their surprise with the same petulance. Cheke seems to argue that it shewed some scepticism in Linacre or want of respect for the Scriptures. Selden has misunderstood the story still more strangely, imagining

that Linacre referred only or chiefly to the prohibition of swearing. But looked at without prejudice Linacre's exclamation seems natural enough. It is well known that the Scholars of the *renaissance*, before the time of Erasmus at least, were very little acquainted with the Scriptures in the original text, or even in the Latin Vulgate Version, which is said to have been avoided on account of its non-classical idioms. Now Linacre was a scholar and not a theologian. A theologian by profession either passes lightly over discrepancies such as these or else has already found such an explanation of them as is possible. But the spirit of scholarship and criticism is to take words in their true meaning and to view ideas by uncoloured light. Linacre's remark needs no other explanation than that he read the passage with the unbiassed judgment of a scholar.

Although it is clear that Linacre entered the Church under the patronage of Archbishop Warham he is said to have been ordained priest by the Bishop of London on Dec[r] 22nd 1520. The date of his entrance into deacon's orders is unknown. It has been conjectured that he received from Pope Leo the Tenth, his old schoolfellow, a dispensation from the necessity of passing through the inferior clerical degrees, and that this may have been the kindness for which he expresses his gratitude in the dedication of the present volume. Be this as it may, he received from Warham in 1509 his first preferment to the Rectory of Merstham in Kent, which he resigned in a little more than a month from his collation. In the same year he received the Prebend of Easton in Gardano in the Cathedral of Wells, and in the same year the living of Hawkhurst, in Kent, which he held till the year 1524. Further marks of favour were bestowed upon him in 1517, when he was made Canon and Prebendary of Westminster, and in 1518 when he

acquired the Prebend of South Newbold in the Cathedral of York. He resigned the latter preferment on receiving the important appointment of Precentor in the same York Cathedral, but resigned this also in the same year. Two other benefices are recorded as having been bestowed upon him, the Rectory of Holworthy in Devonshire by the King, in 1518, and in 1520 the Rectory of Wigan, in Lancashire, on the title of which he received priest's orders, Dec. 22, 1520, and which he held till his death[11].

There is no evidence that Linacre resided at any one of the benefices or Cathedral appointments which he received. In fact it is most probable, though not absolutely certain, that he continued to live in his London house. His biographers then have been somewhat puzzled to account for his accepting so many preferments and resigning most of them so soon. But it is probable that a physician and scholar did not hold more rigid notions respecting the evils of pluralism than his more strictly clerical contemporaries and that he saw no harm in holding a benefice of which he could not discharge the duty or only did so by deputy. The speedy resignation of a benefice is no evidence that the preferment was unprofitable. It is probable that in accordance with the common custom he resigned only in favour of a consideration paid by an aspirant who desired to be presented to the office, and was willing to pay the holder to vacate it. Such a practice has lasted in regard to secular offices almost to our own time[12]. Linacre must be judged not by the system which, whatever its faults, gave him leisure for literary work and plans of public usefulness, but by the manner in which he employed the wealth which these benefices placed at his disposal. It must have been from this source that he obtained funds for his munificent endowments.

The firstfruits of his renewed literary activity did not appear till the year 1517, eighteen years after his first work, when he published his translation into Latin of the six Books of Galen, *De Sanitate Tuendâ*. This version was printed in a fine folio by Rubeus, of Paris, and dedicated to Henry VIII. The dedication of this work shews the reverence in which the writings of Galen were held, a point of which we shall have to speak again. It is also interesting since it tells us that many scholars of Italy, France, and Germany, but especially the two great lights of the age, Erasmus and Budæus, had repeatedly urged him to publish this work. The Preface addressed to the reader contains a great many Greek words, which may perhaps be the reason why the work was not printed in England, where no Greek type probably existed at this time, as will be seen from Siberch's introduction to the work now reprinted. A vellum copy of this book presented to Cardinal Wolsey is still preserved in the British Museum with the original letter which accompanied it. Another copy presented to Bishop Fox is now in the library of the College of Physicians, and has a dedicatory letter written at the beginning, but I cannot think it to be Linacre's own handwriting.

Two years later appeared the translation of Galen's *Methodus Medendi*, in bulk one of the greatest of his works, and in substance one of the most obscure. It is not now easy to understand the admiration and gratitude with which scholars received his translation. The work itself was known by name only to most, and perhaps on that account was the more respected. The judgment of Dr Johnson, Linacre's biographer, is as follows:—"Not less formidable in its length than incomprehensible in many of the theories contained in it. The sentence pronounced by the Mufti on the verses of the

Turkish poet Missi, whose meaning he declared to be intelligible to none save to God and to him by whom they were composed, may with equal truth be applied to the doctrine which this book inculcates." This translation also was dedicated to Henry 8th and it is curious that Linacre speaks of it as the third work published under the protection of the Royal name, though no other is known than that already mentioned, unless the allusion be to the dedication of his translation of Proclus to the King's elder brother, Prince Arthur. It is further introduced by some commendatory verses from the pen of Janus Lascaris. It was beautifully printed in folio by Desiderius Maheu, at Paris, in 1519. A presentation copy sent to Cardinal Wolsey with the complimentary letter which accompanied it is still preserved in the British Museum. Both the above-mentioned versions have been frequently reprinted at Paris and elsewhere, and, with a few alterations, have been accepted as the standard translations of those works of Galen.

The next work published by Linacre was the translation now reproduced of which we need not speak further at this point. The dedication to Pope Leo the Tenth is, as will be seen, inspired by a recollection of the writer's early friendship with the great Pontiff, when they were fellow-pupils of Politian and Chalcondylas. One passage in this letter is still obscure, that in which he refers to some recent and striking proof of the Pontiff's munificence, shared in common with others, who had been also his schoolfellows at Florence. It has been suggested that this act of kindness may have been some dispensation which facilitated Linacre's entrance into Holy Orders. If there were any such dispensation, it is more likely that it was one enabling him to hold a benefice, while still a deacon, or perhaps even a layman, since we find that Linacre's first clerical preferment was given him in the year of Henry the

Eighth's accession, which must also have been that of Linacre's appointment as Court Physician, and it seems highly improbable that his ordination should have taken place almost simultaneously with this appointment. But there is no proof that any dispensation whatever was referred to, and it is quite possible that the Pope's generosity may have been shewn in some other way, such as by some valuable present, since this might have been, what a dispensation could not have been, bestowed alike on his other old schoolfellows.

Two other translations from Galen, were published by Linacre during his lifetime, one the treatise *De Naturalibus Facultatibus* in the year 1523 by Pynson, in London, and a short tract *De Pulsuum Usû*, either in the same year or in the next, which was the last year of Linacre's life. Two other translations, *De Symptomatum Differentiis* and *De Symptomatum Causis*, were printed by Pynson after the writer's death.

Two grammatical works must also be mentioned as occupying some part of Linacre's later years; the *Rudimenta Grammatices* was composed for the use of the Princess Mary, and is in English, though its title is Latin. It was afterwards translated into Latin by George Buchanan, and in this form published at Paris.

A more elaborate work entitled *De Emendatâ structurâ* was not printed until the year 1524, but from the history of its composition must have been written about 14 years earlier. Linacre's old friend Dean Colet, the founder of St Paul's School, desiring to have for the use of his school a better grammar than any which already existed, appears to have asked Linacre to compose a suitable work. The treatise of which we are now speaking resulted, but when produced it was thought to be, in bulk and difficulty, quite beyond the comprehension of young pupils. Colet accordingly thought himself obliged to decline it, and substituted a much shorter

compendium written by himself, or William Lily, or by both jointly, which was afterwards revised by Erasmus and reprinted by Cardinal Wolsey for the use of Ipswich School. This was the foundation of the well-known Lily's Grammar. Linacre appears to have been annoyed at the rejection of his Grammar, and a breach was thus made in his friendship with Colet, which never appears to have been healed. Erasmus vainly endeavoured to bring about a reconciliation. This was the best known work published by Linacre in the domain of scholarship; several editions were printed by Estienne at Paris, and many others in other European cities. To some is prefixed a laudatory preface by Melanchthon. It is not quite clear whether it was published before or immediately after the author's death.

The works now mentioned were, in combination with medical practice, the occupation of the last 14 years of Linacre's life. It is impossible to say exactly at what time he gave up the active practice of his profession. The only passage which might be supposed to throw any light on the subject, is one in the dedication of the translation of *De Naturalibus Facultatibus* to Archbishop Warham, where he speaks gratefully of the leisure afforded by the assumption of the priestly office conferred on him by Warham[13]. But as the only certain instance of his receiving a benefice from the Archbishop, was that of the rectory of Merstham, in 1509, the year in which Linacre entered upon his duties as Court Physician, it seems that some later preferment or else ordination, must be referred to. It is possible therefore, that he may have only gradually given up practice.

But Linacre rendered a service to medicine far more important than any of his writings, by the foundation of the College of Physicians and it is for this that he has been and

will continue to be held in grateful remembrance. In order to understand the importance and utility of Linacre's conception we must remember that up to this time medicine could not be said to have existed as a distinct profession in England. The two classes of physicians and surgeons were very widely separated. The former were chiefly ecclesiastics and so far as any authorization was necessary to allow them to practice they received their authority from the Bishops or Archbishops. A statute passed in the 3rd year of Henry VIII. (3 Henry VIII. Cap. II.) exhibits a first attempt to remedy this deficiency. It is there recited that "forasmuch as the science and cunning of physic and chirurgy to the perfect knowledge whereof be requisite both great learning and ready experience is daily in this realm exercised by great multitudes of ignorant persons of whom the greater part have no manner of insight in the same nor in any other kind of learning; some also can know no letters on the book, so far that common artificers as smiths, weavers, and women boldly and customarily take upon them great cures of things of great difficulty in the which they partly use sorcery and witchcraft, and partly apply such medicines unto the disease as be very noyous and are not meet therefor, to the high displeasure of God, great infamy to the faculty, and the grievous hurt, damage, and destruction of many of the King's liege people, most especially of them that cannot discern the uncunning from the cunning." It is then provided that no one should practise as a physician or surgeon within the City of London or seven miles from the same except he be examined and proved by the Bishop of London or by the Dean of Paul's with the aid of doctors of Physic and experts in surgery. In other parts of the country the duty of proving medical practitioners was assigned to the Bishop of the Diocese.

We do not know whether Linacre's influence was in any way concerned in getting this Statute passed. A few years afterwards, in the year 1518, Royal letters patent were granted for the carrying out of the scheme in which Linacre was concerned and which was in all probability framed by him. The letters were addressed to John Chambre, Thomas Linacre, and Fernandus de Victoria, together with three other physicians also named, and all men of the same faculty in London. These were to be incorporated as one perpetual commonalty or College, to have the power of electing a President, the use of a common seal, the liberty of holding lands in fee and of purchasing lands whose annual value did not exceed £12. They were permitted to make statutes for regulating the practice of physic in London and for seven miles round, and received the important privilege of punishing offenders by fine or imprisonment.

These letters were dated 23rd September in the 10th year of Henry VIII. Four years after the privileges thereby granted were confirmed and extended by a Statute (14 & 15 Henry VIII. Cap. 5). By this Statute the privileges of the College were extended over the whole of England, no person being allowed to practise physic without having been examined and licensed by the President of the College and three of the elect. The reason given for this extension of privilege was the difficulty of finding in each diocese men able to sufficiently examine those who were to be admitted physicians. The graduates of Oxford or Cambridge who had accomplished all their exercises in due form without any grace were alone allowed to practise without a licence. The privileges of the College were confirmed and enlarged by several subsequent Statutes and Letters Patent in the reign of King James the First, in the Protectorate of Cromwell, and at other times.

Among other powers conferred by James the First was that of examining into the purity and goodness of all apothecaries' wares kept in the houses of apothecaries and druggists in London. This right was exercised up till the beginning of this century and a similar inspection or visitation of drugs is still performed by Government Assessors in Germany.

Comparing the College of Physicians with the bodies which exercised the same rights in other countries in the sixteenth century we see that the chief justification for its existence was the fact that no University or Faculty of Medicine existed in London. In Paris, for instance, and in other University cities very similar privileges were given to the Faculty, that is to say, to the Doctors of Medicine of the University. It would have been a serious curtailment of University privileges to have founded in those cities any body like the College of Physicians. Linacre, who was so well acquainted with the learned bodies of Italy and France, must doubtless have felt the want in London of a learned body with the name and dignity of the University. His College was doubtless intended to take the place of the University so far as medicine was concerned. There is, however, no hint of any provision for teaching.

Beside the ostensible object of preventing the practice of medicine by ignorant persons, the foundation of the College effected another equally important reform which may possibly have been foreseen and intended by its founders, although the intention was not avowed. This was nothing else than the liberation of medicine and the medical profession from the control of the Church. The Bishops, it is said, notwithstanding the formal abolition of their privileges, continued to license physicians for 180 years after the foundation of the College, but never since has any ecclesiastical authority con-

trolled the status or the practice of the medical profession in England. This liberty could hardly have been so complete had medicine been as completely as in other countries a department of University teaching. Linacre's foundation must have the credit of preserving medicine both from the immediate domination of clerics and from future subjection to the leaden rule of orthodoxy, which swayed for several centuries the English Universities. The conditions of the new College and the mode of admission into it were clearly designed, and were calculated to give a very definite stamp to the English physician. He was to be in the first place a man of learning, and in this respect the standard of the College was certainly higher than that of the Universities, as is clear from the history of certain controversies that arose between these authorities. Considering too that it was scarcely possible to obtain in this country the particular kind of learning required, a strong inducement was held out to physicians to study at the Universities of the Continent, especially in Italy. Hence physicians were not only learned but very often travelled persons; and the names of foreigners are found rather frequently in the early rolls of the College. Moreover as the number of physicians practising in London was not large, and the difficulties of obtaining a licence were so considerable, a physician had no doubt a social position very much above that of the surgeon, and perhaps relatively higher than at the present day. It must be admitted also that the standing of an English physician has been made more definite and further removed from any association with trade than in any other European country. We see then pretty clearly what was the ideal that Linacre had framed;—a grave and learned person, well read in Galen, respecting, but not bowing down to, the prestige of the Universities, claiming for his own science a dignity apart

from, but not conflicting with, that of theology, looking upon surgeons and apothecaries with charity, but not without a sense of his own superiority.

Such was to be the English Physician, and Linacre succeeded, if such was his object, in moulding a definite type of character which lasted for two centuries at least. But the physician of Linacre's school is no more;—his epitaph was written nearly a hundred years ago by no less a person than Samuel Johnson. The great lexicographer was asked upon his death-bed for what physician he had sent. "I have sent," he said, "for Heberden, *ultimum Romanorum*, the last of our learned physicians."

The further history of the College of Physicians need not be written here; but something must be said of two other foundations also due to the public spirit and far-seeing benevolence of Linacre. These were his readerships at Oxford and Cambridge. In order to provide for the public teaching of medicine in the University and more especially for the reading of the works of Hippocrates and Galen, Linacre shortly before his death transferred to trustees considerable landed estates producing about £30 a year, which it was no doubt intended should be conveyed directly to the Universities for the foundation of Readerships. But the manner in which his purpose was carried out was unsatisfactory, and the subsequent history of the foundations is a melancholy chapter in University annals. The four trustees were Sir Thomas More, Tunstall, Bishop of London, Stokesley, himself afterwards a bishop and a certain Sheriff, a lawyer. For reasons which it is difficult to understand, unless simply negligence and procrastination were responsible, nothing was done with these funds till the reign of Edward VI., when Tunstall, the surviving trustee, transferred

part of the estate to Merton College, Oxford, for the foundation of two Readers, and another part to St John's College, Cambridge, for the establishment of a Readership there. It is quite clear that Linacre intended these to be University and not college foundations. His intention is sufficiently established by a letter addressed to him by the University of Oxford which has been published by Dr Johnson. The University acknowledges "that peculiar affection towards our commonwealth by which you have rendered yourself specially eminent," and speaks of the splendid lectures "which you have appointed to be read here at your expense as wisely devoted to the study of medicine." This might seem to refer to a foundation already established, but for the concluding words of the letter, "Lastly, we earnestly and again and again implore you not to abandon the resolution you have undertaken, and that your intentions may never be so many and varied as to divert or overcrowd this project. Let us certainly hope that the restoration of these, as well as all other studies to their pristine dignity may be effected during your life, and if aught in our power can promote this most excellent design, believe us prepared to second your wishes. Farewell, and may you long enjoy life, chief patron of learning!" According to Anthony Wood, Linacre's foundation was settled in Merton College instead of in the University, on account of the great decay of the University in the reign of Edward VI., and through the persuasion of Dr Reynolds, warden of Merton College. This College was moreover for some reason specially frequented by the students of medicine. The appointment of readers, originally the duty of the trustees, was now transferred to the College. Members of the College had a preference for the appointment; though if none were found properly qualified, a member of another

College or Hall might be appointed. The appointment was for three years only. With our present experience of University history, it is easy to see that no system could have been better calculated to reduce Linacre's great foundation to uselessness and obscurity.

The names of a few of the earlier readers are given by Wood; that of one only, Dr Robert Barnes, emerges from total obscurity. The Readerships soon became sinecures, and their stipends were regarded as nothing more than an agreeable addition to the incomes of two of the Fellows. Among the many similar instances of the misapplication of endowments we shall not easily find a grosser abuse. Twenty years ago, as is well known, the Oxford Commissioners revived the name of the Founder in the present flourishing Linacre Professorship of Anatomy so ably filled, so important in the history of science in Oxford, and provided for its endowment by Merton College, as an equivalent for the income which the College still derives from Linacre's estates.

At Cambridge the history of the corresponding Readership was even more unfortunate. The appointment was given to St John's College, and though it was at first provided that the lectures of Linacre's Reader should be delivered in the Schools of the University, the office soon came to be regarded as nothing more than a college sinecure. Moreover, through bad management of the funds, or chiefly, I believe, through an imprudent exchange of the estate originally settled by Linacre for one which has turned out to be of less value, the income originally intended for the Readership seems to have been lost. But for the sake of other than Cambridge men it ought to be here stated that the present Linacre Reader of Pathology fills with credit a chair most inadequately endowed, and has revived in Cam-

bridge the public teachings of a study perfectly congruous with, though different from that which was intended by the founder. It is impossible to doubt that Linacre looked forward to founding what should essentially be a school of medicine in each University. And it is a strange instance of the irony of fate, that Cambridge at the present day comes far nearer to carrying out the plans of the great scholar than his own University of Oxford, to which he always shewed the loyalty of an affectionate son, and on which he conferred the largest share of his munificent bounty.

In the year 1524 it became evident to Linacre that his health was breaking, and in June of that year he executed his will. He appears to have suffered much from the painful disease, stone in the bladder, which finally carried him off on the 20th October, 1524, at the age, as is supposed, of sixty-four. His death was a great loss to the cause of learning in England, and many passages in the letters of contemporary scholars will shew that it was not less felt in all learned circles throughout Europe. He was buried in the Old Cathedral of St Paul, but for more than thirty years no memorial appears to have marked his grave. This strange neglect was only supplied in the year 1557 by the great physician John Caius, a name memorable in Cambridge annals, who if not personally a pupil of Linacre was in the most complete sense the inheritor of his spirit, and the most perfect type of a physician, such as the founder of our College wished to see. The Latin epitaph, written no doubt by Caius himself, perished in the great fire of London, but has been preserved by Dugdale. After an enumeration of the learned works and public services of Linacre it sketches in a few words a fine character, "Fraudes dolosque mire perosus; fidus amicis; omnibus ordinibus juxta carus."

It will hardly be necessary to supplement the terse eulogium pronounced by Caius, by any attempt to sum up Linacre's moral excellences. But it may be worth while to form some estimate of the talents and accomplishments which gave him so high a reputation among his contemporaries. No original writing of Linacre's has been preserved, except his grammatical works and a few dedications and letters, on the strength of which it would be absurd to hazard any generalization as to his intellectual power. His reputation rested and still rests upon his translations; together with the undefined, but unmistakably strong impression which he produced upon his friends and literary contemporaries. From them we should gather that it was to the multifariousness of Linacre's attainments as well as his excellence in each, that he owed his renown. To his literary faculty there are many testimonies. His Latin writing was thought to be so good that according to the friendly eulogium of Erasmus, the works of Galen as interpreted by Linacre, spoke better Latin than they had before spoken Greek. Other opinions not less laudatory were expressed both by Erasmus himself in other places and by other scholars not less sensitive in the matter of style. Linacre was not, however, a slavish imitator of any master. Erasmus among others has preserved the tradition of his slight regard for Cicero. He would rather have been thought to write like Quinctilian. The only complaint however which Erasmus makes against his friend is for his excessive elaboration in polishing and correcting his writings, from which it resulted that much of his work was reserved as not sufficiently perfect to be published: and in many cases ultimately lost[14]. It is disappointing to hear that Linacre had translated Aristotle in such a way that Erasmus says '*sic Latine legitur Aristoteles ut, licet Atticus, vix in suo*

sermone parem habeat gratiam': and of his other versions '*sunt illi permulta in scriniis, magno usui futura studiosis.*'

Beside the excellence of his style, Linacre was famed for his critical judgment, '*vir non exacti tantum sed severi judicii*', says Erasmus, while in Grammar and Rhetoric, as shewn in the curious little fable of Richard Pacey formerly quoted, he was regarded as no less a master. Moreover he was what was called in those days an eminent 'philosopher,' that is, profoundly read in the works of the ancient naturalists and philosophers, such as Aristotle, Plato and Pliny.

It is not easy to form any distinct notion of Linacre's skill in his own profession. Little more was expected of a physician in those days than to apply with proper care the maxims of the books. We do not even know whether in his practice Linacre made more use of the ancient medical classics whom he was endeavouring to rescue from neglect than of the 'Neoterics' who were the ruling spirits of the day, and whose doctrines were derived from the Arab physicians or from European schools sprung out of the Arab learning. Some have taken for granted that a man so great in book learning could not be good in practice. But the few notices which remain give no countenance to this assumption. Erasmus commemorates in two or three places his friend's medical skill. In one he deplores Linacre's absence, and laments (with curious modernism) that his servant had left the physician's last prescription at the druggist's, and begs for another copy. In one instance a record of Linacre's treatment of Erasmus's complaint remains, and appears to have been as sensible and practical, as if the physician had known not a word of Greek, and had passed his life as a country apothecary. He is also recorded to have advised his friend William Lily not to consent to an operation for the removal of a tumour of the

hip; but the operation undertaken against Linacre's advice, unfortunately proved fatal.

It was not Linacre's fortune to contribute anything to the science of medicine, or to any of its collateral sciences. His age was not one of research as now understood. The first original work on medicine produced in England was done by his successor Caius, whose treatise on the sweating sickness published twenty years after Linacre's death is still esteemed. This and other great epidemics must have passed before the eyes of Linacre, but no record remains to shew us in what light he regarded them. Nor is there any evidence that he appreciated the importance of the revival of Anatomy and Botany; sciences on which the subsequent development of medicine in Europe has so largely been based. Though evidently eagerly desirous to assist in the renovation of medical science, he looked to other means to accomplish this end. What these means were it may be worth while to state somewhat more in detail.

The aim which Linacre and other scholars set before them in translating or publishing the works of Galen can only be understood by a consideration of the state of medical learning and scholarship at the time. The student of medicine in those days, like the student of theology or philosophy, had to derive his knowledge almost entirely from books. There was indeed one school of practical anatomy in Italy, that founded by Mundinus at Bologna in the 14th century, and continued in Linacre's time by Berengarius Carpus, who is said to have dissected one hundred bodies with his own hand, but in other parts of Europe only a literary knowledge of anatomy was possible. There was no such thing as hospital instruction, and what would be called in modern times Materia Medica was represented only by the empirical knowledge of humble

collectors of simples, and by the works of scholars learned only in books who gave descriptions borrowed at second or third hand from the Arabian physicians, or at a still greater distance from Aristotle. Medical learning, thus understood, received like all other learning the stimulus of two great movements, the revival of Greek literature, with the consequent higher estimation of the classical Latin writers, on the one hand, and on the other hand the readier diffusion of books through the invention of printing. How the classical revival affected letters in general, theology and philosophy, is well known. Everywhere men became aware more or less distinctly that there was a new world of knowledge within their reach, but concealed from them by a mass of commentary and compilation, barbarous in language, and corrupt in substance, though professedly founded on the works of those great authors who were little more than names to the mediæval scholars. Gradually the great figures of antiquity became more distinct, as the followers of the new learning tore off the barbarous wrappings which had so long hidden or distorted them. It was in this spirit that the scholars set to work in their great task of restoring antiquity. There were doubtless many other aims, and some of them higher, which animated the more ardent spirits of the Renaissance, but of these we cannot pretend to speak. What alone concerns us here is their resolute endeavour to get at the real Aristotle, Plato or Homer, instead of the reflections and shadows of them which had long been reverenced. It was this spirit which made the printing of the first edition of Homer by Chalcondylas and Demetrius Cretensis in 1488, seem to them, as it has indeed seemed to later generations, an epoch in literature. It was this which in the next generation led Erasmus to devote years of labour to bringing out the Novum

Testamentum, and it was in this spirit too, that Linacre the pupil of Chalcondylas and the teacher of Erasmus, standing between the literary and the religious revival, conceived the two great projects of his life, the publication of Aristotle and Galen in a form accessible to the whole learned world. The first scheme indeed he scarcely commenced, of the latter he did but little, though as he says "nihil magis in votis erat."

To discover the genuine text of an ancient author and make it known may seem to us a useful task, though not among the greatest, but to the scholars of the Renaissance it was a matter of supreme importance. Linacre and his fellow workers doubtless expected that medicine would profit as much by the rediscovery of the Greek medical writings as letters and philosophy had gained from the masterpieces of Greek poetry and speculation; and it was with such hopes that they undertook to revive and make known the works of Galen. Galen, like Aristotle, had been very imperfectly known, even to those who most implicitly acknowledged his authority. With regard to Aristotle Sir Alexander Grant has pointed out that thousands of scholars who considered themselves staunch Aristotelians, knew not a word of the master beyond the two first treatises in the Organon; and in the same way, many who reverenced Galen as the source of all medical knowledge, knew him only through imperfect Latin versions, the compilations of mediæval scholars, or of the Arabians, whose works were chiefly based on Galen, and who had in this case as in that of Aristotle the credit of making a Greek author in large measure known to the modern world.

The works of Avicenna, Mesua and others were the chief medical text-books in Europe before, and even for a long time after, the revival of learning. The Jewish teachers, who

had founded schools of surgery in many European cities, (among others in Oxford, before the rise of the University) were versed in Arabian learning, and thus it came to pass that medicine presented itself to the mediæval world in an Arabian dress. From these sources and from the teachers of the school of Salerno, were compiled the manuals of the "Arabistæ" or "Neoterici," which under such names as Articella, Practica, Lilium Medicinæ, Rosa Anglica were the daily guides of the medical practitioner.

When the Arabian writers fell into disrepute, partly through being condemned as heretical, and partly as being barbarous in style, it was regarded, if one may say so, as a sort of indignity that Medical Science should still be so much beholden to the infidel sages. Those physicians who were also scholars felt this to be a reproach which must be wiped out. This feeling, fantastic as it may seem, was apparently wide-spread through the little world of scholars, and has been expressed by one of them in a manner so strange that I cannot forbear to quote it both for the sake of the grain of truth which it contains, and for its unconscious reflection of the fantastic ideas of the age.

The author Symphorien Champier was a physician of Lyons, a voluminous writer as well as a liberal and wealthy patron of letters. The extract is from a short tract *Symphonia Galeni ad Hippocratem, Cornelii Celsi ad Avicennam, una cum sectis antiquorum medicorum ac recentium*, forming the introduction to a little work on Clysters, *Clysteriorum campi contra Arabum opinionem pro Galeni sententiâ*, etc., which is known in literature as the original of the "Treatise on Clysters, by S. C.", placed by Rabelais in the catalogue of books forming the library of St Victor.

After lamenting that for so many centuries pure literature,

that is Greek and Roman, should have been neglected, and instead the mean ditties (*neniæ*) of certain pretenders should have been cultivated. *Indignum facinus*, says Champier, (*ita me deus amet*) *nullis bobus, nullisque victimis expiandum.*

Next, passing to the subjects of philosophy and medicine, he represents a war as arising between the Arabians and the Classics, which might have ended disastrously for the latter, but for the interposition of divine providence.

"Jam eo insolentiæ ac temeritatis devenerant Arabi principes, ut nobis medicam artem funditus auferre audacissime conarentur; quandoquidem castra solventes in Græcos ac Latinos omnem belli impetum convertebant, multaque millia processerant, cum deus Opt. Max. (cujus est hominum repente et consilia et animos immutare) ut auguror sanctissimi Lucæ precibus et orationibus flexus, auxiliarios milites demisit, qui obsidione miseros, Hippocratem, Galenum, Dioscoridem, Paulum Aeginetam et nostrum Celsum Cornelium, jam deditionem cogitantes eriperent et liberarent; idque quantâ sit confectum diligentiâ, in confesso est. Hippocrati non pauci auxilio fuere, Galeno ab Arabum principe oppresso strennue [sic] adfuit Vicentinorum dux [Nicolaus Leonicenus], præterea ex Galliâ Copus, ex Angliâ Linacrus, bone deus quo studio, quâ alacritate. Porro Dioscoridi Gallorum virtus et ferocia, Venetorum prudentia, Florentinorum divitiæ opem tulerunt."

This passage only puts in an extravagant form the same ideas about the value of ancient learning in relation to medicine which we have already quoted from the letters of Leonicenus, and of Aldus.

A more serious scholar than Symphorien Champier, Janus Cornarius, has left a very clear statement of the position which Galen and the ancient medical writers were considered to occupy at this critical epoch in the history of learning.

He says that medicine, like all good arts and disciplines, comes from the Greeks, and is to be learnt from their works alone. As to the Arabs, Avicenna, Rhazes and others, who now-a-days reign in nearly all our schools, and the numerous Italian or French physicians, who have become celebrated by writing so many of the books called '*Practica*,' they are physicians only in name. It were to be wished, he says, that all public schools would acknowledge their errors and repudiate the barbarian physicians, as the Florentine academy had done.

"At vero non penitus desperandum quando nuper adeo una Florentina Academia resipiscendo aliquando etiam aliis spem nobis exhibuit, quæ excusso Arabicæ et barbaræ servitutis medicæ jugo, ex professo se Galenicam appellavit et profligato barbarorum exercitû, unum totum et solum Galenum, ut optimum artis medicæ authorem, in omnibus se sequuturum pollicita est[15]."

The above extracts will shew far more vividly than any generalized statements in what light Galen and the ancients appeared to scholars at the time of the revival of learning. Before considering what was the actual effect of the revival of the ancient medicine on modern science and practice, it may be well to clear away a certain amount of misconception which has been prevalent on the subject.

It is often assumed that the study of Galen introduced the habit of relying implicitly on authority and dogma, and thus retarded the progress of medicine. But in reality the habits of submission to authority and blind acceptance of tradition were already prevalent, and had been so long before the revival of learning. Never were men more ready to bow down to authority than in the middle ages; and, in name at least, they reverenced even the ancient rulers of thought,

6

Aristotle, Galen and Hippocrates, though it was to distorted images of these heroic personages that their homage was paid. The names of Galen and Hippocrates were associated with corrupt and often spurious treatises, of which the style was as barbarous as the matter was worthless. The aphorisms of Hippocrates were known in Latin versions as the *Amphorismi*, a barbarism perpetuated even by Symphorien Champier. Galen was chiefly known by a little treatise, often copied and printed with the title *Liber Tegni Galieni*, afterwards known as the *Ars Parva* to distinguish it from the great *Methodus Medendi*, translated by Linacre. The quaint title of this work is a history and a commentary in itself; a scholar might well be puzzled with the word *Tegni*, which seems to suggest an imaginary author, Tegnus Galienus. But this word is simply a corruption of the Greek τέχνη, handed down by a succession of scribes ignorant of Greek. Moreover, as in the case of Aristotle, not only were the works ascribed to Galen and Hippocrates corrupted and misunderstood; but their best works were unknown. If men were to bow down to canonical authority it was better they should have the best works of the writers regarded as canonical, and have them unadulterated.

On the lowest view then the change was rather the substitution of one dogma for another than the introduction of the dogmatic habit; but in reality a much wider and more salutary reform was involved. In the first place, the new authorities were actually much more valuable than the old, and in the second place the new dogma, instead of being merely conservative and petrifying, was found to be innovating and inspiriting in its tendency. Galen himself was not so strictly a Galenist as his followers. His works shew (in spite of his undeniable and fatal love of system and formula) enterprise and originality, with frequent reference to observation, and even

experiment. They led also inevitably to a study of Hippocrates, a writer far more unsystematic, and free from the vice of formalism, whose sagacity and power of observation give his works a perennial freshness. Finally, the revival of the ancient classics led to the revival also of the sciences on which modern medicine rests, and which were destined to overthrow all the dogmatic systems, viz. Anatomy and the knowledge of Drugs.

Haller, speaking of the progress of anatomy in the 16th century, attributes it to two chief causes, the revival of the works of Galen, and the invention of printing. Not less did Botany and Pharmacology take a new departure from the works of Dioscorides. It would thus appear that the task of Linacre and the scholars, really though not in appearance, contributed to the scientific movement which was the turning-point in modern medicine. This movement was the special work of the 16th century. The time had not yet come for the reform in practical medicine which the progress of the sciences rendered possible, and which was reserved to be the special glory of the next age. But a definite and brilliant service was rendered to the progress of medicine by the scholars of the Renaissance, among whom no name is better entitled to be held in grateful remembrance than that of Thomas Linacre.

It would be out of place here to enter into any general estimate of the value of Galen's writings. They are of immense bulk, and few persons in modern times can claim to have done more than dip into them. But this massiveness and bulk were perhaps even among the features which caused his works to be held in such high estimation. They formed a vast encyclopædia in which all the ancient medical lore was comprised. A very large part of the works even of Hippocrates may be said to be contained in Galen, and many older

writers are now only known through the account which Galen has given of them. The Galenical collection embraces anatomy, physiology, practical medicine, and what we should now call Hygiene, as well as dissertations on the history and sects of medicine, with many curious anecdotes and allusions to the manners and opinions of his time. We hear also of works on logic and philosophy which are almost entirely lost.

This encyclopædic knowledge was classified with a systematic minuteness and a delusive appearance of scientific precision which especially fitted Galen to be a ruler of thought in ages when men were willing to accept an intellectual despotism. The disciple of Galen had a formula to explain every disease, and a rule for the treatment of every case.

What his general principles were is shewn very clearly in the work now reprinted, which is rather physiological or physical than strictly medical. In it we find developed the theory of humours and temperaments, which formed the physiological basis of Galen's system of medicine; and which, conveyed through many popular medical works to the lay public, entered largely into the current philosophy of the time. Hence Linacre speaks of this work as not less necessary to philosophers than to physicians. Some knowledge of these ideas is indispensable for understanding many allusions and metaphors in English writers of the Elizabethan age. Nay more, a great part of it has passed into our common language. Such words as '*humour*' in its many acceptations, and many compounds, *temperament*, *temper*, *choler*, *melancholy* and others derived all their original significance from the place which they held in the Galenical system. It is perhaps not too much to suppose that this very version may have been among the sources whence such writers as Elyot (who was a pupil of Linacre) in his *Castell of Helth*, Bright, the predecessor

of Burton, in his *Treatise of Melancholie*, and later, Walkington, in the fantastic book called *The Optick Glasse of Humors*, obtained the ideas which, popularized by them, became the common property of scholars and literary men. From this point of view, our treatise is not without importance in the history of English literature.

The little treatise at the end, *De Inæquali intemperie*, is no part of the work which precedes it; but is apparently appended by Linacre to shew Galen's application of his physiological system to certain points in pathology or the theory of disease.

It is only necessary to say in conclusion that this version of the *De Temperamentis* appears to have been the first ever made in Latin, or at least published. Orlandi (in 1722) speaks of a previous edition with Linacre's name, published at Venice in the year 1498, but this statement is certainly erroneous. All the enquiries of Linacre's learned biographer, Dr Noble Johnson, and of the present editor, have failed to establish the existence of any such edition, and indeed the preface to this edition is of itself enough to refute the story. The treatise *De inæquali intemperie* on the other hand had been previously translated into Latin, though not by Linacre. It is included in a collection of Latin versions of many of the works of Galen and others, translated by Georgius Valla, of Piacenza. This was printed at Venice in 1498; and hence, no doubt, the source of the confusion between Valla's translation of this treatise and Linacre's translation of this and the *De Temperamentis*. I have seen the third edition of Valla's collection published at Pavia 1516; the version of this treatise there given is quite different from Linacre's. Dr Johnson is responsible for the statement that a second edition of both was published during Linacre's lifetime, of which a presentation copy on vellum given to Henry VIII. is in the

Bodleian Library. But an examination of this copy has convinced me that it is of the same edition, though an error in the printing of the last six leaves makes it appear different. According to the British Museum Catalogue a second edition in 24mo. was printed at London in 1527. The version was frequently reprinted on the continent, either alone or as a part of the collected Latin editions of Galen's works; but no subsequent edition has appeared in this country.

J. F. PAYNE.

LIST OF LINACRE'S PUBLISHED WORKS.

1. Translation of *Proclus de Sphærâ.* Venice, by Aldus Romanus, 1499. Folio.
2. Translation of Galen, *De Sanitate tuendâ.* Paris, Gulielmus Rubeus, 1517. Folio.
3. Translation of Galen, *Methodus Medendi.* Paris, Desiderius Maheu, 1519. Folio.
4. Translation of Galen, *De Temperamentis et de inæquali intemperie.* Cambridge, Siberch, 1521. 4to.
5. Translation of Galen, *De Naturalibus Facultatibus.* London, Richard Pynson, 1523. 4to.
6. Translation of Galen, *De Pulsuum usû.* London, 'in ædibus pinsonianis,' sine anno. 4to.
7. Translation of Galen, *De Symptomatum Differentiis et causis.* London, Pynson, 1524. 4to.
8. *Rudimenta Grammatices.* London, 'in ædibus pinsonianis,' sine anno. 4to.
9. *De emendatâ structurâ Latini sermonis.* London, Pynson, 1524. 4to.

NOTES.

SOURCES OF THE BIOGRAPHY OF LINACRE.

THE only separate biography of Linacre is that by Dr Noble Johnson, a fellow of the College of Physicians, published, in 1835 after the author's death, under the editorship of Mr Robert Graves. From this the biographical part of the short sketch here given has been chiefly derived. Dr Johnson collected with great learning and industry the contemporary notices of Linacre, as well as all that has appeared in later writers, and investigated many manuscript authorities. It would be ungrateful here to point out the few errors into which he has fallen, especially as they are probably partly due to his work having been published without the author's personal revision. The earliest life is either that contained in the Elogia contributed by George Lily to the *Descriptio Britanniæ* of Paulus Jovius, Venetiis, 1548 (also Basileæ 1578), or that given in Bale's *Illustrium majoris Britanniæ scriptorum summarium.* Gippeswici, 1548. Further materials are contained in Leland (*Principum.....et eruditorum etc. encomia.* London 1589) Pits (*De Illustribus Angliæ scriptoribus*); Freind's *History of Physic;* the *Biographia Britannica;* Wood's *Athenæ Oxonienses*, Bishop Tanner's *Bibliotheca Britannico-Hibernica*, etc. Later biographical collections, such as Aitken's *Biographical Memoirs of Medicine*, the *Lives of the British Physicians*, and Dr Munk's learned *Roll of the Royal College of Physicians*, have added little or nothing. The present Editor has carefully verified most of Dr Johnson's references; and corrected or added a few facts, but has found little to glean after so exhaustive a worker. The latter part, however, of this short introduction owes little to Dr Johnson. I have to thank Mr Bradshaw, the University Librarian, for some valuable hints.

NOTES (referred to in text).

1. (Page 7). There is no reference to Linacre or Selling in the *Stemmata Chicheleana* or in the MS. additions made to the copy in the library of All Souls' College.

2. (P. 10). Procli de Sphærâ, in the collection called *Astronomici Veteres, Venetiis curâ Aldi Romani* 1499.

3. (P. 12). Dr Johnson quotes Pacey's *De Fructû qui ex Doctrinâ percipitur.* Basileæ Froben 1517, p. 76.

4. (P. 13). Calendar of Letters and Papers relating to the reign of Henry VIII, edited by Brewer, Vol. IV., part 3, page 2874, no. 6403.

5. (P. 13). *Nicolai Leoniceni, De Plinii ac plurium aliorum in medicinâ erroribus liber ad doctissimum virum Angelum Politianum.* Ferrariæ 1492. Also in *Angeli Politiani et aliorum epistolæ.* Lib. II., epist. 3, 4 et seq. (Ed. Hanoviæ 1622, page 46).

6. (P. 14). Johnson's *Life of Linacre*, page 147. It does not appear whence these verses are quoted, as no reference is given by Dr Johnson.

7. (P. 15). Seebohm. *The Oxford Reformers: Colet, Erasmus, and More.* 2nd edition. London 1869, page 17.

8. (P. 17). *Erasmi Roterodami Moriæ encomium.* Basileæ, Froben 1521, page 251.

(Is this passage the foundation of Mr Browning's fine poem, "The Grammarian's funeral"?)

9. (P. 18). *Pauli Jovii Novocomensis episcopi Descriptio Britanniæ.* Basileæ 1571, p. 40. Elogia virorum per Georgium Lilium Britannum exarata.

10. (P. 19). Sir John Cheke:

Joannis Cheki Angli de pronuntiatione Græcæ potissimum linguæ disputationes cum Stephano Wintoniensi Episcopo. Basileæ 1555, p. 176 and 281, etc. Linacre's name is brought in as follows. Bishop Gardiner finds fault with Cheke for too Ciceronian a style of writing (Ciceronis grandiloquentiam ad sententias de rebus levibus atque ridiculis inconcinne additam et accommodatam), and quotes to him Erasmus *in Ciceronianos* and also Linacre, who he says never admired the style of Cicero and could not listen to it without disgust. Cheke retorts in the manner we have quoted, "Si de acumine et celeritate ingenii disputatur etc.—in eo si nunc viveret, tibi laudem concederet," and makes the curious remark that it is strange Linacre could not listen to Cicero without disgust, when his work *De structurâ* abounds with examples taken from Cicero. Perhaps, Cheke suggests, he had not really neglected the study of that writer, but through some perversity wished to be thought to have neglected him, "ut non tam fortasse reverâ neglexerit, quam animi quâdam morositate videri voluit neglexisse."

11. (P. 21). The phrase quoted from Tanner, *Bibliotheca Britannico-Hibernica*, seems to refer clearly to ordination, not merely to collation to a benefice.

12. (P. 21). See Dr Munk. *Roll of the College of Physicians. 2nd edition* 1878, page 16.

13. (P. 25). "pro ocio in quod me (honorifico collato sacerdotio) ex negocio primus vindicasti." Introduction to Galen, *De Naturalibus Facultatibus.* London, 1523.

14 (P. 34). This foible of over-elaboration is discussed at great length by Bayle in his article on Linacre in the *Dictionary.* He remarks that though this is not a common fault with authors, it has often operated to the prejudice of the best, and to the consequent loss of the public.

15. (P. 41). Janus Cornarius, in his introduction (dated 1535) to *Marcellus de Medicamentis*, published in the collection called *Medicæ Artis Principes.* Paris, Henr. Stephanus, 1567.

CALENI PERGAMENSIS DE TEMPERAMENTIS, ET DE INAEQVALI INTEMPERIE LIBRI TRES THOMA LINACRO ANGLO INTERPRETE.

Opus non medicis modo, sed et philosophis oppido q̃ necessariũ nunc primum prodit in lucem

CVM GRATIA & Priuilegio.

SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO PAPAE LEONI DECIMO,
Thomas Linacer Medicorum Minimus. S. D.

NOn hanc tibi lucubratiunculā meā Beatissime Pater quasi tuis aptam studijs dignamve offero, quē totū totius christianæ Reip. gubernaculis incumbere omnes scimus, sed quod studiosis eam futurā nō ingratam sperem. quibus quidquid vsui esse potest, tibi quoqꝫ fore iucundum nō dubito. Accedit quod quū recens in me collatæ nō vulgaris munificētiæ tuæ, qua me quoqꝫ sicut reliquos quicunqꝫ te olim commitabamur in ludum beare es dignatus, non immemorē me aliquo saltē officij genere declarare volui: vnū hoc inter facultates meas quo id efficere conarer literarium perspexi genus. quod et mihi cui pene præter literas nihil est, et tibi qui in literis es eminētissimus maxime visū sit congruēs. In quo genere Galeni hic, se obtulit libell⁹. breuis oīno, sed non minus philosophis quā medicis necessarius. Qui breuitate sua simul officiū meū minus erat moraturus, simul meæ in uertēdo, quātulæcūqꝫ, certe tenuis facultatis gustū aliquē tibi præbiturus. Perexigua (fateor) res, nimis qꝫ im-

par quæ pro tante benignitatis vel Mnemosyno ad sacrã presertim Celsitudinẽ tuã mittatur. Verũ et cuius ipse vicem in terris geris pauperculæ mulieris duo minuta probauit: et mola salsa litare eos, qui thura non haberent, proditũ nõ ignoras. Sũt sane mihi plura maiora q̃ in manib⁹, quæ vt primũ per valetudinẽ et ministerij mei officia licebit, si tibi haec non displicere intelligam, sub noie tuo (modo id non graueris) ædentur. Non quo ijs operæpreciũ tibi vllũ me facturũ autumẽ, quod scilicet mihi de meo ingeniolo sperare non licet, sed quo ijs ex præfatiõe nois tui, qđ merito literatis omnib⁹ est charissimũ, gratiã aliquã autoritatẽ q̃ captẽ. Permultũ sane si qui erũt qui ex vigilijs meis fructum aliquẽ percipient, Sanctitati tuæ debituri3, qui tam insigni beneficẽtia studiorũ meorum ocio cõsulueris. Deũ opt. Max. precor diu te nobis seruet atq̃ incœpta tua omnia secũdet. Londini. Anno Christianæ salutis. M. D. XXI. Nonis Septembris.

PRO Elenchi huius intelligẽtia, scire licet, quũ in singulis huius codicis pagellis viginti septẽ versus contineãtur: diuisis ijs in treis nouenarios: per A significatur eorũ prim⁹. per B. secũdus. et per C tertius. Sic intra nouẽ semper versus lector quod ex Elencho requiret, nõ difficulter inueniet. Modo qui breuissimus labor erit, singulis libri chartis numerum adscribere velit.

A

Animans in summo calidũ humidũ frigidum aut siccum nullum esse. folio primo, pagina. i. C
Autumni incõmodum. fo. vij. i. B
Autumni qualitas. fo. eodem. i. C
Autumni et veris collatio. fo. eodem. ij. A
Animalia quomodo veteribus calida et humida sint dicta. fo. x. ij. A
Atræ bilis temperies. fo. xxxiij. i. C
Animal calidum et humidum cur dixerint ueteres. fo. eodem. ij. C
Adipis et carnis variæ causæ. fo. xxxiiij. ij. B
Anatomica speculatio. fo. xlij. ij. C
Aristotelem de substãtia formatricis virtutis dubitasse. fo. xliij. ij. A
Ab exiguo momẽto magnam fieri interdum mutationem, et eius rei exemplum, fo. li. i. C
Archimedes. folio. lij. i. B

Attendendũ in ficco et humi. quid per se tale sit quid per accidens. fo.lv. ij.B

Aliqua pati a nostro corpore magis quã agere aliqua magis agere quã pati. omnia vero tũ agere tum pati. fo.lviij. i.C

Ἀϲπράθζα. folio.lviij. ij.C

Aliqua primo statim vsu alterationem suam ostẽ dere. fo.lix i A

Abs quibus externis iudicãdũ. fo.lxi. ij.B

Ad aliquid esse quicquid p̃tãte dicit̃. fo.lxiiij.ij.C

Arterias et venas partes esse compositas. fo.lxvi.

Aliter simplicẽ carnẽ aliter vniuersum musculum inæquali temperie affectum esse fo.lxvi.

Abscessio que melior sit que deterior. fo.lxvij

Alterationis varietates in phlegmonis, ex quinq; generibus accidere. fo.lxviij.

Animaliũ quædã cõueniẽtes, quædã cõtrarios in ter se succos habere

Aliquos rigere nec tamen febricitare. Rarũq; id (fo.lxxij.

B

Biliosum quod in uentriculo gignitur quo sit colore, et quo quod in iocinore. fo.xliij.ij.A

C

Calidum,humidũ,frigidũ, siccũ multifariam dici Aristotelem censuisse. fo.ix. ij.C

Calidum et frigidum,humidum et siccũ dici idem corpus multis modis. fo.xiij. i.B

Calidũ & frigidũ non de corporibus modo, sed etiã de qualitatibus interdũ dici. eodẽ. ij. C
Calida, fri. hu. sic. vt substãtiae, quae. fo. xv. i. B
Calida. frig. humi. sic. absolute quae. fo. xvi. ij. B
Cutem in calore & frigore medium optinere statum. fo. xxi. i. B
Chondrosyndesmos fo. eodem. ij. A
Calidum in aetatibus qualiter tactu sit discernendum. folio. xxix. i. A
Calorem in pueris & florentibus parem esse. fo. (xxxi. i. B
Carnosi generis species. fo. xxxij. i. A
Caro proprie, quae folio eodem. i. A
Carnem iocinoris, lienis, pulmonis, & renũ. simplicis naturae esse. fo. eodem. ij. B
Cordis carnẽ nõ esse simplicẽ. fo. eodẽ. ij. B
Carnem ventriculi, vteri, & vesicarum propriam quandam esse. folio eodem. ij. C
Carnis temperies. fo. xxxiij. i. A
Cartilaginis temperamẽtũ. fo. xxxiij. i. B
Calcarium temperies folio eodem. i. B
Carnosi qui. folio xxxiiij. ij. B
Cõsuetudinẽ esse acquisititiã naturã. fo. eo. ij. B
Calui cur. folio xxxix. i. B
Cani cur. folio eodem. ij. A
Cur calui a sincipite cani a tẽporib⁹ magis fiãt fo. (eodẽ. ij. B
Cui maxime attendẽdũ cum corporis tẽperiẽ iudicabimus. fo. eodẽ. ij. B

Cur quib⁹ hirt⁹ est thorax ob idipsũ aliquãdo reliquis partib⁹ dissimili sint tẽperamẽto.fo.xl.ij.C
Cutis quando sub se positarũ partiũ temperiem indicet, & quarum. folio xli. i. C
Cõsiderandũ etiã si quid raro accidit.fo. xlij.ij.A
Cerebri ipsi⁹temperamẽtum ex quibus dignoscatur fo.xliiij.i.A
Causa quædã huiditatis ĩ carne fo.xlvi.i.A
Cõsiderãdũ esse ex quibus & in quæ mutatioẽs sint factæ. folio eodem i. B
Cur aliqua protinus, aliqua interposito tempore calefaciant. folio l. ij. B
Calefacere oĩs eẽ alimẽti coẽm effectũ.fo.lij.ij. A
Cur aliqua eorum quæ ut alimenta comedũtur, cuti imposita exulcerẽt. folio.liij.ij. A
Corpora calida. frigida.hu. & sic. quædam per se talia esse, quedã ex accidenti. fo. lv. i. B
Cantharidas vesicam exulcerare. fo.eodẽ.ij. A
Cõmune iudiciũ in õnibus quæ potestate sunt ex alterationis celeritate. folio.lvi. i. B
Cõtrarietas naturæ vnde iudicãda. fo.eodẽ.ij.C
Cedendum aliquando esse non exactissime loquentibus. folo lviij. ij.B
Cibi pariter & medicamẽta, que. fo. lix. i. B
Calidi. frigidi. humidi. sicci.respectu nostri iudicium a nobis certũ esse posse. folio lxi.ij. A
Calor q̃uodo ex accidẽti refrigeret. fo.lxiij.ij.B

Calidum reuma quemadmodum musculi partes
Corporis tēperies quado extrīse- (īuadat.fo.lxvi
cus,et quādo interne alteretur. fo.lxxi.
Cur aliqui simul rigeant et febricitent fo.eodē.
Concoctionem phlegmonis duo sequi. fo.lxvij.

D

Demonstrationis oīs principia esse quæ sensui et
quæ intellectui sint manifesta. fo.xxvi ij. ij. B
Durū et molle cū medio criter calēt iudicāda fo.
Dubitatio de nonnullis quomodo (xxxi. ij C
calida frigida ue appellentur. fo.xlix. i. A
Diuersorū ex medicamētis effectuū causæ fo.liiij
Diacantharidon. fo.lv. ij. A (i. C
Deleterion. folio.lvi. ij. A
Deleterea vnde iudicanda. fo.eodem. ij. C
Dubitatio de ijs quæ sub calore applicata, tamen
refrigerant fo.lvij .i.C
Dupliciter fieri aliquid calidius. fo.lix. ij. A
Dupliciter fieri aliquid frigidius. fo. eodē. ij.B
Diuisio partiū maiorū in sibi proximas. fo.lxvi.
Digestionē in phlegmōe maxie optandā esse cu
Dolor quādo desinat.fo.eodē (rationē.fo.lxvij
Doloris in febri spacium et eius termin⁹.fo.lxix.

E

Eusarcos. folio . xij. i. A
Eucraton corpus quod dicatur. fo.xvij. ij.B
Ex simitate de solo naso iudicandū.fo. xlv. i. A

Error alius in iudicãdis tẽperamẽtis fo.xlvi. ij. B
F.
Frigidam temperiẽ nec humidam necessario esse nec siccam. folio xvij. i. C
Florescẽtis etatis temperies. fo. xxv. i. A
Fibræ temperies. folio eodẽ. i. A
Fibræ variæ folio xxxij. ij. C
Flauæ bilis temperies. folio xxxiij. i. C
Formatricẽ vĩ artificẽ facultatẽ esse fo.xliiij. ij. A
Frigida per naturam immodice calefacta vim suam amittere. folio lviij. i. A
H.
Humidum & calidum temperamẽtum esse pessimum fo. viij. i. A
Hominis cutẽ mediũ esse in calido fri. humore & sicc.propriecp eã quæ ĩ manu est fo.xix.ij.B
Habitus hirsutus & glaber quam temperiem comitentur. folio xxxvi.i. B
Hypophora de pilorũ generatiõe folio eo. i. C
Hippocrates folio lxvij.
Hipophora & Solutio. folio lxix.
Hippocratis dictum ,& eiusdem nonnulla probabilitas folio. eodem
Hepialos quæ vocetur. folio lxxr.
I.
Iusticia quid. folio. xiiij i. B.
Intemperies quæ in altera tantu oppositione ex

cedunt, quo loco ponendæ. fo.xvij. ij.C
Intemperies duplex. fo.xxxv. i.C
Intẽperamẽti quod ĩtra sanitatẽ sit, nota. f.eo.ij.A
Internarũ particularũ tẽperiẽ ex fũctiõib⁹ digno=
scẽdã, tũ ex cõtinẽtiũ eas partiũ affectu, fo.xli.i.C
Inæquales esse temperies in regiõibus intẽperatis
Inæqualem esse tẽperiem partiũ quæ (fo.eo.ij.A
phlegmone laborant. fo.xlvij.i.C
In ijs quæ potestate calida, frigidave sunt, tria ge=
nera spectanda. fo.lv. ij.A
Iuniores medici in quo fuerint falsi. fo.lix.ij.A
In explorãdo medicamento aliud quiddam obser
uandum. fo.lxij. i.C
In phlegmone duplicẽ esse affectum. fo.lxiij. ij.B
In explorando medicamento aliud obseruandam
folio eodem. (fo.ij.C.
In phlegmone quis sanguis primum calefiat quis
deinceps. fo.lxviij
In corpore quod phlegmõe laboret quid maxime
inflãmetur quid deinde. fo.eodem
Indolescentiæ in hecticis causa. fo.lxix.
Inæqualitas tẽperamẽti in sanis indolẽs est. fo.eo.
Inæqualis intẽperamẽti generãdi variæ rõnes.f.lxx
In hepialis cur frigus et calor simul sẽtiant. fo.lxxi
In accessionum inuasione febricitantes aliquos fri
gus et calorem simul sentire. fo.eodem.
In lipyrijs vtrunq; perpetuo ita vt in accessionibus

sentiri. fo.eodem.

L

Lactuca cur somno conducat. fo.lix.i. A
Lactucæ succum liberalius sumptũ, similem vim habere cũpapaueris succo. fo.lx. i.A

M

Molles et duræ manus ad quid aptæ. fo.xxi. i.A
Membranæ temperies. fo.xxxiiĳ. i.A
Medius siue eusarcos, quis fo.xĳ. i.A
Mediũ in toto animalium genere. fo.xi. ĳ.C
Medium in hoĩm specie. fo.eodem. ĳ.C
Mediocriter calens sit oportet, quod siccum humidumve iudicabis. fo.xix. i.B
Miningon siue membranarum cerebri temperies fo.xxxiiĳ. i. A
Medĳ cartilaginis et ligamẽti corporis, temperies fo.eodem. i. B
Melancholica temperamenta vnde. fo.xlvi. i. C
Melancholicus, quis fo.xlvĳ. i. A
Melancholici futuri, qui fo.xlvi. ĳ. A
Medicamentorum natura duplex fo.li. ĳ. B
Medicamẽtorũ tertia quedã species. fo.eo. ĳ. B
Medicamentorũ quarta species fo.eo. ĳ.C
Medicamentum Medeæ fo.lĳ. i.B
Medicamenta tantum, quæ sint fo.lvi. ĳ.A
Medicamentum quando tepidũ applicandũ sit, quando frigidum fo. lxiiĳ. i. B
Miscere simplicia corpora humani facultatis non esse, sed dei uel naturæ fo.xix. i.C

Neruorum temperies folio xxxij. ij. A
Notæ discernẽdi a vẽtriculo ne,ã aliũde.f.xliij.i. B
Nihil nutrire nisi quod tota substãtia rei alendæ mutauit folio.li. i. A
Nutritionẽ esse assimilatioẽm perfectã fo.li.i. B
Nutrimentum triplex folio liij. i. A
Nutrimẽtũ corpus calefacit. fo. eõdẽ. i.A
Noĩe naturæ quid intelligat Galen⁹ fo.lviij. i. B

O

Opiniones de temperamentis folio i. ij. A
Opinio quædã fo.eo.ij.A. Opinio alia fo.eo. (ij. C
Opinionis rationes folio ij. i. A
Opinionis alterius rationes folio iij. ij. A
Opiniones quo peccent folio. iiij. i. B
Opinio sectatorum Athinei folio v. i. C
Opinionis Athinei sectatorũ error fo.vi.i.A
Os siccũ quẽadmodũ absoluto sermõe dicat̃ f.xij
Occasio erroris circa senũ tẽperiẽ fo.xxv.i.B(ij.A
Ossis temperies folio xxxiij i. B
Opiniones de notis ab oculis. fo. xliiij. i. C
Oẽm cibũ tã agere ĩ nostrũ corp⁹ q̃ pati. f.lx.i.C
Obseruãdũ in explorãdo medicamẽto fo.lxij.i.C
Omnẽ immodicũ excessũ ad aliquid esse fo.lxx.
Oẽm febrẽ preter hecticẽ a laborãte sẽtiri fo.eo.

P.

Plãta vel aĩal qñ optĩe se habere dicat̃. fo. xiiij.i.A
Polycleti statua folio xx. ij. B

Particularũ omniũ tẽperamenta. fo. xxxiij. i. A
Parẽchyma f. xxxij. i. B. Pili tẽperies f. xxxiij. i. B
Pituitæ temperies folio eodem. i. C
Pĩguis macerue, cõsuetudinis alicuiꝰ rõe quis fo.
Pilorũ generãdorũ rõ. fo. xxxvij. i. B (xxxiiij. i. A
Pili nigri vñ. fo. eo. ij. B Pili flaui vñ. fo. eo. ij. C
Pili albi vñ fo. eo. ij. C Pili rufi vñ fo. eo. ij. C
Pili crispi vnde folio eodem. ij. C
Pili in capite supercilijs cilijsq; cur nobiscũ cõge-
niti fo. xxxviij. ij. C
Pili capitis et superciliorũ cur subrufi. f. xxxix. i A
Pili cur boni sint incremẽti & crassi. fo. eo. i. A
Pituitã ex cibis esse nõ ex corpore fo. xlvi. ij. C
Pituitosus ab excremẽtis quis. fo. eo. ij. C
Põtestate esse quid sit. folio xlviij. i. B
Potestatis aliud genus folio xlix. i. A
Pituitam etiam cum a uenis detrahitur frigidam
sentiri folio lvij. ij B
Ptãte calida, ĩ duplici statu vẽtris examinata folio
Proprietatẽ quãdã tẽperamẽti cuiq; (lx. ij. C
naturæ esse, quæ cum alijs naturis cõsentiat, ab
alijs dissentiat. folio lxi i. A
Per se, & primũ, & nullo intercedente idem sig-
nificare folio. lxiiij. i. C
Propriã ꝓbationẽ vnã esse in singulis fo eo. ij. C

Q

Quomodo respõdẽdũ ad interrogationẽ cuiꝰ tẽ-

peramenti sit homo vel bos fo.xiiij. ij.A
Quae temperamenta comitentur ut duricies, mollicies, crassitudo, gracilitas fo. xxxiij.ij: A
Qui famē meli⁹ ferāt et qui difficili⁹ fo,xxxiiij.I.B
Quae hieme delitescunt, cur pinguia fo.eo.ij.A
Quibus adeps caroq͛ pari modo aucti, qua sint temperie fo.xxxv.i.A
Quibus adipis plus, qua sint temperie fo.eo. i.A
Quibus carnis plus, qua sint temperie fo.eo.i. B
Quae tēperamētis in pilorū differentia pro etate, regiōe, et corporis natura contingāt. fo xxxviij.i C
Quales sint calidū tractū habitātiū pili, fo. eo .i.C
Quales humidū incolentium pili. fo .eodem.ij.A
Quales tēperatā plagā incolētiū pili. fo .eodē.ij.A
Quales infantium pili. fo.eodem. ij.A
Quales epheborū et puerorum pili. fo.eo .ij.B
Quales pro corporum naturis pili. fo.eo.ij. B
Quales in frigida regione hoīes. fo.xli.ij. B
Quae putrescunt, quo calore caleant fo.xlij.i.A
Qui meridianā plagam incolunt adsciticio calore, calere, proprio frigere. fo.eodem.i.A
Quid in uentriculi temperamento noscendo aduertendum. fo.eodem.ij.A
Quod calefacit non omnino siccare. fo.xlvij.i. B
Quod actu est, perfectum esse. quod potestate imperfectum. fo. xlviij. i.C
Quae maxīe proprie ptāte eē dicant. fo.eo.ij.A

Quæ secũda rõe potestate esse dicant. fo.eo.ij.B
Quatuor esse totius corporis facultates fo.l.ij.C
Quatuor corporis facultates a tota substantia ma
Quod nutriet necesse est in cõ- (nare. fo.eo.ij.C
coquẽdi iſtrumẽtis aliquãdiu sit moratũ. f.li.i.C
Quæ assimilentur nutrimenta, reliqua medicamẽ-
ta vocari. fo.eodem. ij.A
Qui morbi ĩmodicũ vini potũ comitẽt. fo.liiij.i.B
Quæ corp⁹ nostrũ non calefaciũt sed refrigerant,
hæc e corpore non vinci. fo.lv.i.B
Quædã dum concoquntur refrigerare, postquã
sunt percocta calfacere. fo.lix.i.C
quando nutrimentum aliquid sit, et quando medi
camentũ, et quo genere nutrimẽtũ. fo.lx.ij.B
Quando a nobis et quando ab externis faciendũ
sit iudicium. fo.lxi.ij.A
qua ratiõe frigidum calefaciat. fo.xliij.i.B
Queadmodũ αυπάθεια .i. nũq̃ deficientis affecti-
onis dogma uideri verum possit. fo.lviij.ij.B
quorũ interposita spacia nõ cernant. fo.lxvi.
Quando doleant corpora
quid citi⁹, et quid tardius alteret tum generatim
tum membratim. S fo.lxviij.
Sustãtia siplicitér quõ eucratos dicat. fo.xiij.ij.B
Stirps vel aial quõ dicat eucraton.fo.eodem.ij.C
Senium frigidissimum esse. fo.xxv.ij.C
Siccum esse senium. fo.eodem.ij.C

ELENCHVS SEQVENTIS OPERIS.

Temperaturae aequalitas in animalibus & plantis quae sit ... folio xiiij.i.C
Temperatissimi hominis notae fo.xx. i.B
Tēperatissimū hoiēm eusarcō oio esse. fo.eo.ij.C
Tact⁹ exercitandi ad calorem in varia materia discernendum, ratio folio xxx.i.C
Tēperamētū cerebri & pulmonis fo.xxxij.i.B
Tēperamētū ossis & medullae fo.eo.i.C
Tēperamētū partium cerebri fo.eo.i.C
Tēperatos habit⁹ si modice exercitent eusarcos
Tota substātia quae sit f.li.i.A(eē fo.xxxiiij.ij.A
Tactū eū qui iudicaturus sit, ois acquisitiuj caloris vel frigoris expertē esse debere fo.lxv.
Termin⁹ alterationis quis statuendus fo.lxix

V.

Ver calidū et humidū vnde putatū. fo.ix.ij.A
Vt vermis siccus, cū similibus loquelis, quomodo accipiendum folio xi.ij.B
Venae latae, caloris signū, āgustae cōtra. fo.xxxiij.
Vētriculi tēperamēti notae fo.xlij.i.C (ij.C
Vinū celerrime nutrire ac roborare fo.li.i.C
Vinū cur valēter corp⁹ calefaciat fo.lij.i.C
Vlcerū sponte nascentiū causae fo.liiij.i.B
Venas et arterias in phlegmone preter caetera varie dolere folio lxvi.
Victa fluxione quae deinde curatio folio lxvij.

F I N I S.

GALENI PERGAMENSIS De temperamentis, Liber primus.

Thoma Linacro Anglo interprete.

COnstare animaliũ corpora ex calidi, frigidi, sicci, humidique mixtura, nec esse horũ omniũ parẽ in temperatura portionẽ, demonstratum antiquis abunde est, tum philosophorum, tũ medicorum præcipuis. Diximus autem & nos de ijs, ea quæ ꝓbabilia sunt uisa alio opere. In quo de ijs, quæ Hyppocrates cõstituit elemẽtis, egimus. Hoc opere, quod illi proxime succedit, omnium temperamentorum differentias, quot hæ, qualesq; sint, siue generatim quis, siue membratim diuidat, inuenire docebo. Sumamq; ab ipsa nominum interpretatione principium. Cum nanq; ex calidi, frigidi, sicci, & humidi, temperatura cõstari corpora dicunt, de ijs, quæ summo gradu sic se habent, ipsis scilicet elementis, aëre, igni, aqua, terra, intelligendũ aiunt. Cum uero animal, stirpemue calidam, humidam, frigidam, uel siccam esse, non item. Neque enim ullum animal, aut calidũ in summo esse posse, ut est ignis, aut in summo humidũ, sicut est aqua: pari modo nec frigidum, siccumue in summo. Sed ab eo quod in mixtura pollet, appellationẽ sortiri,

A uocãtibus

uocantibus nobis id humidum, in quo maior est humiditatis portio, siccum, in quo siccitatis. Ita uero & calidum, in quo calidum frigido plus ualet, frigidum uero in quo frigidũ calido præstat. Atq; hic quidem nominum usus est. Nunc de temperamentis ipsis agendum. Eorum igitur, qui tum medicorum, tum philosophorũ maxime illustres fuere, plurimi sane opinati sunt humidum calidumq; temperamentum ab humido & frigido diuersum esse. Ac tertium ab hijs siccum & frigidum, diuersum a sicco & calido. Nonnulli tamen eorum humidum simul ac frigidum temperamentum quoddã esse concedunt, atq; etiam ab hoc alterum calidum siccũq;. Nõ tñ aut humidũ simul & calidũ, aut frigidũ pariter & siccũ tẽperamẽtũ esse. Neq; enĩ posse aut humiditatẽ cũ abundãte calore, cõsistere, aut cũ frigiditate siccitatẽ: quippe absumi a calido, cum superat, humiditatem. Itaq; fieri, ut calidum simul & siccum corpus euadat, Eandẽ ubi imbecillus in corpore calor est, incoctã, imperfectãq; manere, quo fieri, ut calido uincente, sequatur siccitas, frigido superante, humiditas. Atq; hij quidem his rationibus nixi, duas tantũ esse tẽperamẽtorũ differẽtias opinant̃. Qui uero ea quatuor autumant, bifariã his cõtradicunt. Alij statim id qđ primũ petũt negantes, nẽpe qđ necesse sit humorẽ a calido superãte digeri. Alij cõtra id quidẽ assentiuntur, sed alia rõne dissentiunt.

sentiũt. Ac priores quidẽ calidi munus esse, ut cale faciat, asseuerãt, frigidi ut refrigeret, sicuti rursus sicci, ut siccet, & humidi, ut humectet. Proinde corpora, quæ calida siccaq; natura sint, quemadmodum ignis, ea quatenus calida sunt, excalfacere, quatenus sicca siccare. Quæ humida calidaq; sunt, uelut calẽs aqua, hæc nõ humectare modo, sed etiã calefacere posse, utraq; qualitate hic quoq; unũ opus, idq; ꝓpriũ obtinẽte. Haudquaq; igit̃ cõcedere se, si quid calefaciat, idẽ ꝓtinus & siccare, imo si calori humiditas sit adiũcta, nõ calfacere modo, sed etiam humectare. Quemadmodũ balneũ dulcis aquæ. Sin sicuti calidum, ita etiam siccum corpus sit, ueluti ignis, statim id tũ calfacere, tũ uero siccare. Nõ tamen id calori referendũ acceptũ, sed siccitati, quæ simul est cõiũcta. Admonẽt aũt hoc loco nos de his, qui sub estiuo sole diutius sũt uersati, atq; ita, ut credibile ẽ aresacti, ac totũ corpus siccũ, squallidũq; habẽt, itollerabiliterq; sitiũt. Quippe remediũ his expeditũ, & facile dicũt, nõ utiq; si biberint, sed si calidæ, & dulcis aquæ balneo utant̃, tãq; hũiditate, siue ea cũ frigore sit, siue cũ calore, suũ munus obire ualente. Quippe hũectare ea quæ cõtigat. Ad eũdẽ modũ & siccitatẽ sẽper aiũt siccare, boreã enĩ qui siccus & frigidus sit uẽtus, oĩa siccare ac refrigerare. idq; esse dictũ ab Homero, ut uero humẽtẽ desiccat ꝓtinus agrũ autũni boreas. Pari mõ & pauperis lachrymã,

 & alia

& alia sexcenta pharmaca siccare pariter & refrigerare. Itaque nõ esse necessarium, siquid frigidum est, idem protinus & humidum esse. Nec si quid calidum, idem statim & siccum. Neque igitur calidum temperamentum necessario esse siccũ, immo posse aliquando in animalis temperamento calidum quidem plus ualere, quam frigidum, & humidum, quam siccum. Quin etiam tum generationem, tum alterationem, tum mutationem, ex contrarijs in contraria fieri. Quis enim est, qui si dixerit albũ alteratũ, demutatumque esse, propterea quod factum sit calidum, non sit ridiculus? Cum postulet ea ratio, nõ eam, quae est in calido & frigido, sed quae est in colore, mutationem. Mutatur enim quod album est, in nigrum, & quod nigrum est, in album. Rursus quod calidum est, in frigidum, & quod frigidum est, in calidum. Ad eundem modum, & quod humidum est, in siccum, & quod siccum est, in humidum. Quippe si dicas alteratum corpus esse, propterea quod cum prius esset humidum, nunc sit album, uel cum prius esset siccum, nunc sit nigrum, parum compos mentis uidearis. Sin quod prius erat humidum, nũc factũ esse siccũ, aut quod prius erat nigrum, nunc effectum album, aut etiam ex calido frigidum, aut ex frigido calidum, utique sapere & conuenientia dicere censearis. Quod enim mutatur, quatenus mutatur, eatenus cedere in contrariũ debet.

debet. Siquidem fiebat hic, aut fit musicus, ex non musico dicimus: & grammaticus, ex non grammatico: & rhetor, ex non rhetore. Ex musico uero grã maticum, aut ex grammatico musicum, aut ex alio quod diuersi sit generis, fieri aliquid dicere, sane est absurdum. Potest enim qui prius erat grãmaticus, nunc musicus esse, utiq; si musicen grãmaticæ adiecit, nec grammaticam abiecit. At qui siquid acquisiuit, priore etiam manente, cui non patet, non esse alteratum in eo quod manet? Ita non ex grammatico factus est musicus. Quippe nunc etiam grammaticus est, sed ex non musico, musicus. Non enim potest postq; musicus est factus, etiam non musicus manere. Cum igitur omnis mutatio, & ab contrarijs, & ex contrarijs fiat in contraria, manifestum est etiam humidum si quatenus humidum est, mutetur, tum ipsum siccatum iri, tum quod id siccet, siccum dicendum esse. Desinãt igitur inquiũt dicere, non posse calidum, & humidum temperamentum esse. Quippe calidum simul & frigidum esse idem temperamentum, aut humidum, & siccum non potest. Cum fieri nequeat, ut in eodem tempore contrariæ qualitates una consistant: humidum uero simul & calidum, præterea frigidum simul ac siccũ, profecto in eodem consistere possunt: sicuti tum ratio ipsa monstrauit, tum quæ paulo supra proposita sunt exempla. Ac talis quidẽ est prioris propo-

ſitarũ partiũ oratio. Altera pars negat aliciũ a ratio ne eſſe, etiã ſi calidũ efficaciſſimũ e quatuor ſit, ita ut nõ in frigidũ modo, ſed etiã in humidum agere poſſit: eſſe tamen temperamentũ, quod calidũ ſit, & humidum, utiq; cũ in primo ſtatim animãtis or tu humoris ſimul, caloriſq; copia in idẽ coeant. Ra tio uero horũ non illud efficit, quod nequeat aliqñ in eodẽ corpore humidi plus eſſe, q̃ ſicci, & calidi, q̃ frigidi. Sed quod ſub eiuſmodi ſtatu durare per petuo non poſſit. Quippe digeſto ſemper per calidum humore, ſpatio etiã ſiccũ corpus effici. Atq; pro calido & humido, calidum ſiccumq; reddi. Iã hoc ipſum quod calidũ & ſiccũ eſt redditum, procedente tempore frigidũ ſiccumq; fore: ubi enim omnẽ eiuſmodi corporis humorem calor abſumpſit, ipſe quoq; (inquiunt) mareſcere incipit, deſti tutus ſcilicet alimento, quod ipſum accẽderat. Neque igitur mirũ putant tum inter initia, ſtatim ut gi gnitur animal conuenire in idem, aut humidũ plus ſicco, aut calidũ plus frigido, tum tẽporis proceſſu, qđ prius erat calidũ & humidũ, poſtea poſſe calidũ eſſe & ſiccũ, æque ut poſtea quæ ſicca erat, calidaq; tẽperies, ubi calor ipſe extĩctus eſt, frigidã ſiccãq; euadere. Ergo eſt quidẽ aliqđ tẽperamẽtũ, qđ calidũ ſit & humidũ, ac rurſus aliud qđ frigidũ ſit & ſiccũ, ex iſtis confirmãt: Nõ poſſe aũt tẽpera mentorũ differẽtias plures eſſe, q̃ quatuor, ex his

docere

docere conant. Cũ enim quatuor statuũtur qualita tes, quæ in se agere inuicẽ patiq; possint. Nempe calor, frigus, siccitas, humiditas, oppositiones exi- stere duas, alterã in qua calidũ aduersatur frigido, alteram in qua humidũ pugnat cum sicco. Eoque quatuor non amplius effici coniugationes. Quip- pe sex fieri, ex quatuor inter se copulatis, coniugia. Quorum duo subsistere nõ posse. Cu neq; humi- dum pariter & siccum, nec calidum simul & frigi- dum dari corpus possit. Reliquas igitur esse qua- tuor temperamentorum coniugationes, duas humi das, & duas siccas. Atque has calore, frigoreque di uisas, hæc sunt quæ elegantissimi eorum, qui ante nos fuere, tum medicorum, tum philosophorum de his dixere. Quæ uero mihi prætermisisse uiden tur, nunc adijciendum reor, unum igitur & primũ id est, quod temperatam naturam, quæ tamen nõ uirtute modo, sed etiam uiribus reliquis præstat, non aduerterunt. Immo tanq; nulla sit, prorsus omi serũt. Quanq; ne loqui quidem de reliquis aliquid sine hac docuerũt. Quippe quod uel in calida tem perie calidũ præualeat frigido, uel in frigida tẽpe- rie, frigidũ præstet calido, id ne intellexisse quidem est, nisi prius ponatur eucratos siue tẽperata, neq; enĩ alio q; ad hãc teperatã naturã sunt intẽti cũ sanita tis tuendæ uictũ inuestigãt, calidius iusto corpus iubentes refrigerare, uel frigidius excalfacere, uel

rursus

rū sus humidius siccare, uel siccius humectare. Scilicet quo temperatum quendam mediocremq; statum efficiant, id quod minus est ei, quod exuperat semper aequantes. Ergo quem assidue persequuntur, & quo semper respicientes intemperatos status corrigunt, hunc ego quidem primum omniū statui censuerim. Hi uero tantum abest, ut eius uel meminerint, ut etiam totū praetereant. At nō praeterimus inquiunt ex his aliqui. In calido enim & humido comprehēditur. Et quomodo non quinque esse in totum temperamenta dixistis: sed quatuor, si modo optimum non omisistis? Quippe duorum alterum, aut ex intemperatis statibus necesse est unum esse omissum, aut ipsum temperatum. At ego quidem ex his, quae statuunt, temperatū ipsis praetermissum certe scio: ubi enim calidū & siccū, uel frigidum & humidum, uel aliud quoduis temperamentum nominant, nō utiq; summas a nobis intelligi qualitates postulant. Immo ex ijs, quae superant fieri appellationes uolunt. Quod si temperatum statum omitti nolunt, certe reliquorum aliquē omisisse conuincentur. Sit enim sicut ipsi uolunt, temperatus status, is qui calidus est, & humidus. Omissus igitur illis plane est, is qui frigido intemperamento aduersetur, & sicco. Nempe in quo humidum pollet & calidum. At idem inquiunt is est. At qui fieri potest, ut simul exuperet calidū, & nō exuperet?

exuperet: & superetur frigidum, & nõ superetur: Si enim temperatus status est, neutrum alterũ immodice exuperat. Sin intemperatus, necesse est exuperet altera oppositionum pars. At hoc ipsum inquiunt temperati status proprium est, ut in ea calidum præstet frigido, & humidum sicco. Quippe si frigidum modice quidem uincat, non esse commodum temperamentum. Sin amplius exuperet, iam utiq; morbum existere: æque ut si uehementer exuperet, mortem. Ad eundem modum de sicco iudicandum. In principio quidem existere intemperiem. Si amplius augeatur, egritudinem, si plurimum exuperet, mortem. Ceu uero de calido & humido non idem sit iudicium. Quis enim non dicat, ubi uel calidum frigido, uel humidum sicco paulo quidem plus ualet, intemperiem ita fieri, ubi ampliter exuperat, morbum, ubi plurimum, mortem: Siquidem eadem est utrobiq; ratio. Alioqui nec qui calidi humidiq; immodice status sunt, eos uitio demus: nec qui calidi morbi cum humore immodico consistunt, eos esse morbos fateamur. Huic sententiæ aduersantes quidam Attalensis Athenei sectatores, negant aut calidum humidumq; statum uitio dandum, aut morbum ullum inueniri, qui calidus sit & humidus. Sed omnino qui uel calidus sit & siccus, ut febris, uel frigidus & humidus, ut aqua intercus, uel frigidus & siccus, ut melancolia.

B . Faciunt

Faciũt hic & de anni temporibus mentionẽ. Quorum hiemem frigidam esse atq; humidam dicunt. Estatem calidam & siccam. Autumnum frigidum & siccum. Ver autem tum temperatum, tum uero calidum humidumq; appellant. Ad eũdem modum, & ex ætatibus puerilem quidẽ temperatam esse, tum uero calidam humidamq;: porro iudicari autumant eorum temperiem ex naturalibus actionibus, quæ illa ætate maxĩe sint firmæ. Sed & mortem aiunt animantium corpora ad frigidum siccũq; perducere, Quippe mortuos Græce ἀλίβαντας, uocari, quasi nihil humoris in se habentes. Vtpote tum caloris abitione eo exhaustos tum frigore rigentes. Quod si, inquiũt, mors talis ast naturæ, certe uita, cum sit illi cõtraria, calida est & humida. At uero si uita calidum quiddam atq; humidum est, omnino quod illi simillimum temperamentum est, id optimũ necessario est. Quod si est, neminẽ latere, idem quoq; temperatissimum esse. Sic in idem recidere calidum humidumq; statum, cum temperato, nec aliud esse temperatum, siue eucraton statum, q̃; caliditatem simul & humiditatem pollẽtes. Atq; Athenei quidem sequatiũ hæ sunt rationes, uideturq; & Aristotelis philosophi, & post eum Theophrasti, & Stoicorum eadem esse quodamodo sententia. Ita testium quoque numero nos territant. Ego uero quemadmodum Aristoteles de calida hu-

lida hu-

lida humidaque temperie senserit, in progressu si res postulet, fortasse explicabo, uident enim eum non recte accipere. Nunc id agam, ut eos qui sic sentiunt, in quo seipsos fallant, doceam. Mox rem totam in unum coactam caput demonstrem. Cum enim calidum, & humidum, atque etiam eucraton existimant uer esse, hic se manifeste decipiunt. Nam neque humidum est sicut hiems, neque calidum sicut aestas, quare neutrum immodice. Cum tamen ipsis autoribus excessum quendam indicet quoduis talium nominum. Bifariam autem sunt decepti, primum quidem quod in quatuor anni temporibus, quartam temperamentorum coniugationem inuentam omnino uolunt. Deinde quod id ea ratione concludunt, quod sit hieme quidem calidius, aestate uero humidius, uerum nec quartam in temporibus anni statuere temperamenti coniugationem est necesse, nisi etiam talis apparere, & contulisse id cum temporibus utriusque positis, non magis id humidum & calidum, quam frigidum probat & siccum. Si enim calidum humidumque excessus cuiusdam nomina sunt, non potest, nec ipsis quidem autoribus, uerum esse quod uer in omnibus mediocre sit. Si autem eo quod aestate humidus est, hieme uero calidius, idcirco humidum est & calidum. Quid

causæ est, quo minus frigidum id siccumq; putes, propterea quod æstate est frigidius, & hieme sicciusʕ uel quam sibi facit sortitionem, ut unam partē oppositionis ab hieme, alteram ab æstate accipiat. Quippe cum ab utroq; in utraq; oppositionum parte dissideat, non ex dimidio collationem, sed ex toto habere debebat. Atqui si ita fiat contraria illi inesse dicemus. Nam calidum erit & siccum, si conferatur cum hieme, frigidum & humidum, si cum æstate. Ex neutra igitur collatione, si modo integra est, calidum & humidum erit. Sed si illis licet ex utraq; oppositione sumpto dimidio, calidū id humidumq; asserere, nobis quoq; ad alterum dimidium transire, atq; id frigidū & siccum dicere, quidni licebit. Scilicet siccum, ut ad hiemem, frigidum, ut ad æstatē. Omnia igitur hac ratione uer erit, humidum, siccum, calidum frigidum. Atqui illorum ipsorum sententia, non possunt quatuor qualitates eadē in re pollere. Ergo neq; æstati, neq; hiemi uer comparare est æquū. Sed potius ipsum per se est ĩmare. Neq; enim hiemem ipsam ea de causa humidam esse, & frigidam dicimus, quod reliquis temporibus humidior frigidiorq; sit. Immo id illi alia quoq; ratione accidit. Sed quod humiditas in ea superet siccitatem, & frigiditas calorem, propterea frigida dicitur, atq; humida. Ad eundem modum & æstas, quum in ea humor uincitur a sicco, & fri-

gidum

gidum a calido, ipsa quoq; calida dicitur & sicca. Siquidem æquum censeo quatuor anni temporũ quodlibet ex suapte estimatum natura, non ex alterius comparatione calidum, frigidum, humidum, siccum ue nominari debere. Quin etiam si ad hanc formulam estimes, apparebit tibi uer esse omnis excessus plane in medio. Cum neq; sicut in hieme plus ualeat in eo frigidum q̃ calidum, neq; sicut in æstate, minus. Ad eundem modum siccitatis humiditatisq; æquabilitatem in eo spectes. Neq; scilicet in eo sicut in æstate præualente sicco, neq; sicut in hieme, exuperante humido. Proinde recte ab Hyppocrate est dictum: uer esse saluberrimum, ac minime morbis, qui mortem afferant, obnoxium. Est & autumnus ut q̃ æstas minus calidus, sic utiq; q̃ hiems minus frigidus. Quare hac ratione nec calidus absoluto sermone est, nec frigidus. Quippe cũ ambo sit, ac neutrum ad summum. Cæterum alterũ in eo est incommodum. Quod etiam Hyppocratis illa sententia significauit: Cum eodem die modo frigus nos afficit, modo calor urget, autumnales expectandi morbi sunt. Atq; ea res est, quæ maxime autumnũ morbiferũ facit, inequalis ipsa temperies. Itaq; non recte frigidus, siccusq; dicitur. Nõ enim frigidus est, si ipse per se spectetur, q͛d tamen hiems est. Sed ubi cum æstate confertur, utiq; illa frigidior: sed nec æquabiliter temperatus, sicut uer. Immo

in hoc maxime ab illo tempore dissidet, quod mediam temperiem & equalitatem perpetuo parē nō seruat. Quippe meridie multo est calidior, q̄ mane aut uesperi. Nec in humido & sicco medium omnino statum optinet, quemadmodum & uer. Sed ad siccius deuergit. Ab æstate uero etiam in hoc uincitur. Non tamen tanto interuallo, quanto in calore. Ergo patere arbitror, nec autumnum absoluto sermone, & citra exceptionem frigidum & siccum, sicut illis placet, dicendum esse. Cum neutrū ad summum sit, sed uincat in eo siccitas humiditatē. Quare ratione merito siccus appelletur. In calore uero & frigore, mixtum quiddam ex ambobus, & inequale statuatur. Proinde si quatuor temperamentorū coniugationes in quatuor anni tempora distribui uolunt, sciant se non solum ueri, calidum, humidūq; statum male assignasse, sed etiam autumno frigidū & siccum. Quanq̄ si hunc quoq; cōcedamus frigidum & siccum esse, non erit statim necesse uer humidum calidūq; esse. Non enim si quatuor in temperie coniugationes in totum sunt, iam omnes eas in quatuor anni tempora dispensari necessum est. Sed si quis hoc in mundo est ordo, ac prout melius est, non prout peius omnia sunt disposita, probabilius sit plura quidem ex anni temporibus temperata esse facta, unum uero, si modo aliquod, intēperatum, hi uero contra ostendere conantur, nul-

lum eorum

lum eorum esse temperatũ. Sed necessario in ipsis exuperare alias calidum, alias frigidum. Et nunc si ita fors tulit, siccum, nunc humidum. Ego uero tantum abest, ut aut uer, aut si quid temperatum est calidum atq; humidum dicam, ut quod plane contrarium est, id affirmem, omnium aeris temperamẽtorum pessimum id esse, quod humidum est & calidum. Quod sane temperamentum, in quatuor anni temporibus inuenire nequeas. In graui & pestilenti aeris statu, interdum incidit, ueluti quodam loco Hyppocrates cõmemorat his uerbis: pluebat per æstum imber largus assidue. Id nanq; est humidi & calidi status proprium, ut in æstu assidue pluat. Quod si uel tantum æstus sit, quemadmodum innaturaliter se habente æstate, uel pluat. Sed in frigore, ueluti hieme solet, fieri nequit, ut is status calidus sit & humidus. An igit̃ sine morbis erat æstas illa, in qua pluisse dicit in caloribus largum imbrẽ? Atqui carbũculos in ea fuisse narrat, putrescẽtibus scilicet in corpore excremẽtis, ac saniẽ quandã, quæ calida humidaq; ĩmodice fuerat gignẽtibus. Intelliges id ex ipsa dictiõe, si totã tibi ascripsero ea sic habet: Erãt i cranone carbũculi estiui, pluerat per estũ largo ĩbri, idq; assidue. Acciderãt aũt magis austro. Ac subera quidẽ sub cute sanies, quæ cõclusa ĩcaluit, ac pruritũ excitauit. mox pusule ueluti ambustus sũt obortæ, uriq; sub cute sũt uisæ: uerũ hic minus

utpote

utpote uno tantum e quatuor temporibus mutato, malũ fuit. Quod si duo, tria ue sint mutata, aut etiam totus annus calidus, humidusq; fuerit, necesse est, magna pestiletia succedat. Cuiusmodi in tertio epidemion, id est, grassantium publice morborum narrat. Apponam autem primum, quæ de tẽporum intempestiuo statu scripsit: deinde de hominum, quæ subsecuta est corruptela. Aduertas autem animum in omnibus uelim, estimesq; primum cuiusmodi res sit calida, humidaq; temperies, deinde q̃ necessario in ea omnia putrescant. Incipit igitur Hyppocratis narratio in hunc modum: Annus Austrinus pluuius a uentis in totum silens, deinde totius status particularem rationẽ subijcit, crebros imbres in calido & austrino statu fuisse scribens. Mox uniuersum sermonem in unam summam cõferens. Cum fuisset, inquit, totus annus austrinus humidus, & mollis, hæc & hæc inciderũt, quæ utiq; omnia in hoc libro scripsisse sit longum, licet autem cui libuerit in tertio epidemion membratim ea legere, ac in unum caput omnia redacta uidere: nẽpe putredinẽ maximam. Cuius etiam ipsius Hyppocrates nõ raro nominatim meminit. Alias sic scribẽs: Erat autem & fluxio ipsa collecta, haud similis puri. Sed alia quædam putredo ac fluxio multa uariaq;. Alias sic: Et in pudendis carbunculi æstiui, tum alia quæ putredines appellantur, Et quod ex

hac

hac putredine multis quidem brachium, & cubitus totus deciderit: multis femur uel sura est nudata, totusque pes. Quin etiam magni ossium carnium, neruorum, articulorũ prolapsus inciderunt. Denique nullum ex affectibus, quos scripsit, inuenias, qui soboles putredinis non sit. Quippe cum nec a sicco putrefieri quicquam sit aptum, nec a frigido. Intelligas id si carnes & reliqua quæcunque asseruari ab hominibus solent, obserues hæc sale, hæc muria, hæc acero, hæc alio quopiam ex iis, quæ siccant, commode præparari. Deprehendas & Borea, qui siccus natura & frigidus uentus est, omnia quam diutissime imputria durare. Contra putrescere facillime Austrino statu. Est enim is uentus calidus & humidus. Adeo nos totum contra, quam hi, qui calidum & humidum uer autumant decernimus. Cum neque tale sit, neque si esset, utique salubre esset, aut sanitati accommodum: hi autem & tale esse uolunt, & propterea etiam salutiferum scilicet utrobique peccãtes, tum in hiis quæ sensu percipere tum quæ ratione est intelligere. Cum sensu id manifeste liceat plane temperatum aduertere. Nec minus ratione illud inuenire, quod propterea est aptum sanitati, quod e quatuor nulla in eo cualitatum exuperet. Quod si uel caliditas eius frigiditatẽ multo excederet, uel humiditas siccitatem, ut uarns putredinibus obnoxium. Sic omniũ anni temporum morbis esset maxime opor

C tunum,

turnum. Nunc quatuor qualitatũ mixtionis aequalitas, & mediae temperaturae eius, & salubritatis sunt causae. Quid igit medicis, ac philosophis quibusdã persuasit, ut calidũ humidũq; uer esse iudicarẽt? Nẽpe qđ quatuor tẽperamẽtorũ cõiugia quatuor ãni tẽporibus adaptare uoluerũt. Porro id inde accidit; qđ primũ oĩm tẽperamẽtorũ, id est, medium ipsum praetermiserunt. Quin etiã uictuũ, medicamentorum, omnium denicq; rerum differentias, in has quatuor cõiugatiões reducũt, ex quo manifestũ est, quantopere parũ rectae, fallacesq; de hominis natura rõnes, medicationibus obsint. Satiusq; erat duorũ alterũ, aut prorsus eiusmodi rationes non attigisse: sed totũ experientiae cõcedere, aut prius in logica speculatiõe exercitatũ fuisse. Quippe qui nec experiẽtiae est attentus, & naturalia theoremata aggredit, priusq; rationẽ, qua haec inueniat cõuenienter exercuit, necesse est in eiusmodi cauilla sit perductus, ac de euidẽtibus, ceu is, qui sensu careat, disputet. Tũ Aristotelẽ testẽ aduocet, male scilicet accipiẽdo ea quae praecipit. Hic enĩ calidũ, frigidũ, humidum, & siccum, multipliciter dici nouit. Illi nõ quasi multipliciter, sed quasi ad eundem perpetuo modum dici uelit, accipiunt. Quin etiam is quod aliquid suo & naturali calore, aut alieno, & acquisititio calidum sit, non esse idem indicauit. Illi hoc quoq; perperã accipiũt. Ad haec Aristoteles, itemq;

les, itemq; Theophrastus, quò respicientes tēperatam intemperatā ue naturā esse, iudicare oporteat, diligenter prodiderunt. Illi ne id quidem intelligūt. Sed cum hos audiunt animal calidum humidumq; dicere, aut puelli temperie humidā, calidamq; esse, nec quēadmodū ea dicta sint, intelligūt, & stupidi ad quatuor anni tempora rationē transferunt. Ceu uero idem sit, ac non longo interuallo dissidēs propriā alicuius temperiē humidā, calidamq; esse, aut circundati nobis aeris. Neq; enim similiter dicitur animalis temperies calida & humida, sicut aeris temperamentū calidū dicitur & humidū. Quae igitur sit omnium horū occasio iam dicam, clareq; ostendā, his praesertim, qui intenti esse uolunt, exiguum errorem in ijs, quae inter initia logicae speculationis traduntur, maximorum errorum occasionem fieri, fortasseque omnibus, quae uel in cūctis artibus, uel in uitae actionibus perperam geruntur, sophismata succedunt. Atq; haec quidem sophismata illi uitio succedunt, quod utiq; nō recte definitū est de calidi significationibus. Sed duobus tantū modis dici id putatum. Quorum altero significetur, quod syncerum immixtum & simplex est. Altero, quod in mixtiōe cū suo contrario, id superat. Quod autem & alteram temperiem cum altera conferentes, subinde alteram earum calidam pro eo, quod est calidiorem pronunciamus, id non meminerunt.

 Atqui

At quia ad eum modum animantia ueteribus calida & humida sunt dicta Non proprie temperaturae gratia, & sermone absoluto. Immo ad stirpes, & demortua collata. Quippe demortuis & stirpibus, animantia calidiora, humidioraque sunt. Quin etiam ex animantibus ipsis speciatim inter se collatis, canis siccior est, homo humidior. At si formicae uel api canem conferas, illas sicciores, hunc humidiorē inuenies: Ita idem animans praeut homo siccum, praeut apicula humidum fuerit. Rursus ad hominē collatum calidum, ad leonem frigidum erit. Nec mirum, si ad aliud atque aliud comparatum, contraria simul dici de se patitur. Neque id alienum est, si idem corpus simul calidum, frigidumque dixeris. Nisi ad idem conferens sic dixeris. Quod enim incommodum, si eundem hominem dextrum, sinistrumque dicas? nisi ad eundem conferens ita dicas? Cum ad alterum dextrum esse, ad alterum sinistrum, nihil sit absoni Sic igitur & canis humidus pariter & siccus; praeterea calidus simul & frigidus est, non tamen ad idem collatus. Quippe ad hominem si cōferas, siccus est, ad formicam, humidus. Rursus hominis respectu calidus est, leonis frigidus. Quin etiam calidus est, ut uiuens, cum mortuus non amplius sit calidus. Non calidus, ut ad alterum (si ita uis) canem comparatus. Atque haec quidem omnia per collationem inter se dicuntur. Quae uero ut in

animantiū

animantium genere conferuntur. Alia ratione, sicu ti etiam quæcunque in aliqua animalium specie. Ca nis nanque ad formicam & apim est humidus, in animantium genere est siccus. Rursus ipsorum spe ciatim canum, hic siccus, ille humidus, alius (ut fas est cani) temperatus. Ac dictum quidem a nobis est, in secundo de pulsuum agnitione de tali nomi- num usu diffusissime. Necesse tamen uidetur nunc quoque summatim aliquid, quod ad rem propositã sit utile, dicendum. Quod absoluto sermone, nec ad aliud ullum collatum, siccum uocatur, id in solis: elementis est, igni, terraque. Sicut humidum in aqua & aere. Ad eundem modum & de calido, frigido sentiendum. Nullum enim cæterorum prorsus ca- lidum frigidum ue est, sed sola elementa, quicquid, præter hæc ceperis, ex his mixtis constat. Eoque se- cundo significationum genere, calidum, frigidum ue est, non absoluta ratione, ueluti syncerum, & a mixtiõe alienum. Immo ueluti uel calidum largius, frigidum partius; uel frigidum largius, calidũ par- tius sit sortitum reliquorum quiduis calidum, fri- gidum ue dicitur. Ac duo quidem significata cali- di, frigidi, humidi, & sicci, hæc sunt: alterum ex ab- soluto sermone loquentium, mixtura carens, & syn cerum; alterum ex contrarijs, quidem mixtis, con- stans, cæterum ex pollentis in mixtura nomine ap- pellatum. Hoc genere sanguis, pituita, adeps, uinũ,

 oleum,

oleum, mel, quicquid his simile est, humidum dicitur. Os, cartilago, unguis, ungula, cornu, pilus, lignum, hatena, later, minorem portionē humidi sunt sortita, maiorem sicci. Eoq; eiusmodi omnia sicca dicuntur. Formica uero sicca est, & uermis humidus: scilicet ut sunt animalia. Rursus inter ipsos uermes, alius siccus, alius humidus. Idque uel absolute loquendo, ut uermis, uel alteri cuipiam uermi comparatus. Cæterū hoc ipsum quod dicimus, ut uermis siccus, ut homo calidus, ut canis frigidus: nisi quis recte accipiat, & prius intelligit quid sibi uelit, necesse est omnē sermonem confundat. Est autem recte accipere, id quod in secundo de pulsibus agnoscendis dicitur, unumquodq; secundū genus, uel species non modo calidum, frigidum, humidū, siccum ue: sed etiam magnum, paruum, celere, tardum, aliaq; id genus tunc nominari, cum supra mediocre, mediumq; sit. Verbi gratia, animal calidū cum supra medium temperie sit animal, equum calidum cum supra medium temperie sit equum. Porro in quoque genere specie ue media sunt ea, quæ Græce symmetra dicūtur. Quippe quæ a summis in eo genere & specie finibus æqualiter distant. Ac genus quidē est animal: speci[illegible]ius, bos, canis. Medium temperie in toto animalium genere, homo est. Id enim in sequentibus demonstrabit. Medium uero, ut in hominum specie est, quæ Græce

eusarcon

eufarcon uocant, Latine, puto, quadratum. Is porro est, quem nec gracilem dicere, nec crassum possis: sed nec calidum, nec frigidum, nec alio quouis nõie ex ijs, quae excessum defectum ue indicant appellare. Quisquis super hunc fuerit, is prorsus calidior, frigidior, humidior, sicciorue est. Nominatur aũt talis partim absoluto sermone, partim nõ absoluto. Absolute quidẽ loquẽti, quoniã calidus, frigidus, siccus, hũidusue esse, minime uni alicui priuatim collatus dicit̃. Ita enim canis absoluto quidẽ sermõe, prout uidelicet cuipiã opinio est, animal siccum dicitur. Nõ utiq; alicui cõparatus, uerbi gratia formicae. Non absoluto uero, una quidẽ ratione, quod scilicet symmetro, id est, coequali, & medio totius speciei cõparatur. Altera uero, quod cũ eo qđ inter omnia animalia coequale, & media tẽperie est, quicquid id statuas, confertur. Ergo iã palam fit, quod unumquodq; eorum, quae sic dicuntur, nos id uel uni cuicunq; comparantes, calidum, frigidũ, humidũ ue, aut siccũ, ut ad illud dicimus, uel in quocũq; genere specie ue sit dictũ, ad eius mediũ referentes. Et specie quidẽ, ut equo, cane, boue, platano, cupresso, ficu. Generi uero, ut animali, uel planta, his accedit & tertium significatum, eorum scilicet, quae absoluto sermone dicuntur, quae impermixtas summasq; habere qualitates diximus ac elemẽta uocari. Quin etiã qualitates ipsas est quan

do corpo-

do corporibus ijs, quae affecta qualitate sunt simili ter appellamus. Verum de hoc mox agetur. Sed ad rem propositam, cum qualitate affecta corpora trifariam dicuntur, cōsyderandum arbitror in quaqꝫ dictiōe, quēadmodū utamur appellatiōibus, utrū ne ut simplex aliquid & immixtū iudicantes, an ue luti ad symmetron eiusdem generis, uel speciei cōferentes, an ueluti ad rem quamlibet, sicut cum os siccum dicimus, aut frigidum, absoluto ita sermone nominantes, nō adiecto leonis, canis, aut hominis. Palam nancqꝫ est, quod ad uniuersam naturā omni um quae sunt in mundo corporum respicientes ali quid concipimus medium, cum quo conferentes, ipsum siccum dicimus. At si quis leonis, uel canis, uel hominis os siccum esse dicit, liquet hunc rursus ei quod in ipsis animalium ossibus medium est id comparare. Est qꝫ quoniam uniuersorum animalium, alijs magis, alijs minus sicca ossa sunt hic quoqꝫ os aliquod in aliquo animalium genere intelligendum, quod media temperie sit, uerbi causa. hominis, atqꝫ huic reliqua collata, alia humida, alia sicca appellanda. Iam in ipsis hominibus alius os siccū, alius humidum habere dicetur, utiqꝫ ei, qui medius est, ut in hominibus collatus. Quod uero in omnibus quae sunt, quod medium inter extrema est, id symmetron, atqꝫ in illo genere, uel specie temperatum sit, in omni mihi sermone subaudiendum perpetuo est.

petuo est, quanq̃ sit in dictione omissum. Atq; cũ haec quidem sic se habeant, ubi aliquis hanc, uel illã humidam, calidam ue temperiem affirmat, rogandus est quemadmodum dixerit, utrũ ne hunc quẽpiam uni definito comparans Platoni uerbi gratia Theophrastu, an secundum genus quodlibet, speciem ue collationem faciens. Quippe uel ut hominem, uel ut animal, uel ut substantiam absolute, tertium enim significatum cuiusuis talium nominum, quod simplex esse impermixtumq; diximus, id in mixtis substantiis non est. Sed in ipsis primis, quae etiam uocamus elementa. Ita cum quodq; affectorum qualitate corporum trifariam dicat nobis ad propositam de temperamentis tractationem, duobus tantum est opus, ut qui uel ad unum quodlibet, uel ad medium eiusdem generis comparemus. Quoniam autem multa genera sunt, quemadmodum utiq; & indiuidua, poterit multis modis idẽ corpus, & calidum, & frigidum, & humidum, & siccum esse. Verum cum uni cuilibet comparatur admodum manifestum est contraria de eodem dicere licere. Veluti Dionem Theone quidẽ, & Mennone sicciorem Aristone, & Glaucone humidiorem. At cum ad medium eiusdem generis, uel speciei fit collatio, hic iam confundi, conturbariq;, qui parum exercitati sunt, solent. Idem nanq; homo humidus simul & calidus esse potest, sed non minus

D siccus

siccus & frigidus. Verum siccus quidem & frigidus ad mediocris temperamenti hominem collatus, humidus autem & calidus; ad aliud quoduis animal stirpem ue, aut substantiam comparatus, uerbi gratia ad animal, ut apem & formicã: ad stirpem, ut oleam, uel ficum, uel laurum. Ad aliam uero quampiam substantiam, quæ nec animal sit, nec planta, ut lapidem, ferrum, uel æs. In his uero collationem, quæ ad hominem fit, ad rem eiusdem speciei dixeris. Quæ ad apem, uel formicam est, ad aliquid eiusdem generis. Simili modo quæ ad stirpẽ fit quamlibet. Est enim supra animal stirpis genus, quemadmodum sane superioris, q̃ stirpium generis sunt lapis, ferrum, & æs: uocetur tamen pro docendi compendio ad omogenes, id est, rem eiusdẽ generis, omnis eiusmodi comparatio. Illud modo in ea determinãtibus nobis quod ubi simpliciter substantia quæpiam eucratos, siue temperata dicitur, tum hac alia siccior, alia humidior, & alia frigidior, alia calidior, eo loco eam quæ ex contrarijs æqua prorsus inter se portione coeuntibus cõstet, eucraton, siue temperatã nominari. Quæcunq; uero ab hac deficiunt, superantq; aliquo eam superantis nomine uocari: ubi uero stirpem, animans ue ullum eucraton dicimus, nequaq; in ea dictione simpliciter contraria inter se comparamus. Sed ad naturam uel animalis, uel stirpis referimus. Ficũ uerbi

gratia

gratia temperatam dicentes, cũ talis sit, qualis maxi me ficus esse natura debeat. Rursus canem, suem, equum, & hominem, cum eorũ quisq; pro sua natura optime se habeat: optime uero se habere aliquid pro sua natura ex ipsis functionibus intelligitur. Quippe animal, ac stirpem quamlibet, tũ optime se habere dicimus, cum optime suam functionem obeunt. Ficus enim uirtus, bonitasq; est, optimos, plurimosq; ficos afferre. Ad eundem modũ uitis, plurimas optimasq; uuas pendere. Equi uero, q̃ uelocissime currere. Canis, ad uenationes quidem, & tutelam q̃ animosissimum, ad domesticos q̃ mitissimum esse. Hæc igitur omnia, animalia dico & stirpes, optimam, mediamq; habere in suo genere temperiem dicemus, non utiq; absoluto sermone, cum paritas exacta contrariorũ in ijs sit. Sed cũ ea mediocritas, quæ ad potestatem refertur, his adsit. Eiusmodi aliquid, & iustitiã esse dicimus, nõ quæ pondere, & mẽsura. Sed quæ eo qđ pro dignitate cõuenit æqualitatẽ explorat. Est igiť temperaturæ æqualitas in omnibus temperatis animalibus, stirpibusq;, non ea, quæ ex pari elementorum cõmixtorum spectatur mole, sed quæ tũ animalis, tũ stirpis naturæ conuenit. Cõuenit aũt alias, ut humidũ sicco, & frigidum calido præponderet. Neq; enim similem habere tẽperaturã debent, homo, leo, apis, & canis. Ergo ad quærentẽ cuius sit

temperamenti, homo, equus, bos, canis, aliud ue quodlibet, non est absoluto sermone respondendum. Non enim fieri potest, ut qui ad ea, quae multis modis sunt dicta, uno modo respondet, non coarguatur. Oportet igitur duorum alterum, aut oēs percensere differentias, aut percontatum prius, de qua rogauerit, illam solam dicere Nam si ut in animalibus, cuius esset temperamenti rogabat, ad id quod medio est inter omnia animalia temperamento respicientes, respondere oportet. Si absolute, atq; ut ad omnem substantiam. Sic iam cōtraria, quae sunt in eo comparare inter se oportet atq; aestimare, haud quaq; ad actionem temperiem referentes, sed ad elementorum portiones, sin huic cuipiam singulatim comparans, rogabat, utiq; ad illud solū conferendo est respondendum. Iam minus etiam, si indiuiduorum cuiuslibet dionis, uerbi gratia uel huius canis, rogemur, quae nam sit substantiae temperatura, est simplex danda responsio. Dabit enī hinc sophistis, ad calumniam occasio non parua. Nam si calidi esse temperamenti, & sicci dionem dicat, facile licebit illis, partim hominem quemlibet, qui calidioris q; dion sit, & sicciores temperamenti proponentibus, ut ad illum humidum, frigidumq; dionē dicere, partim aliud quoduis animans stirpemue, uerbi gratia leonem, aut canem, atq; his humidiorem, ac frigidiorem asserere dionem.

nem. Quisquis igitur nec ipse sese fallere, nec ab alio falli uolet, huic opus est ab his substantijs, quae simpliciter calidae, frigidae, humidae, siccae dicuntur incipere, atque ita transire ad reliquas. Ac primum quidem illud ipsum in ijs exploratum habere, ne has quidem tametsi maxime uidentur absoluto sermone dici, quo minus ad mediocre eiusdem generis comparentur effugere, ueluti enim canem medio temperamento esse omnium canum dicimus, cum pari spatio distat ab extremis, ita substantiam medio esse temperamento dicemus, cum pari modo ab extremis abest, quae scilicet & prima omnium sunt & elementa. Porro aberit pari modo ab extremis, cum ea continet aequaliter inter se mixta. Ergo quae supra citra ue hanc, temperies erit, eam calidam, frigidam, humidam, uel siccam dicemus, simul ei, quae media est, conferentes, simul cotrariorum elementorum examen in ea facientes. Qua nimirum ratione simpliciter eam calidam, frigidam, humidam, siccam ue pronunciabimus: ubi uero cum medio temperamento conferimus, non simpliciter, sed quod ad mediocre eiusdem generis sic se habet. Porro genus earum substantia est, omnia enim sub hac, ut superiori sunt genere, tum animata, tum inanima. Estque haec hominis, canis, platani, ficus, aeris, ferri, aliorum denique omnium, commune genus. Sub ea uero sunt alia genera permulta. Animal quidem,

auis, piscis: stirps arboris & herbae: auis, aquilae & corui: piscis, lupi & rombi. Simili modo oleae & ficus, genus est arbor: anagallidos, & peoniae, herba. Iam haec ultima sunt genera, eocp species appellantur, coruus, rombus, ficus, anagallis, similiter homo & bos. Ac supernae quidem descendentibus, haec ultima sunt genera, ꝑinde species dictae. Inferne uero ascendētibus, ab indiuiduis scilicet substantijs, pria sunt. Indicatūcp alio opere est, merito oia quae media sunt īter pria & īdiuidua genera, simul genera & spēs a ueteribus nominari. Ergo cū definita significata iā sint, ac clare indicatū, quēadmodū tum absoluto, tū nō absoluto sermone calidū, frigidū, humidū, siccū ue corpus aliquod pronūciandū sit, quaerendae nobis deinceps eorū sunt notae. Quācp hic quocp decernere prius de nominibus oportet quae in habēdo nobis sermone, necessario incidēt, simul explicare rē quandā, quae potestate iā mōstrata prius est, nō tñ ab oibus, qui hos cōmentarios euoluēt, facile saltem intelligi potest. Itacp de noibus prius locutus, mox ad rē reuertar. Quod calidum, frigidū, humidum, siccū non unū aliquid simpliciter significent, ubi de corporibus dicunť, prius est indicatū. Quod aūt & solae ipsae in corporibus qualitates, citra corpora, quae eas suscipiunt, sic iterim nominenť, id quidē, ut nō dū est dictū, ita nūc dici est tēpestiuū. Quēadmodū nomē

albi, tum

albi tũ de colore enũciãt, cũ ita loquũt, cõtrarius ẽ albus color nigro, tũ de corpore, qđ colorẽ ſuſcipit, cũ ſcilicet oloris corpus albũ dicũt. Ita & calidi nomẽ, tũ de qualitate affirmãt ipſa, tãq̃ ſi caliditatẽ appellarẽt, tũ uero de corpore qđ caliditatẽ ſuſtinet. Quippe caliditatẽ a corpore qđ eã ſuſcipit diuerſam habere naturã, & propriã exiſtimare oportet, ueluti in opere de elemẽtis eſt ĩdicatũ. Et caliditas quidẽ qualitas eſt, eadẽ uero & calidũ dicitur, ueluti & albedo albũ. Ipſũ uero corpus calidũ, unũ hoc nomẽ tantũmodo optinet, calidũ, ſicuti albũ. Nũq̃ tñ caliditas, uel albedo, corpus ipſum dicit̃. Ad eũdẽ modũ ſiccũ, frigidũ, & humidũ, noĩant̃ tũ ipſũ corpus, tũ qualitas. Non tñ corpus frigiditas, humiditas, uel ſiccitas appellat̃, queadmodum quæ ĩ eo ẽ qualitas, hæc cũ ſic ſe habeãt, nõ alienũ ẽ, cũ uel caliditatẽ, uel frigiditatẽ diſputãs quis ꝑfert, nullã exoriri captionẽ. Quod ſolæ qualitates his indicent̃ noĩbus. At calidũ, frigidum ue cũ dicitur, quando & qualitas ita, & quod eam ſuſcipit, corpus nominatur, facile fit ei, qui redarguere ſtudet, ut quod a loquente non ſignific atur, id quo poſſit reprehendere, accipiat. Eiuſmodi enim rem faciũt, qui ſententiam illam, qua dicit Hyppocrates augeſcentia corpora plurimum habere innatum calidum, oppugnant. Neque enim eſſe corpus aliquod calidum, ipſum innatum aĩali calidum intelligentes,

ligentes, neque id quid sit usquam quaerentes, sed de sola qualitate, quam scilicet caliditatem appellamus nomen id dici praesumentes, sic dictum eius refellere parant. Et iam apparet, quod de homonymia distinguere, tametsi sit res parua, tamen in rerum usu non leuis experitur momenti, uerum cum hoc quoque abunde sit definitum, rursum id quod superest, repetamus. Cum humiditas, & siccitas, & caliditas, & frigiditas, syncerae quaedam, & impermixtae qualitates sunt, quaecunque has suscipere corpora ea calida, & frigida, sicca, & humida, prorsus exactae que sunt. Atque haec mihi genitorum, & peremitorum elementa intellige. Reliqua corpora uel animalium, uel stirpium, uel inanimorum omnium, ueluti aeris, ferri, lapidum, lignorum, in medio primorum illorum collocata esse. Nullum enim illorum uel ad summum calidum, uel ad summum frigidum, uel ad summum humidum, uel ad summum siccum est. Sed uel medium prorsus contrariorum, ita ut nihilo magis sit calidum, quam frigidum, aut humidum quam siccum, uel ad alterum contrariorum est propensum, ita ut magis sit calidum, quam frigidum, uel magis sit humidum quam siccum, ac siquidem medium plane sit in utroque contrariorum genere, ita ut non magis sit calidum quam frigidum, aut humidum quam siccum, eucraton id siue temperatum omnino dicetur. Sin alterum contrariorum superet, siue in altera oppositione,

sitione, siue in utraq; id sit, non etiam dicetur eucraton. Ac si calidum magis sit q̃ frigidum, quod magis est, id appellabitur. Idem statuendum de sicco, & humido. Ad eundem modum si frigidum magis sit, nominabitur frigidum. At si in utraq; oppositione alterum superet, siue calidum una cum humido, siue calidum simul cum sicco, siue frigidum simul cum humido, siue frigidum una cum sicco, utiq; pro uincẽti sortietur id corpus appellationem. Et has quidem quatuor intemperies, ut supra diximus, plurimi norunt, tum medici, tum philosophi. Reliquas quatuor, quae ex dimidio harum cõstitutae sunt, nescio quomodo derelinquunt, sicut etiam eam, quae prima omnium, optimaq; est. Caeterum quod superante calido liceat nihilo magis humidã esse, q̃ siccam temperiem: quod utiq; ad hanc spectet cõiugationem, id uel ex ijs, quae iam dicta sunt, manifestum arbitror, facileq; est etiam si nihil esset praedictum, id colligere. Concedentibus semel illud saltem, alteram esse temperiem humidam & calidam, alteram siccam & calidam. Si nanq; necessariũ omnino nõ est siccam esse, quae calida sit, sed licet eam & humidam esse, licebit utiq; & mediam esse: propior nanq; siccae temperaturae media est, q̃ humida. Ad eundem modũ est & frigida quaedam temperies altera, in qua nimirum frigidũ pollet: hanc tamen nec humidam esse, nec siccam, est ne

E cesse.

cesse. Sed potest inter has & media esse. Rursus enim hic quoque eandem afferes rationem. Nempe si necesse non est frigidam temperię esse humidã; sed licet & siccam eam fieri manifestum est, mediã quoque esse posse. Quippe quæ uicinior humidæ est quam sicca. Ergo ueluti duæ intemperies in altera oppositione sunt monstratæ, altera calida tantum, altera frigida. Sic in altera oppositione duæ aliæ sta tuantur, altera sicca tantum, altera humida, medio= criter scilicet sese habentibus calido & frigido. Ite rum nanque dicemus hic quoque, sicuti necesse nõ est, si qua temperies sicca est, hanc protinus calidã quo= que esse. Sed fieri posse, ut etiã frigida sit, ita fieri po= test, ut quæpiã nec calida sit nec frigida. Sed in hac quidem oppositione eucratos, siue temperata, in al tera, sicca. Simili modo nec humidam temperiem necesse est calidam, frigidam ue esse. Sed eam me= diam esse inter huius oppositionis extrema licet. Si igitur necesse non est, ut uel intemperiem, quæ in calido est & frigido, sequatur ea quæ est in alte ra oppositione intẽperies, uel hanc, quæ in illa, lice bit aliquando & naturam, quæ in caliditate & fri= giditate temperata sit, uel siccam esse, uel humidã. Inuicẽque quæ in his tẽperata sit, uel calidã esse, uel frigidã. quare sint & hæ ab ijs, quas priores tũ medi ci, tũ philosophi nobis tradiderũt quatuor diuersæ intẽperies. Medioque loco positæ inter temperatos

habitus

habitus, & eos qui ĩ utraq; oppositiõe sunt ĩtẽperati. Qui nãq; ĩ summo ẽ tẽperatus, is neutrã oppositionẽ habet superantẽ. Qui uero aduersus huic ẽ ĩtẽperatus, utrãq; habet uitiosam. Mediũ sortit̃ locũ, qui ĩ altera quidẽ ẽ tẽperatus, ĩ altera ĩtẽperatus, qui utiq; & ex dimidio eucratos, ex dimidio ĩtẽperatus cũ sit, merito medius dici põt inter eũ, qui ex toto est tẽperatus, & eũ qui ex toto est ĩtẽperatus. Et si quidẽ haec sic se habẽt, sicut certe se habẽt, cur nouẽ dicere uniuersas tẽperamẽtorũ differẽtias dubitemus. Tẽperatã quidẽ unã, nõ tẽperatas octo, quarũ quatuor simplices sint, hũida, sicca, calida, & frigida, quatuor cõpositae hũida simul & calida, sicca pariter & calida, frigida simul & hũida, frigida simul & sicca. In quolibet uero iã dictorũ tẽperamentorũ permagnus ẽ excessus, defectusq; modus nõ in ijs modo quae simplicia sunt. Sed etiã ĩ cõpositis. Idq; tũ ĩ tota substãtia, Tũ uero ĩ unoquoq; genere. Si cui igit̃ agnoscẽdorũ tẽperamẽtorũ cura ẽ, incipiat exercitationẽ oportet ab ijs ĩ quolibet genere naturis, quae tẽperatae, mediaeq; sunt. Quippe cũ si his alias cõparet facile qđ in quauis superet deficiat ue inuenerit. Ergo primũ de ijs, quae simpliciter loquẽtibus, tẽperata, ĩtẽperataq; dicunt̃, agẽdũ; quae scilicet in oĩ generata substãtia, nõ in solis aĩalibus & stirpibus disquirenda diximus. Porro hic quoq; tãtillũ saltẽ distĩguere de noĩbus cõueniet, qđ

E ij calida

calida temperies, alia iam energia, siue, ut loquũtur actu sit, alia potestate, tum quod potestate ea esse dicamus, quæ quod dicuntur, id nondum sint: sed facile id fieri possint. Quoniam naturalem, ut id fiant facultatem sint adepta. Igitur primũ de iis, quæ actu calida, frigida, humida, & sicca sunt, disseramus, auspicati ab uniuersa substantia. Mox ad animalia & stirpes discensuri. Ita enim consummationem habebit, quod institutum nobis est. Quoniã igitur quod in omnium genere, maximeq; in uniuersa substantia medium est, id ex mixtione extremorum conflatur, utiq; conueniet, ut tũ notio eius tum agnitio ex illis sumatur. Ac notio quidem facillima est. Quippe a calidissimo omniũ, quæ sub sensum ueniũt, ueluti igni, aut quapiam aqua, quæ ad summum sit feruens ad id, quod omnium, quæ nobis apparent, est frigidissimum, ueluti glaciem, & niuem uenientes, æstimato interea interuallo, in medio ad unguem id diducimus. Sic enim symmetron, quod scilicet ab utroq; extremorũ pari abest spacio, intellectu comprehendemus. Quin etiã id nobis præparare licet. Miscentibus aquæ feruenti parem modum glaciei. Quod enim ex ambobus est mixtum pari interuallo ab utroq; extremorum aberit, & eo quod urit, & eo quod frigore stupefacit. Non est igitur difficile ei, qui ita mixtum tetigerit, medium uniuersæ substantiæ in calidi frigidiq;

oppositio

oppositione habere, eiusque meminisse, atque alia om nia illi ueluti norme adaptata iudicare. Quin etiã si terram, quæ sicca sit, uel cinerem, uel tale aliquid quod plane sit aridum, pari aquæ modo imbueris, medium in sicci humidique oppositione effeceris. Ergo ne hic quidem difficile est ubi uisu pariter, ta- ctuque eiusmodi corpus noueris memoriæ id infige re, eoque ad humorum, ac siccorum, quæ deficiant, superent ue agnitionem pro norma, exemplarique uti. Porro corpus de quo iudicandum est, medio- criter calens est. Nam hoc ipsum humidi, siccique medium corpus si ad summum id calorem frigus ue sit perductum, falsam interim imaginationem ex citabit, uidebiturque quam sit mediocre, aliquando hu- midius, aliquando siccius. Quippe si liberalius ca- lefiat, liquatum iam, ac fluxile, humidioris substan- tiæ phantasiam de se præbebit contra refrigeratũ plus iusto, consistit, ac cogitur, immobileque reddi- tur, & durum tagenti apparet. Vnde etiam falsam duriciei imaginationẽ exhibet. Quod si ueluti hu- midi siccique parem modum habet, sic caloris, ac fri goris sit in medio, nec durum, nec molle tangenti apparebit id corpus. Atque tota quidem eiusmodi corpora per tota se miscendi, calidum, inquam, fri- gidum, siccum, & humidum, homini facultas non est. Terra enim aquæ confusa, miscetur quidem (quatenus scilicet uideri cuipiam possit) atque ita

tota toti contemperatur. Caeterum appositio exiguarum partium ea est, nequaquam totorum per tota mixtio. Sed ambo ea per tota miscere, dei, uel naturae est opus, magisq; etiã si calidũ, ac frigidum ĩter se tota per tota miscẽda sint. Attamẽ appositio nẽ eiusmodi effecire, ut sensum effugiãt singula simplicium corporũ, nõ solũ naturae opus dei ue ẽ. Sed etiã nostrũ. Neq; enĩ difficile ẽ tali mixtiõe, lutum, qđ mediũ sicci, hũidiq; sit, moliri. Simili mõ & qđ calidi ac frigidi sit mediũ, uidebit q; tibi eiusmodi corpus ĩ calore & frigore tẽperatũ: ĩmo etiã in duricie, molliciẽq; medio statu esse. Id aũt genus est hominis cutis, utpote omniũ extremorũ calidi, frigidi, hũidi, sicci uere media. Maximeq; ea, quae est in manu, haec enim omniũ sẽsibiliũ ueluti norma futura erat prudẽtissimo, nimirũ animãtiũ tactus instrumẽtũ ab ipsa natura praeparata. Quo magis eã ab omnibus extremis calido inq;, frigido, sicco, & hũido pari abesse interuallo oportuit. Iã utiq; & cõstat ex horũ omniũ equis portiõibus, nõ cõpositis mõ, sed etiã per totas se mixtis, qđ nostrũ plane nemo efficere põt: Sed ẽ naturae opus. Quaecũq; igitur partes cute sunt duriores, ueluti ossa cartilagines, cornua, pili, ungues, ligamẽta, ungulae, calcaria, in his omnibus siccũ praeualet. Quaecũq; uero molliores sunt, sicuti sanguis, pituita, seuum, adeps, cerebrũ, medulla tũ spinalis, tũ altera, in his humidi

plus

plus ē, q̄ꝫ sicci. Quin etiā quāto siccissima omnium quae sunt in hōie pars cutē siccitate superat, tāto rursus acute superat, qd' est hūidissimū, porro uidet̄ nūc disceptatio nostra, ea quae utilissima sunt attingere, ac docere simul qd' tū animaliū, tū uero omnium corporū tēperatissimus sit hō. Simul qd' omnium, quae in eo sunt particularū cutis, quae intra manū habet̄ omnis excessus plane sit expers. Insistētes igit̄ hoc loco, estimemus quisnā sit optime tēperatus hō, quē scilicet totius substātiae, uel potius tum hōim, tū reliquorū animaliū mediū, ueluti regulā & normā statuētes, reliquos oēs huic collatos calidos frigidos, hūidos, siccos ue dicere oportet. Cōcurrāt aūt oportet in hoc hōie multae notae. quippe & cū uniuersa substātia collatus, medius apparere in ea debet, & magis etiā cū hōibus & bestijs. Ac medij quidē in uniuersa substātia, cōmunes notae dictae iā sūt. Quae uero in animaliū, speciebus notāt, actiōis perfectiōe quae cuiqꝫ sit cōueniēs iudicant̄. Conuenit autem homini, ut sit sapiētissimus, cani, ut mitissimus pariter sit & fortissimus, leoni, ut tātum sit fortissimus. Sicuti oui, ut sit tantum mitissima. Iam uero quod corporis actiones consentientes esse animi moribus oporteat, tum Aristoteli in his, quae de partibus animalium scripsit, tum uero nobis alibi nihilominus ē mōstratū. Ac methodus quidem haec est. Exercitari uero, ut non in singulis modo

gulis modo

gulis modo generibus, sed etiam in uniuersis medium in promptu quis noscat, id cuiuslibet hominis non est: sed diligentis imprimis, & qui per longam, experientiam, & multam omnium particularium peritiam, inuenire medium queat. Quippe ad eundem modum plastae, pictores, statuarij, alij denique fictores, quae pulcherrima in omnium specie sunt, tum pingunt, tum fingunt, ueluti hominem, equum, bouem, leonē formosissimum, ad id quod medium est in illa specie collimantes, laudantque homines quandam Polycleti statuam canonem appellatam. Inde adeo id nomen sortitum, quod partium inter se omnium competentiam ad unguem habeat: habet autem quem nunc quaerimus, plus aliquid, quam Canon ille. Quum non solum humoris ac siccitatis in medio consistat, is qui eusarcos, siue quadratus est homo: sed etiam optimam formationem sit adeptus. Quae fortasse bonam quatuor elementorum temperiem est comitata, fortasse diuiniorem aliquam superne originem habet. Caeterum prorsus eusarcon saltem esse eiusmodi hominem, id uero est necessarium. Quippe mediocritas in carne, ex mediocritate temperamenti prouenit: protinus autem adsequitur tale corpus, ut optime ad actiones sit comparatum. Tum in mollicie, & duritia praeterea calore ac frigore mediocriter se habeat, atque haec omnia insint cuti, huiusque maxime illi

me illi parti, quae est intra manum. Scilicet quae cal lum eiusmodi non contraxit, qualis in remigibus & fossoribus cernitur. Cũ enim gemini usus causa manus sunt factae, tactu discernẽdi, & rem quãpiam comprehendendi utricꝫ quae molles sunt ad exquisitius tangendum, dure ad aliquid maiore ui capiendum magis sunt idoneae. Quin etiã cutis, quae non solum omnium hominis partium, sed etiã uniuersae, quae generationi, corruptionicꝫ subijcitur substantiae media est, ea nec callosa, nec dura lapidea ue est, sed secundum naturam se habens, quo scilicet cutis genere maxime perfectum esse tactũ censemus. Ac quod in duritia & mollicie medium omnium particularum locum sit sortita, abunde liquet. Quod autem & in calore, ac frigore similiter se habeat, ex eius substantia maxime intelligas licet. Est enim ueluti sanguine praeditus neruus, qui sit inter neruum, & carnem quiddam plane medium. Ac si ex mixtis utriscꝫ constitueretur. Caeterũ neruus, omnis exãguis est & frigidus. Caro multi sanguinis & calida. Media inter utrunque est cutis. Nec plane exanguis ut neruus, nec sanguine abundans, ut caro. si igitur hanc omnium animalis partium, ueluti normam, Iudicemcꝫ proponens, reliqua illi conferas, atcꝫ ad eam examines, octo diuersas intemperies in eis inuenies. Iamcꝫ membratim tibi de omnibus deinceps disseram, humidissimũ,

frigidissimumq; in corpore pituita est. Calidissimum sanguis, non tamē est is perinde humidus, ut pituita. Siccissimū ac frigidissimum est pilus. Minus eo & frigidum & siccum est os. hoc uero minus siccum est cartilago. Proxime hanc sequit̄, quē Graeci ex cartilagine & ligamento composito nomine, chondrosyndesmon uocant, post hunc tendo, deinceps membrana, & arteria, & uena, ipsa scilicet corpora uasorum. Succedunt deinde nerui duri: molles autem nerui in humiditate & siccitate, mediam naturam, sicuti cutis optinent. Nam in altera oppositione, quae est calidi & frigidi neruus mollis in medio non est. Sed tantum ei desit de calore, quantum de sanguine. Ita uero & reliqua omnia prius dicta, tāto sunt cute frigidiora, quanto minus habent sanguinis. Etiam tunicae ipsae, maxime sanguineorum uasorum, arteriarum, dico & uenarum, nō solum exangues sunt, sed etiam frigidae natura cōtactu tum sanguinis calesiunt, atq; ad medium temperamenti statum ueniunt. Sanguis uero ipse, a corde suum accipit calorem. Quippe id uiscus naturatum omnium animalis particularum maxime sanguineum, tum uero calidissimum est; proximum illi iecur est. uerum cor paulo q̄ cutis minus est durum, iecur multo. Itaq; etiam humidius q̄ cutis cor est, quanto scilicet est mollius. Iam uero caro humidior cute est, eadem tamen calidior. Spinalis autem

medulla

medulla cute est humidior, atque etiam frigidior, Sicuti hac rursus humidius est cerebrum: cerebro autem ipso adeps cui concretio contigit, propterea quod menbranis adiacet. Crasso nanque oleo est simile. Eoque congelatur, ubi cum frigidis, & exanguibus particulis coniungitur. At neque circa iecur coire adeps potest, neque circa arterias, uenas ue, aut cor. Sed nec circa aliam ullam præcalidam particulam. Quoniam autem cogitur per id, quod uasi de est frigidum, idcirco calefacta liquatur, caeterorum congelatorum ritu. At cerebrum calefactum minime liquatur, eoque adipe minus est humidũ. Porro minus humida quã adeps, est & pulmonum caro. Vt quae nec ipsa calefacta liquescat. Iam longe etiam q̃ hæc adipe minus humida est, tũ lienis, tum renum caro. Omnia tamẽ cute sunt humidiora. harum rerum demonstrationes proximo libro tradam, sicuti omnia quæ ad uniuersam de temperamentis disputationem pertinet, duobus deinceps comẽtariis exponam.

Galeni de temperamẽtis, Thoma Linacro Anglo interprete, libri primi, finis.

GALENI DE TEMPERAMENTIS, LIBER SECUNDUS. THOMA LINACRO INTERPRETE.

AC quod multifariam quidem dicatur, humidum, siccum, calidum, & frigidum corpus in proximo definitum est libro, demonstratum praeterea est, nouem esse temperamentorũ differentias. unam quidem quae mediocris sit & eucratos, quã etiam temperatam uocamus. Reliquas omnes intẽperatas quatuor simplices, unica scilicet in quaqꝫ pollente qualitate, calore, frigore, siccitate, uel humiditate: quatuor ab his diuersas, in quibus utriusqꝫ oppositionis altera qualitas exuperat, dico autem duas oppositiones, altera quae est calidi & frigidi, altera quae est frigidi & sicci. Ab his ad notas earũ digressi, de temperata natura disceptauimus, quoniam haec omnium prima uirtute, potentia cognitionisqꝫ ordine sit. At cum temperatum aliud absolute dictum inueniatur in uniuersa rerum natura. Aliud in singulis generibus, principio uisum est de eo consyderandum esse, quod communiter in uniuersa natura estimatur, huius norma, iudiciũqꝫ erat, elementorum portionis aequalitas. Cuius rei gratia extremorum omnium medium ad unguem redditum, eucraton & symmetron, siue temperatũ & medio-

& mediocre mauis, dicitur. Reliqua quae in singu-
lis generibus temperata dicuntur propriis corpo-
rū functionibus usibusq; iudicant. Eoq; fit, ut idē
animalis cuiuspiam stirpis ue corpus, omniū quae
in eo sunt genere, medium esse possit, id est, in illo
genere eucraton & mediocre. Alteri cuipiam com
paratum, uel stirpium, uel animalium, uel animorū
generi, discraton, siue intemperatum. Quippe ui-
uentis corpus cum domortui collatum, humidius
eo, calidiusq; est, uerbi gratia, leo uiuēs, leone mor-
tuo, tum ipse seipso, tum alter altero calidior, humi
diorq; est. Atq; inde adeo dictum ueteribus est,
animal calidum & humidum esse. Non absoluto
sermone, quod humiditas in eo, calor ue exuperet
(Sic enim inuenire est animalia sicca, frigidaq; cō-
plura, ueluti culices, muscas, apes, formicas) sed ut
ad mortua collatū: uiua enī apes calidior hūidiorq;
q̃ mortua est, & formica uiua, q̃ mortua. Cū hoie
tamen, equo, boue ue collata, tū aliis sanguine prae-
ditis animalibus, omnia id genus frigida, siccaque
temperie sunt. Quin si ad uniuersam naturam spe-
ctans ea expendas, ne sic quidem quo minus frigi-
da, siccaq; sint, elabantur. Tanq; enim in unoquo-
que genere, ubi quid a mediocritate recessit, ab eo
quod uincit, nomen accipit. Itidem in uniuersa sub
stantia, cum aliquid medium transierit, nō amplius
eucraton, sed uel calidum, uel frigidū, uel humidū,

 uel siccū

uel siccum nominabitur. Monstratum enim supra est hominem non solum animalium, stirpium ue: sed etiam reliquorum omnium maxime esse temperatum. Quoniam autem ex multis & dissidentibus is conditus est partibus, manifestum est quae pars medio omnium sit temperamento, eam esse maxime eucraton, siue temperatam. Quae nanque animalis eius quod medij sit temperamenti, media particula est, haec omnium simpliciter est temperatissimum. Monstratum uero est id esse in homine cutem. Atq; huius eam maxime partē, quae in manu est interna. Si tamen qualem eam natura est molita, talis perstiterit. Iam uero quod nec cuiuiusq; hominis cutis mediū absolute loquendo sit uniuersae substātiae. Sed eius qui maxime est tēperatus, dictū prius est. Plurimā enim esse ipsis quoq; hominibus inter se differētiā, uerū maxīe tēperatus is est, qui corporis habitu, medius horū extremorū apparet, gracilitatis, crassitudinis, duriciei, molliciei itēq; caloris, & frigoris. Inuenias enī cuiuslibet hominis tangēdo corpus, uel mitē & halituosum calorē, uel igneū, & acrē, uel horū neutrū, Immo frigiditatē quādā pollētē, frigiditatē aūt pollere ut ī hoīs corpore ītelligere oportet. Eoq; tū sanguineo, tū hūido. Ac corpore quidē talis ē tēperatissimus hō. Idē aīo quoq; medius omnino ē, audaciae & timoris, Cūctatiōis & praecipitatiōis, misericordiae, &

inuidiae:

inuidiae: fuerit uero talis alacer amicorū amās, hūanus, & prudens. Et tēperatissimus quidē hō ex his primū, potissimūq; agnoscit. Accedūt non pauca eorum, quae ex necessitate haec sequunt. Quippe edit, bibitq; in modo, & nutrimēta nō solū i uetre, sed etiā in uenis, & tota corporis mole, ꝓbe cōcoquit. Oēsq;(ut semel dicā) tū naturales, tū aīales uirtutes inculpatas habet. Cū & sensuū facultatibus, & membrorū moribus optimis sit praeditus, & tū uiuido colore semper sit, tū ad perspiratū excremētorū bene cōparatus. Idē medius inter somnolentū & peruigilē, inter glabrū & hirtū, inter nigrū colorem & album, pilosq; habeat cum puer est magis rufos q̃ nigros, in flore est contra. At quoniā differentiarū, quae ex aetate eius spectant, mētionē feci, nō alienū sit, aliquid iā de ijs quoq; apponere. Porro uolebā unius cuiusq; praedictarū notarum causas persequi, uerū cū ad ea, quae nūc sūt, ꝓposita magis urgeat aetatū cōsyderatio, quae etiā maximā nobis ad causarū inuētionē facultatē suggerit, huic nūc insistamus. Intelligamus igitur recens formatū animal in utero matris, quo sciamus qua ratione humidissimū, calidissimūq; sit, prima enī eius cōstitutio ex semine & sanguine est, quae humidae & calidae res sunt, his autem magis semper siccescentibus, primum quidem formantur membranae, tunicae, itē uiscera & sanguinis uasa, ultima uero perficiūt

ossa &

ossa, & ungues, & cartilagines, concreta scilicet eorum substantia. Ante enim quam uel tendi possit subiecta substantia, uel concrescere, nihil fieri memoratorum potest. Et tunicae quidem, ac membranae, arteriaeque, & nerui, & uenae, tensa ea, ossa, cartilagines, ungues, ungulae, & uiscera, coagulata ea perficiuntur. His uero in utero perfectis ita deinde paritur infans. Est uero adhuc in summo humidus, ueluti maris alga. Idque nõ in sanguinis uasis modo & uisceribus, ac carnae, sed etiam ipsis ossibus, quae scilicet siccissima sunt omnium quae in nobis sunt, partium. Verum tum haec, tum reliqua tota una cũ his membra quasi cerea sint, infantium nutrices fingunt, formantque. Tanta est in toto puellorum corpore humiditas. Quin si recens editum porcellum, uel esse, uel dissectum inspicere uelis: carnem quidem eius muccosam, praehumidãque inuenies. Osseum uero genus uniuersum, caseo qui modo sit coagulatus ad simile. Adeo, ut nuper nati animalis corpus propter redundantem in eo humorem libens non comedas. Quod maxime tum suilli, tum ouilli foetus corpori accidit, propterea quod ea maxime sunt humida. Caprinũ, quod siccius sit, & melius esui est & iucundius. Contra uero quam in nouellis procellis, quaecunque iam senuerũt, haec ossa quidem omnia & ligamẽta uniuersa, praesicca, sine succo, & insipida possident. Carnem uero neruosam

& duram

& duram. Arterias quoque & uenas, & neruos, aetatis culpa lori uice, insuaues, & sine succo. Quae medio statu horum, ac nuper natorum sunt, quae utique iam aetate processerunt quantum a senio absunt, tantum & ab extrema siccitate sunt remota. Quae minora sunt, atque adhuc augescunt, tantum ea quoque ab gestati etiamnum foetus humore absunt, quantum processerunt aetate. Florescens uero aetas omnium animalium maxime in medio extremorum est, neque sicut senium ad summam perducta siccitatem, neque ueluti infantium aetas in humore & multo uuido mersa. Cur igitur aliqui celebrium medicorum humidum esse senium, prodiderunt. An uidelicet quod excrementorum abundantia sunt decepti. Quippe tum oculi his lacrimis suffunduntur tum nares destillatione manant. Tum in ore eorum saliuae copia exuberat. Ad haec tum tussiunt, tum excreant pituitam. Scilicet pulmones quoque hac esse refertos iudicantes, uenter quoque illis pituita est plenus. Tum singuli articuli quodamodo muccosi. Caeterum nihil horum obstat, quo minus senum corpora sicca censeantur. Vt quorum neruos & arterias, & uenas, & membranas, & omnium instrumentorum tunicas, multo quam prius erant, sicciores inuenias. Circumfundi autem illis extrinsecus, intrinsecus ue, aut pituitosum quendam humorem, aut muccosum. Verum tantum abest, ut eiusmo-

di signa uniuersa senilem aetatem humidam confir mant, ut etiam siccam esse prope testentur. Idcirco nanque particula quaeuis siccior, quã ante uidetur, quod per caloris imbecillitatem, similiter non nutri tur. foris enim copia illi, humidi excrementi superfluitat. Corpus autem cuiusque intrinsecus, siccum est, quod nec trahere intro nutrimentum ualeat, nec eo sufficienter frui. Est ergo humidus senex, non proprijs suis particulis, sed excrementis. Rursum siccus, nõ excrementis, sed particulis ipsis. Ita nimirum alio genere siccus, alio humidus. Verum non est ad praesens de excrementis eius, sed de proprijs partibus disceptatio, quarum propriae actiones uitam eius complent: his igitur siccus senex est, quibus scilicet puer est humidus. Ipsis nimirum solidis corporis particulis, ossibus, membranis, ligamentis, arterijs, uenis, neruis, tunicis, carnibusque. Meritoque Aristoteles senium marcenti stirpi adsimilat. Quippe stirpes nouellae dum sunt, molles, humidaeque cernuntur, senescentes assidue magis siccescere uidentur. Ad postremum siccae prorsus redduntur. Idque ipsis mors est. Ac quod siccissima aetatum senilis sit, ex iam dictis liquet. Quod autem & frigidissima sit, id uel magis est euidens. Ita ut de eo nemo dubitauerit. Nam & tangenti senes frigidi apparent, & facile in frigidum statum mutantur.

Et nigri

Et nigri, & liuidi fiunt, & frigidis morbis facile capiuntur. Apoplexia neruorum resolutione, stupore, tremore, conuulsione, destillatione, raucedine. Porro perijt eorum omnis paulo minus sanguis. Eoque una perijt & coloris rubor. Iam uero concoctio his, & digestio, & significatio, & appositio, & nutritio, & appetentia, & sensus, & motus, oblesa omnia sunt, uitioseque administrata. Et quid, quaeso, aliud est senium, quam uia ad interitum? Ita si mors naturalis caloris est extinctio, utique senium ueluti tabes quaedam eius fuerit. Verum non perinde de puerorum, & florentiũ aetate inter medicos conuenit. Sed nec dirimere inter eos litem est promptum, probabiles enim sunt utrorumque rationes, tum eorum, qui pueros calidiores esse, quam florentes aetate censent. Tum eorum, qui contra, florentes calidiores pueris esse contendunt. Alteri nanque ex eo quod sanguinis humor omnium, quae in animalis habentur corpore calidissimum natura sit, tum quod foetus in utero propemodum sanguis tantum sit post enim fingendis utique iam particulis, aliud os efficitur, aliud arteria, aliud uena, aliud diuersum ab his aliquid: omnia tamen rubra, tum quod sanguinem syncerissimum, calidissimũq; optineat: colligũt calidissimũ esse gestatum in utero foetũ. Quod si est etiã pueros quãto gesta

G ij tis in

tis in utero propiores sunt, tanto esse florentibus ætate calidiores. Alteri quod etiam plurimus sit in florẽtibus sanguis, ac copiosior q̃ in pueris. Ita ut eius occasione crebro his sanguis profluat. Quin etiam quod flauæ bilis succus, qui sanguine multo est calidior, plurimus his sit, propterea calidiores esse florentes, q̃ pueros, confirmant. Rursus illi ab ipsis functionibus quod tum augeantur, tum plura, q̃ pro corporis sui portione, alimenta tum appetant, tum conficiant, ualidum esse in pueris calorem asserunt. hi contra humiditatis occasione, potius, q̃ caloris ui, augeri illos contendunt. At con coctione non modo florentes non uincere, sed etiã longe ab ijs pueros uinci. Nam & uomitiones ijs ex concoctis cibis accidere, & deiectiones humidas, asperasq̃, ac a succo alienas. Quod si appetũt plura, nihil id facere ad caloris robur. Primũ enim id nõ accidere caloris copia, ut animal appetat plu ra. Immo contra, refrigeratis scilicet his partibus, quibus appetentia debetur. Deinde quoniam nõ tantum ad nutritionem, sed etiam incrementum, alimentum moliuntur. Idcirco etiam pluribus nutrimentis ijs esse opus. Iam uero reliquis functioni bus uniuersis, etiam nõ obscure, inferiores esse pu eros his, qui florenti sunt ætate, ut qui nec ingredi, nec currere, nõ portare, nec quicq̃ in summa agen dorum operum similiter obeant. Cum florẽtibus,

tũ sensum

tum sensum omnem, tum intellectum ad summam perfectionem, bonitatemq; peruenisse dicant. In summa puerum adhuc imperfectum esse florente, animal perfectum. In perfectis rationabile esse, maxime actiuum maximeq; princeps elementum pollere. Quin somno quoq; plurimo deditos pueros uidere licet, contra minimo florentes esse contentos. Quanq; hunc quoq;, aliter accidere, ne insanu quidem hominem censere aiut, q; calido uicto quodammodo grauatoq; humoris copia, ueluti tum ex temulentis intelligere licet, tum ijs, qui balneo liberalius sint usi. Ita uero & papauer somnificum esse, & mandragoram, & lactucam, & omnia quæ humidiore, frigidioreq; teperie sunt. Ac tales quidem de propositarum ætatum temperie rationes utrinq; afferuntur. Omnes enim recensere, superuacuum uidetur. Cum formula ipsa epicheremam, uel ex ijs, quæ retulimus, satis clare perspici possit. Eminus enim utriq;, fermeq; a secundis priora colligunt. Ac tanq; iam sciat auditor quemadmodum auctio, quemadmodum concoctio, & quemadmodum nutritio fiat, uerba faciunt. Simili modo de sensu, de motu, de functionibus, tum naturalibus, tum quæ agi sunt idoneæ, disputant. De somni quoq; generatione & ciborum natura, mentionem, faciunt, qnorum nullum simplex promptuq; cognitu est. Sed & multam disquisitionem requi-

 rit, nec

rit, nec potest fortasse ulli compertum esse, nisi qui prius humidam, siccam, calidam, frigidamque temperiem sciat agnoscere. Quicquid enim eorum ueluti scientes dicunt, id si docere eos cogas, prorsus disputationem de temperamentis, hanc scilicet cui nunc insistimus, desyderabunt. Quare per mutua & ex mutuis, fiunt ijs demonstrationes. Ex ijs quidem quae nunc quaerimus, ceu iam sint cognita, cũ de actionibus disputant, & ciborum ac medicamẽtorum facultates inuestigant, ac de somno, & alijs id genus disserunt. Rursus autem quae nunc sunt proposita per illa, ueluti prius iã nota demonstrãt. Ego uero eiusmodi demonstrationes non probo, quin si fateri uerum oportet, nec demonstrationes eas censeo, ueluti diffusius in alijs ostendi, satiusque esse in omni docendi genere existimo, ordinem cõceptionum diffinire. Si igitur principium omnis quae de temperamentis suscipitur disputationis, tractatio de elemẽtis est, sint ne ea impatibilia prorsusque mutationis expertia, alterari, mutarique potentia, ab illorum uero cognitione, secunda deinceps est, proposita nunc disputatio, non utique sumenda est ipsorum fides ex ijs, quae nõ dum sciuntur, sed sicuti tum rectum est, tum uero iustũ, quod sumẽdum ad demonstrationem est, uel euidens aliquid sit oportet, uel quod prius fuit demõstratum. Nõ est igitur neque de somni generatione mentio facieñ-

da, neque

da, neq; de concoctione, neq; auctiõe, neq; de alio id genus ullo, sed ab ipsa sola, nudaq; subiectarum rerum substantia, disquisitio facienda, sicuti in primo libro fecimus. Quippe statuentes aliud esse, quod energia, siue actu sit, aliud quod potestate, de eo quod actu iam calidum, frigidum, humidũ, siccum ue sit, prius differendum esse diximus, subinde ad ea quæ potestate sint ueniendum. Porro eorum, quæ actu, calida, frigida, humida, sicca, ue sunt, obuia, promptaq; omnibus cognitio est, utpote quæ tactu discerni queãt. Qui scilicet, & ignẽ ipsum calidum esse docuit, & glaciem frigidam. Quod si alia quapiam ratiõe notionem, agnitionẽ que calidi, frigidi ue habent, dicant hanc nobis. Inauditam enim ac nullius effectus sapientiam promittunt. Immo si uerum fateri licebit stuporem potius, si rerum sensibilium alium quempiam habere se iudicem meliorem putent, quam ipse sit sensus. Atqui si eorum, quæ actu calida sunt, alius esse iudex q̃ tactus, nullus potest, tangant iam deinceps multos uiros, tum senes, tum adolescentes, tum pueros, tum infantes. Ita enim inuenient, qui magis, minus ue calidi sint. Si de rebus sensibilibus ratiõales demõstratiões quærũt, iã de niue ipsa inquirendũ est, censenda ne sit, sicut oĩbus hoĩbus apparet, candida, an sicut Anaxagoras asseuerauit, nõ cãdida. Iã uero de pice simili modo coruoq;, ac

reliquis

reliquis omnibus estimandum. Neq; enim si non habenda est oculis fides de albo quod uident, de nigro sine demonstratione fides est habenda. Omnia igitur quae sensui apparent, si iam fide carere dicunt, nec olorem album esse dicant, nisi prius id uiderint ratione. Immo nec calcem, nec diem, nec solem. Ad eundem modum & de uoce, auribus fidē abrogent, & de odore, naribus, & de omni tangibili, ipsi tactus sensui. Et nōne haec sunt pyronis hesitatio, & nugae immensae? Sane equum fuerat, eos qui optimam sectam in philosophia elegissent, quae scilicet calidum, frigidū, humidum, & siccum principia & elementa statuit, non intantum disciuisse a uiris qui haec posuerunt, ut qd' omnis demōstrationis principia sunt, quaeq; sensui, quaeq; intellectui sunt manifesta non cognoscerent. Et profecto quisquis de his addubitat, frustra de alijs inquirit. Vtpote ne unde quidem sit incepturus quicq̃; sibi relinquens. Vnde igitur in tam diuersam uiam diuerterunt, ac sensibilium rerum cognitionem ratione consequi tentarunt? Ego sane ne cogitare quidē possum. Eoq; quod actu calidum est, tactu iudico. Siquid autem adhuc calidum non est, sed ut tale fiat est idoneum, quod utiq; potestate calidum appellamus, id ratione inuestigare conor: hij uero omnia nescio quo pacto subuerturnt, & in argumētis prolixe retoricantur. Sed hos mittamus. Illius tamen

men nūc minime obliti quod unum prauorū dogmatū principium sit, nihil de demōstratione prius meditatum simul res ipsas inquirere, simul ueluti scientem quidnam demonstratio sit, demonstrare tentare. Denuo igitur ad propositum reuersi, calidum quod in ætatibus cognoscere cupimus, primum & maxime, tactu iudicemus. Erit autem optimum iudiciū in uno, eodemq; unius infantis corpore, potest enim & qualis calor illi ante bienniū fuerit, in memoria reponi. Et qualis nunc sit post duos forte uel tris interpositos annos. Si nāq; mutatio omnino ulla ad calidum, frigidum ue infanti facta uidebit̃, nullum præterea negotium erit, qui usq; ad florentem ætatem futurus excessus sit colligere. Quod si plures puellos pluribus conferre florentibus ætate uelis, graciles gracilibus, quadratos quadratis, & crassā crassis conferes, æque uero & qui colore, & reliquis omnibus (quoad fieri potest) similiter se habeant. Quippe si differentiam in ætatibus inuenire studeas, in similibus q̃; maxime licet naturis, eam inquisitionem tutius facies. Porro in contrarijs naturis hanc disquirere non parui erroris est occasio. Cum interim non tam exploratorum corporum ætatis, q̃; naturalis temperamenti gratia differentia existat. Ad eundem modum, tū uictu uniuerso tum temporum, quibus explorat̃ statu, pari modo se habētia corpora eliges, nō exer

H citatum,

citatum, requieto cõparãs, nõ balneo usum, ei qui eo nõ sit usus. nõ ieiuniũ, saturo, nõ sicientẽ, ebrio: nõ eũ qui sole incaluit, ei qui ex frigore riget, nõ eũ qui uigilauit, ei qui dormiuit, nec deniq; eos quibus cõtraria est uel natura, uel uictus ratio, uel quaelibet rerum circunstãtia. Sed reliqua omnia sint q̃ fieri licet paria, una aetate excepta: pari modo si unũ eundemq; puellum cum seipso conferes, omnes eius externas circũstantias similes ad unguem seruabis: quo scilicet, si qua harũ alicuius causa ĩ calore & frigore differentia contigit, aetatis mutatiõi nõ imputet. Longam tibi experiendi rationẽ fortasse tradere uideor. Sed plane uerissimam, atq; ex ipsa rei quaesitae essentiã desumptã. Sicut in his, quae de demõstratiõe scripsimus, a nobis est prodituũ. Tu uero fortasse compendiariã uoles minime curans, si falsa sit. Scito ergo nõ solũ falsam te, sed etiã longã ingressurũ uiã. Neq; tribus, quatuor ue annis, qđ requiris, inuenturum, sed tota uita in ignorãtia uersandũ. Quantũ enim accipi ex memoratorũ uirorũ controuersia licet, non est, quod putemus clare aliquid demonstrari posse. Sed nec rationabile omnino est, ex ijs quae posteriora sint, ea probari quae sunt priora. Ergo calidũ, frigidumq; corpus quod saltem actu, nec adhuc potestate tale sit, sensu iudicemus, misso nũc tũ priorũ iudicio tũ reliquis omnibus notis. Et te iam ceu recte iudicaturũ, ad ipsã

experientiã

experientiã remittõ. Meũ aũt iudicium ipse interpretator. Complura enim deinceps corpora, non puerorũ modo uerũ etiam infantium, adolescẽtiũ, & aetate florentiũ, curiose tangens, neutros uera locutos inueni, nec eos qui absoluto sermone calidiorem, nec eos qui frigidiorem esse florentẽ etatẽ, q̃ puerilem dixerunt. Si enim reliquis omnibus quae extrinsecus adueniunt alterationibus circumcisis, eas quae ex sola aetate proueniunt, differentias estimaueris, neuter absolute loquenti uidebitur tibi calidior. Quippe dissident eorum calores qualitate, quae ex imparitate difflatus creatur. Cuius rei occasione nonnulli uel eos, qui secum uersentur, uel seipsos fallentes, alij puerorum, alij iuuenum, ualentiorem esse calorem autumant. Est enim puerorum, calor magis halituosus, & copiosus, & tangenti blandior, florentium calor subacre quiddam habet, ac non suaue. Haec igitur tangenti occursus differentia, plures inducit, ut florentium corpus calidius esse pronuncient. Res uero aliter se habet. Quippe qui in uaria materia tactum suum ad calorem, tum ualentiorem, tum imbecilliorem, tum parem discernendum exercuerit, huic nõ dubito puerorũ calorẽ, florentium calori, uel parem uel ampliorem uisum iri. Est porro exercendi ratio haec. Incipiendum enim ab eo qđ euidens maxime est. Balinearũ aer ita est aliqñ calens, ut nemo eum

 ferat.

ferat. Sed uri in eo uersatus uideatur. Aliquando ita est frigidus, ut sudare in eo non sit. Iam tertium quoq; & ab his diuersum, quem utiq; maxime requirimus, temperatum aeris statum, quid refert dicere? Idem tres caloris status, in solij quoq; apparent aqua. Quippe quæ & calida adeo ut urat, & frigida adeo, ut ne calefaciat quidē, & temperata adeo, ut calefaciat modice, sæpe cernitur. Ergo si te uter sit calidior percontet, aqua ne temperata, an aer temperatus, neutrum dicere possis. Cum enim ambo similiter corpori blanda sint, & medio aeri tē perie, alterum eorum dicere calidius esse, alterum frigidius, nulla dici ratione uidetur. Iam si intelligas aquam labri, ea esse caliditate ut ferueat, aut aerem balnei prorsus inflammatum, ab utroq; te pari modo deurendum constat. Rursus si aquam ita intelliges frigidam, ut procul a glaciando non absit, aut aerem prorsus refrigeratum, sic ut cum ningit, conspicitur, patet, quod utriusuis occursu pari modo refrigeraberis, rigebisq;. Ergo summum tum colorem, tum frigus similiter in aqua, similiterq; in aere finge præterea medium amborum extremorum statum, simili modo in utroq; constitue, hoc casu quod in medio interuallo extremorum, & medij status tū in aere est, tum aqua, easdem excessus distantiæq; rationes habebit. Tantoq; dices alterū mediocri esse calidius, quanto alterum. Ad eundē modum

modum & frigidius quam mediocre, tanto esse aquam aliquando dices, quanto & aerem. Tametsi suus utriusque occursus tangenti, idem non sit utrique. Neque enim simili modo aqua temperata sicut aer temperatus tactu afficit. Et quid opus est in tam dissimilibus exemplum proponam. Cum ipse aer qui simili sit calore, uarie tangenti occurrat, prout alias ueluti caliginosus & halituosus, alias ueluti fuliginosus & fumosus: interim purus omnino est. Igit in pluribus iisdemque differentibus aequalitas caloris consistit. Quae in consyderatis quasi inequalis sit, imponit, propterea scilicet quod nō undequaque similis apparet, Caeterum homo, qui rationes, quas proposui expenderit, & sensum in multa particularium experiētia exercuerit, is nimirum aequalitatem caloris in pueris florentibusque inueniet, nec eo falletur, quod alter in humida, alter in sicca substantia repraesentetur. Quippe lapis aliquando pari cum aqua calore esse potest, nullum eo faciente discrimē, quod lapis siccus sit, aqua humida. Ita igit̃ mihi cum pueros iuuenes adolescentes millies consyderassem, praeterea eundem infantem, puerum, adolescentēque factū nihilo calidior uisus est. Nec puer quam aetate florens, nec aetate florens quã puer. Sed tantum quemadmodum dixi in pueris magis halituosus, & multus, & suauis: in florentibus exiguus, siccus, nec similiter suauis esse caloris occur-

fus. Siquidem puerorum substãtiæ, utpote humidæ, multum foras effluit, florentium substantiæ parum utpote siccæ. Itaqꝫ neuter eorum simpliciter uidet̃ calidior. Sed alter multitudine eius quod difflat̃.alter acrimonia. Quippe insiti caloris puer plus habet, eiusqꝫ blandioris, si modo ex sanguine & semine ortũ habet. In florentibus ætate, exiguus & siccus, nec similiter suauis calor tangẽti occurrit. Ergo calidi, frigidiqꝫ corporis solus tactus est index: humidi aũt & sicci una cũ tactu, ratio. Quippe qđ siccũ est, durũ prorsus est. At hoc tactu omnino dignoscit̃. Non tamẽ si quid durũ est, idẽ statim & siccũ est. Etenim inseperabilis a sicco corpore duritia est. Non tamẽ eius unius propria. Nam & quod a frigore concretum est, durum cernit̃ sicut glacies. Quo uticqꝫ minus sicci, humidiqꝫ ad eũda statim discretio est, ante scilicet ꝙ estimatũ sit, quemadmodũ se in calore habeant & frigore. Neqꝫ enim siquid cum summo frigore representat̃ durum, id etiam siccũ est. Nec si quid cũ uehementi calore est molle, idẽ statim est humidũ. Verũ cũ mediocriter est calidũ, tũ estimare durũ ne an molle sit oportet. Si enim molle sit, humidũ est: si durum, siccũ. Verum si hæc ita se habẽt partium, quæ in humano corpore sunt siccæ, nulla est humida. Neqꝫ enim tanta esse in eo frigiditas potest, ut aliquid in ipso concrescere in duriciem queat. Potest enim

quod

quod prius fuit fluxile, aliquãdo concrescere ueluti adeps. Quod enim oleosum in sanguine, fluxileq; & pingue est, ubi in frigidum uenit locum, cogitur: durum tamen ne sic quidem efficitur. Commode igitur dictum ueteribus est, humidissimam esse adipem. Secundo post eam loco carnosum genus. Eius plures sunt species, prima quidẽ quæ ꝓprie caro appellatur, quam scilicet nusq; in corpore per se inuenies, sed est perpetuo musculi pars. Ab hac cuiusq; uiscerũ propria substantia est. Eã Erasistratus parenchyma uocat. Quasiq; ꝓ re parua, leuiq; habet, parum intelligens cuiusq; uisceris actionem, huic carni acceptam referri: sed horum non est nunc tempus. Quod autem ipsum cerebri pulmonisq; proprium corpus proximũ adipi humiditatis ratione sit, ex mollicie eius coniectare licet. Non enim a frigido congelatur, cũ nec calore fundatur, propinquam ijs naturam habet medulla. Non est tamen eiusdem generis cum cerebro & spinali medulla, ea quæ in quolibet habetur osse. Sed cerebrũ & spinæ medulla eiusdem sunt generis. Reliquæ oẽs medullæ alterius naturæ sunt. Est tamen humidius ac calidius cerebrũ, q̃ spinalis medulla. Eoq; etiam mollius, præterea ipsius cerebri priores partes tãto sũt hũidiores, quãto molliores: omnia tamẽ hæc cute nõ hũidiora modo sunt, sed etiam frigidiora, unoq; uerbo omne exangue frigidius san-

dius san-

dius sanguine prædito est. Proxima cuti est mollium neruorum natura. Duriores autem in humido & sicco, secundum cutis naturam se habent. Calore ab eius natura tantum absunt, quātum consentiens est exangue corpus a sanguine prædito abesse: lienis autem renum, & iecinoris caro, tanto cute est humidior, quanto est mollior. Calidior autem quanto magis abundat sanguine. Iam cordis caro omnibus hijs tanto est siccior, quanto est durior. Calidior uero non modo his, sed etiam omnibus plane corporis particulis. Quod etiam sensu clare deprehendas licet, in pectoris animalis dissectiōe, si digitum in sinistrum eius sinum immiseris. Inuenies enim locum hunc omniū, quæ in animali sunt non paulo calidissimum. At iecinoris, lienis, renū, & pulmonis caro, simplicis cuiusdam naturæ est, circa cuiusq; uisceris uenas, arterias, & neruos crescens. Cordis, simplex carnis natura non est: sed sunt in eo fibræ, quales in musculis cernimus, quibus caro circumheret. Cæterum non est idem fibrarum genus, sed quæ in musculis habentur neruorum, & ligamentorum sunt particulæ. Cordis propria quædam fibrarum est species, æque scilicet ut uenarum, tunicæ, atq; arteriarum. Itemq; intestinorum, uentriculi uteri, & uesicæ utriusq;, licet enim in his quoq; instrumentis propriā quandā uidere carnem, suis ipsorum fibris circumnascentē.

Atque

Atque hæ quidem carnes, cute sunt calidiores: fi-
bræ uero quam cutis partim paulo magis, partim pau
lo minus, tum frigidæ, tum siccæ sunt, partim simi-
les omnino cutis substantiæ. Porro omnes mem-
branæ cute sunt sicciores, ueluti cerebri, & spinalis
medullæ inuolucra, quæ mininges dicuntur. Sunt
enim hæ quoque membranæ. Iam ligamenta omnia
quanto cute sunt duriora, tãto sunt & ficciora. Ten
dones quoque tametsi ligamentis sunt molliores, at
tamen cute luculenter sunt duriores. Cartilago ue-
ro post ligamentum deinceps est, præterea medi-
um quoddam inter ea corpus. Appellant id anato
mici quidam νευροχονδρώδη σύνδεσμον, quasi uero
cartilagineum ligamentum dicas. Est autem id du-
rum, cartilaginosumque ligamentum. Os uero om-
nium quæ cutis operit, durissimum est. At eorum
quæ ex cute extãt siccissimus ē pilus. Deinde cornu
mox ungues, & ungulæ, & calcaria, & rostra, quæ-
que his in singulis animalium ratione carentium si-
miles sunt partes. Succorum optimus, & maxime
proprius, ac domesticus sanguis est, huius ueluti
sedimētum, ac fex, atra bilis est. Quæ idcirco tum
frigidior, tum crassior sanguine est. Sicut flaua bi-
lis longe calidior, frigidissimum uero ac humidissi
mum omnium, quæ in animali habentur, pituita
est. Instrumentum autem quo id cognoscit, ipse
est tactus. Veluti Hyppocrates in libello de homi

nis natura monstrauit. Caeterum quod frigida sit, unus tactus discernit. Quod uero humida quoque, pariter tactus, uisus, & ratio iudicant. Et tactus quidem ac uisus, quod talis ijs cernitur. Ratio uero, ubi non caloris copia, sed naturali humore talē esse definiuit. Ac particulae quidem & succi corporis, adhunc modum se habent. De ijs, quae temperamēta comitantur deinceps agendum. Comitātur enim ea & quae dicta iam sunt: immo potius inseparabilia omnino sunt. A sicco quidem corpore duritia, ab humido mollicies. Si tamen cum tepido calore est: sed & crassitudo habitus, & gracilitas, temperata sequuntur. Non ea modo quae naturalia sunt, sed etiam si qua ex longa consuetudine sunt contracta. Multos siquidem qui natura graciles fuerant, pingues redditos uidi, contraque qui pinguas fuerant, graciles. Illis quidem ex otiosa & delicata uita, toto temperamento ad humidius mutato. His uero multa tollerantia, & curis, & tenui uictu persiccatis. Dicemus uero & horum discernendorum notas. Satius enim est talis ne quispiam natura sit, an ex consuetudine redditus nosmet per aliquot signa discernere posse, quam ab alio id quaerere. Sane eiusmodi signorum autor, aeque ut reliquorum omnium, mirus est Hyppocrates. Siquidem quibuscunque latiores uenae sunt, hi calidiores natura sunt. Quibus angustiores, contra magis frigidi. Ca-

di. Caloris nanque opus est has dilatare, flatuque extendere. Ita rationabiliter in idem fere recidit uenarum angustia, cum habitu pingui, & crassiore, habitus gracilis cum uenarum laxitate. Quod si quis simul pinguis, crassusque ē, ac uenas laxas habet, is cõsuetudinis alicuius occasiõe nõ natura pinguis est redditus. Sicut e diuerso, si quis angustas habet uenas, & gracilis est, ne hunc quidem talem esse natura necesse est. Quin cum fames urget mediocritatem ex laxitate uenarum, & angustia, non a caetero totius corporis habitu spectandã esse ait. Quippe qui angustas habent uenas, exigui sunt sanguinis, nec longam inediam ferunt. Quibus latae, his copia sanguinis est, & citra noxam cibo abstinentur. Causae horum euidentes iam sunt, ijs qui animum aduerterint, tametsi a me non referantur. Sed quoniam non omnes aduertunt, necessium fortasse erit aliquid eorum causa dixisse. Quicquid in sanguine pingue, lene, & tenue est, id in calidioribus corporibus alimentum quoddam calido fit. In frigidioribus seruatur. Cunque id uenae transmiserint ubi in frigidas particulas incidit, quod genus membranae sunt in ijs concrescit. In partibus uero natura calidioribus, cuiusmodi carnosae sunt, a calore ipso absumitur, ac digeritur. Nisi sic ubi frigiditati temperamenti etiam uictus indulgentior, ipsis carnosis par

ticulis adipis aliquid allinat. Qua ratione etiã quae hieme delitescunt animalia, non raro inueniuntur adipe obesa. Et foeminae uiris sunt piguiores. Qđ scilicet foemina mari est frigidior & plurimum domi uersatur. Ac quicunq; corporum habitus & tẽperamenti natura sunt & mediocri exercitatione utuntur, hos necesse est eusarcos esse, id uero est mediocri omnino corporis habitu. Quibus uero humidũ abundat, & calor a mediocritate summa non longè abest, hi corpulenti, siue carnosi fiunt. Corpulenti rursus fiunt, qui natura sunt temperati. Caeterum desides & otiosi uiuunt. Quippe dictum a ueteribus, commodissime est, consuetudinem acquisititiam esse naturam. Nec fortasse oportebit cum id iam semel dixerimus, in quouis etiam capite definire natura ne frigidior, an ex consuetudine quispiam sit redditus. Sed illud legentibus remittere. Me autem cõpendij causa proprios cuiq; temperamento corporis habitus persequi. Sũt igitur nonnulli qui & graciles sint, & uenas paruas habeant. Sed si ex ijs quempiam incidas, adeps excidet. Quam constat cuti, ad internam eius membranam subnasci. Et raro id quidem in uiris conspicitur: in foeminis saepissime inuenitur. Est nanq; tum frigidioris naturae, tum uitae magis desidiosae eiusmodi nota, Si quidem adeps ex habitus frigiditate gignitur. Corpulentia, siue carnis abundantia ex

sanguinis

sanguinis copia nascitur. Mediocritas temperatae naturae est nota. Et corpulenti quidē, omnino plus adipis habent q̄ temperati. Nec tamen pro carnis semper portione adeps simul augetur. Sed alios habere plus carnis, alios plus adipis uideas, aliјs ambo pari modo sunt adaucta. Et quibus quidem ambo pari modo sunt aucta, his tantum supra temperatā naturā humoris est, q̄tū & frigoris. Quibus autem plus est adipis, in his frigidi plus est, q̄ humidi. Eque ut quibus caro est plenior, his humoris plus iusto est. Non tamen etiam frigoris. Cum enim calori intra debitos fines manenti, boni sanguinis accedit copia, necesse est corpulentia sequatur. Quantum autem supra mediocritatem esse sanguis debeat, id quidem mensura & pondere, ostendere non est. Ratiōe tradere licet. Quippe ubi nullum adhuc morbosum symptoma, crassato corpori incidit, humoris abundātia intra sanitatis interim est fines. Monstratum enim nobis & in aliјs est, non paruam in eo statu, quae sanitas dicitur, necessario statuendam esse latitudinem. Quin nunc quoq; in omni fere sermone nostro apparet. Qui temperatam, mediamq; naturam, reliquarum ueluti canonē semper statuamus. Quae uero ex huius utraq; sunt parte, intemperatas cēseamus. Quod utiq; non faceremus, nisi in sanitatis statu, maioris, minoris q; ratio inueniretur. Est enim alia sanitatis, alia

 morbi

morbi intemperies. Morbi quidem ea quae a media temperie longissime abest. Sanitatis quae paulum. definire autem modum ne hic quidem mensura, & pondere licet. Caeterum intemperamenti, quod intra sanitatē habeatur sufficiēs nota est: quod nulla functio aīalis manifeste sit adhuc laesa. Quātum igitur interuallum est inter id, quod perfectissime functionem obit, & id quod manifeste actionem aliquam habet oblesam, tanto est profecto & sanitatis, & distēperantiae, quae intra sanitatē cōsistit latitudo. Ab hac ꝓxima est intēperies morbosa, cu scilicet aīal intemperamēti uitio aegrotat. Nō enim huius tantū noxa laborat: sed etiā alijs affectibus nō paucis, de quibus in ijs, quae de morborum differentijs scribemus, diffusius agetur. Nunc redeundum ad diuerticulum est: Sicuti enim naturali calore optimam seruante temperiem, humidum quod intra sanitatis terminos est auctum, non adipem modo in homine, sed etiam corpulentiam gignit, & adipem quidem partius adijcit, carnem uero multo liberalius auget. Ita rursus, si humidum & siccū mediocritatē ad unguē inter se seruēt, calor autem in homine sit minor, necesse est huius corpus adipe, ꝙ carnis copia magis abūdet. At uero si calor augeatur, seruetꝙ mediocritatē altera cōtrarietas, minus erit ei aīali adipis ꝙ carnis. Sicut e diuerso si qñ pollet siccū, altera contrarietate mediū modum

dū seruante, & gracilius & durius, corpus euadet. Haec a me dicta sunt, patetq; nō solū rōne mōstratū esse qđ simplices in aīaliū corporibus itēperies habeant, sed etiam quod singularum manifeste sint notae. Nec eae modo in calore, frigore, mollitie, & duritie: sed etiā in reliquis omnibus habituum corporis differentijs. Quarum de ijs, quae ex gracilitate & crassitudine spectantur mox diximus, de reliquis nunc dicamus. Calida igitur & sicca intemperies hirsuta est, uerū ea in summo. Mediocriter aūt quae calida quidem est, sed in altera contrarietate mediocritatem habet. Similiter & quae sicca quidē est, sed in calido & frigido media est tēperie. Est .nī ea quoq; modice hirta. Nuda pilis sunt frigida oīa tēperamēta, siue ea mediocriter se habent in humiditate, siue immodice. Caeterum ad summū glabra est frigida temperies & humida. Minus hac, quae frigida est, sed in altera contrarietate temperata. Ad huc minus, quae frigida est & sicca. Quanquam putet aliquis sicut fieri non potest, ut in terra sicca herbae nascantur, nutriantur, & incrementum capiant, sic nec pili in sicca cute. Est autem secus. Quippe terra, ut terra sicca dicitur. Cutis, ut cutis: itaque siccitas, quae in terra est, maxime sine humore est. Quae uero in hominis est corpore, & eius similium animalium, nec humoris est expers, & maxīe omniū ad pilorū generationē est idonea.

idonea. Siquidē ex iis quae silicea testa intecta sunt, nec crustatis, ueluti ostreis, locustis, cancris: sed nec ex iis, quae in cauernis delitescunt, quales sunt serpentes, nec quae squamata sunt, cuiusmodi sunt pisces, oriri pili possũt. Sunt enim horum cutes uere, atq; in totum siccae ritu testae, uel petrae. Caeterum ex his, quae molli sunt cute, ut homo, quanto utiq; siccior calidiorq; cutis fuerit, tanto magis potest pilos gignere. Nã ut ab exẽplo terrae, qđ illi ꝓponũt, nõ recedamus: herbae nec in sicca & squalẽte admodum terra nasci possunt, nec in humida & lacustri; uerum cum absumi ceperit, redundãtia humoris, tum enascuntur e terra. Augentur autem largius, ubi haec quoq; siccescit; modice quidem in uere, celerrime uero & plurimum ineunte aestate. Siccantur autem omnino, arefacta terra, aestate iã media, liceatq; tibi (si placet) nunc quoq;, sicuti in priore libro demonstratũ est, uer ipsum, propterea qđ ex temporibus anni temperatum est, temperati corporis id assimilare cuti, potissimumq; huius temporis medium. Tum enim terra quoq; ipsa, medio quodam statu humoris, siccitatisq; est. Quod autẽ ueris aestati est proximum, id iam sicciorem iusto reddidit terram, hoc etiam amplius, aestas inchoata, Quam igitur dico calidam, & siccam cutem hãc maxime terrae statui assimiles quae abeũte sit uere, uel ineunte aestate. Nam media aestate in summo

est sicca

est sicca perinde ut testa intectorũ animaliũ tegmẽ non ut hominum, suum, asinorum, equorũ, aut alteriuscuiusquam eorum, quae pilis uestiũtur. Quare si cutem terrae comparare uolunt, hactenus quoque rem consentire cum ijs, quae prius diximus inuenient. Ipsi uero sese ex omonymia non animaduersa fallũt. In sicca enim & calida cute multos magnosq; nasci pilos diximus. Nimirum ut de homine uel animali pilis praedito, non de ostreis, aut cancris uerba facientes. Quippe per omnem cutem digeritur semper aliquid a calido, quod secum etiam interni humoris nonnihil aufert, uerum in quibus humida cutis est, & plane mollis, qualis modo concrescens caseus, in his eorum quae exciderunt, uiae per cutem non manent, partibus scilicet eius, quae prius dissidebãt, rursus inter se unitis. At in quibus dura est, non absimilis caseo iam coacto, perforatur quidem eorum quae exeũt trãsfluxu. Cum autem rursus uniri per siccitatẽ nequeat, meatus ipsos immutatos seruat. Qui etiam perpetuo transfluentium ictu assiduẽ magis fistulantur. Si igitur quod trãsfluit uel halitus uel humor purus sit, halitui certe celer, minimeq; impeditus trãsitus est, humor in exilioribus spiramentis nõnunquã haeret. Aliquid etiam intro recurrere ad profundum cogitur. Sin ueluti fuliginosus, crassusq;, et terreus uapor sit, subinde contingit ut in angustis spiramẽtis impactus:

K nec facile

nec facile rursum intro redeat, nec uacuari possit. Hunc igitur alius rursum e profundo subiens ferit, prorsumq; impellit, tum hunc rursus alter, atq; illũ alius. Ac multos mihi eiusmodi uapores, fuligino sos alium super alium impactos, temperie compli cari, coniungiq; intellige, ac unum eiusmodi efficere corpus, quale est ea, quae foris cernitur fuligo, nisi quod his inquantum spissatum est, intantum etiam per transitus angustiam stipatum, in angustã prorsus redactum est formam. Vbi autem tale cor pus totum obstruxerit meatum deinceps iam uio lenter ictum, a similibus sui quibus exitus non est excrementis, totum interim propellitur. Adeo ut cute exire cogatur, iam lori formam adeptum. Ad similes autem, quod in meatu est impactum, herbae, stirpis ue ueluti radici. Quod uero ex cute extat, ipsi ueluti stirpi, fit autem niger pilus, cum deu sto ui caloris uapore, excrementum in exactam fu liginem mutatur, flauus uero, cũ uapor minus torretur. Quippe quod tum est impactum flauae bilis, non nigrae feculentum excremẽtum est. Albus uero pilus ex pituita nascitur. Rursus sicuti coloris flaui albiq; est medius, sic eius generatio ex pituito sae, biliosaeq; fecis media quadã natura ꝓuenit. Cri spi pili fiunt uel propter siccitatem temperamenti uel propter meatũ, in quo radicant. Et propter siccitatẽ quidẽ, ad eum modũ quo corigiae, quae igni plus

plus iusto siccantur. Et quid corigiarum meminisse est opus, cũ ipsos pilos, ubi igni propius sunt ad moti, protenus intorqueri uideas. Atq; ita quidem omnes Aethiopes sunt crispi. At propter meatuũ in quibus radicantur naturã, ad hunc modum Cũ exhalatio saepe imbecillior est, q̃ ut rectam uiam si bi moliri possit, pro modo quo inflectit̃, etiamme atũ suũ figurat. Interĩ uero exhalatio satis ualẽs est. Sed duriore cutis natura, recta ferri regione prohibita, in latus flectitur: ita ut extrinsecus uidere licet, nõ halitũ modo, aut fumũ, sed etiã flammã ipsã cũ sursum agi uetatur, diuisam utroq; uersus in obliquum agi Sic igitur corporis exhalatio, ubi prorsum agi prohibetur, obliquum sibi transitũ sub cute molitur. Donec longiore spatio collectam, aliquid eã urgeat, & foras flatu agat. Est qñ ambobus coeuntibus, & prima exhalationis, quae meatũ finxit imbecillitate, & cutis siccitate, obliquitas pilorũ radicibus contingit. Quales autem in radice finguntur, tales rationabile est perpetuo fore. Neq; enim durorum & siccorum corporum quippiã, nisi prius molliat̃, fingi in rectũ põt. Atq; haec quidẽ est pilorũ generatio. Sequens est, ut causas omniũ, quae tẽperamẽtis ĩ pilorũ, p aetate regiõe, & corporis natura differentijs cõtigũt, dicamus. Ergo Aegyptij, Arabes, & Indi, oẽs deniq; qui calidã & siccã regionẽ incolunt, nigros, exiguiq; incre

menti, siccos, crispos, & fragiles pilos habent. Contra qui humidam, frigidamq; regionem habitant, Illyrij, Germani, Sarmatae, & omnis Scytica plaga, modice auctiles, & graciles, & rectos, & rufos optinent. Qui uero inter hos temperatum colunt tractum, hi pilos plurimi incremẽti, & robustissimos, & modice nigros, & mediocriter crassos, tum nec prorsus crispos, nec omnino rectos edũt. Et in aetatibus ad eundem modum infantium quidem pili Germanis Florẽtium aetate, Aethiopibus, Epheborum, & puerorum, ijs qui temperatum locum incolunt, in robore, crassitudine, magnitudine, & colore, ad portionem se habent. In corporum quoque naturis ad aetatum, & regionum portionem pili se habent. Pueri enim admodum parui nudi sunt pilis. Quod utiq; nec meatus adhuc ullus illis in cute est: nec fuliginosum excrementum. Incipientes autẽ pubescere, paruos, & imbecilles exigũt. At qui iam florẽt ualẽtiores, & multos & magnos, & nigros habent. Quod & frequentes iam meatus ijs sint facti. Et fuliginosis excrementis, prae siccitate, & calore abundent. Caeterum pili, qui in capite superciliijs, & cilijs habentur, etiam pueris nobis innascuntur. Siquidem generatio ijs est, non qualis herbis, sed qualis stirpibus, prima ratione a natura conditis, non temperamentum ex necessitate sequẽtibus. Sicuti in libris de usu particularum est monstratum.

strarunt:uerum hi quoq; quod quidem sint, id na-
turae arti acceptum ferunt. Quod nigri, rufi ue, uel
alio quouis sint colore, id aetatis temperamēto om
nino debent. Subrufi enim fere sunt, quoniā quod
in meatibus est impactum, nondum totum est ni-
grum. Quippe cum humiditas multa sit, & transi-
tus facilis & deustio imbecilla. Boni uero incremē
ti, & modice crassi sunt, propter excrementorum
quibus aluntur, copiam. Quippe ipsa pars corpo
ris in qua fiunt, sicca est. Tota nāq; calua ossea est.
Cutis uero, quae illi est circundata, tanto reliqua to
tius corporis cute est siccior, quanto etiam est du-
rior. Ascendit tamen tum ab ijs, quae circa cerebrū
sunt, tum uero ex toto corpore, fuliginosi excremē
ti non parua uis. Quo fit, ut quale, aetate florenti-
bus, totum est corpus, eiusmodi iam infantibus sit
capitis cutis. Eoq; rationabilius nonnulli procedē-
te tempore calui redduntur. Quibus scilicet a pri-
mo durior cutis erat. Quippe monstratum prius
est senescentium partes omnes siccescere. Fit autē
cutis non paucis ueluti testacea, ubi supra iustū fu
erit siccata. In ea uero sicut ex prioribus constat ni-
hil nasci potest. Itaq; etiam interna manuum, & in-
ferna pedum, semper glabra, & pilorum expertia
sunt. qd' siccissimus, densissimusq; sit tendo is, qui
sub cute habetur. Quibus autem ad summam sicci
tatem, cutis capitis non prouenit, imbecilli his om-

 nino

nino, albicq; pili fiunt, quos uulgo, canos appellãt. Imbecilli quidẽ, cõuenientis alimenti penuria; albi uero propterea quod alimentum quo aluntur, ueluti situs est pituitae, quae spatio computruit. Vbi enim meatus etiamnum manet, excrementum uero exiguum est, & lētum, ac languide a colore propellitur, nõ dissimiliter putredini afficitur, iam calui fiunt homines. consenescunt, a sincipite magis. Canescunt magis a temporibus, quoniã illud omnium capitis partium est siccissimum. Haeret enim cutis illic ossi nudo, tempora uero humidiora sunt. Quod in his musculi magni sub cute habeantur. Omnis autem musculus carnosus sit. Caro, tum osse, tum cute humidior. Est autem ei quod dicimus diligenter attendendum, ne imprudentes nosmetipsos fallamus. Sicuti se fallunt multi ex ijs, qui optimi uisi sunt medici. Qui si quem caluum uiderint, statim huic siccum esse totius corporis temperamentum putant. Necq; enim simpliciter ita cõiectari oportebat. Sed prius illud definire praestiterat, humanũ corpus alijs aequabili per totum temperamento esse. Alijs, nec ijs paucis inequabiliter esse affectũ. Cũ eorũ aliae particulae mediocri & iusto sunt hũidiores: aliae frigidiores, aliae ficciores, aliae calidiores, aliae ꝓrsus tẽperatae, ac mediocres. Porro huic maxime esse attentos cõuenit, ubi corporis tẽperiẽ estimamus. Quippe si totum corpus aequabiliter

aequabiliter conditũ sit, omnẽq; partiũ iter se cõpe
tẽtiã in latitudine, longitudine, & altitudine seruet:
põt utiq; aequabiliter atẽperatũ esse id corpus. At
si cui corpori Thorax collũ, & hũeri maximi sunt,
lumbi parui, angustiq;, & crura gracilia atq; sicca,
quomodo id dixeris omnibus particulis similiter
affectum? Quin si crura ei crassa sint, & lumbi lati.
Thorax uero angustus, ne id quidẽ oibus parti-
bus equabiliter est tẽperatũ. Sũt alia corpora, qui-
bus maximũ est caput: alia quibus paruũ, quale pa
sseribus. Iã crura alijs blesa, alijs rara. Artuũ quoq;
extrema alijs gracilia sunt, alijs crassa. Et thorax alijs
ut dictum est, latus alijs tabulae ritu angustus, quos
Graeci σανιδώδεις uocant. Vbi uero opertae sca-
pulae illis, siue carne ũdiq; plenae sunt & alarũ mo
re pronae, nominantur a medicis eiusmodi naturae
Graece πτερυγώδεις. Quantopere hae sint uiciatae
deperdito his paulo minus omni interno spatio,
quo pulmo, & cor sũt sita, neminẽ latet. Innumerae
uero aliae particularũ corporis plane affectiões sũt.
Vbi id a naturali analogia, ꝓtinus in utero matris
ad inaequalẽ intẽperiẽ est mutatũ. Minime igit̃ in
corporibus id genus, ex unica particula cõiectan-
dũ de toto est. Neq; enĩ hi qui mores ex igenio cor
poris docere ꝓfitẽt, simpliciter de oibus ꝓnũciãt.
Verũ ipsi quoq; experiẽtia docti, si quis impense
hirto est pectore. Hunc audacem iudicãt, sin cru-
ribus est

ribus est hirtis, salacem. Non tamen causam etiam adijciunt: neque enim cum pectus habere leoni simile dicunt. Crura uero hirco, iam primam causam inuenerunt. Siquidem cur leo quidem audax, hircus uero salax sit, ratio etiam inuestigãdum exigit, hactenus enĩ quod in re fieri cernitur dixere. Causam tamen eius omisere. Caeterum is, qui naturali speculatione est exercitatus, sicuti aliorum omnium, ita horum quoque causas inuenire tentat. Propterea enim quod inequali partium temperamẽto sunt, nõ leo modo & hircus, sed etiam caeterorum pleraque animalium, idcirco ad alias actiones aliud est pronum. Ac de his quidem Aristoteles commode tractauit. Sed quod ad rem propositam est utile, id iã apparet. Hominum scilicet temperamenta consyderantibus, singulas partium per se examinandas esse. Nec si cui thorax hirsutus est, huic totum corpus calidius, sicciusque ex necessitate putandũ. Sed plurimum in corde caloris esse, Eoque audacẽ: posse uero aliquando etiam huius ipsius rei occasione accidere, quo minus totum his corpus similiter calidum siccumque sit: quod scilicet plurimum caloris sursum huc spirauerit, atque in ambientem abierit. Nam si tota corporis temperies est aequalis erit his statim thorax ipse uniuersus latissimus, uenae amplae, arteriae magnae, eaedem maxime, uehementissimeque pulsantes, tũ plurimi per totum corpus pili.

Atque hi

Atq; hi quidem in capite plurimi incremẽti, nigri, & crispi. Vtiq; in prima aetate. procedẽti uero tẽm pore caluities excipiet. Quin etiam eiusmodi hominibus cum aequaliter sunt attemperati, & robustum, & exacte deliniatum, & musculosum totum corpus erit. Tum cutis nigrior, durior, atq; hirsutior. Ad eundem modum, si contraria omnia in thorace sint, ac aequalis in toto corpore temperies uigeat, id est, si humidiores & frigidiores uniuersae corporis partes sint, thorax quidem angustus, & glaber erit. Sicuti etiam totum corpus pilis nudũ. Cutis uero mollis & alba, capilli subrufi, potissimũ in iuuentute, hi in senectute non caluescunt, tumidiq; statim & ignaui, & segnes, adde etiam paruis uenis, ac minime conspicuis, & adiposi fiunt. Idem neruis, musculisq; imbecillis, & artubus, parum exacte deliniatis, & blesis. At ubi uaria partium temperies est, ex una earum pronunciare de toto corpore non licet, sed adeundae singulae sunt: estimandumq;, quo temperamento uentriculus, quo pulmo, quo cerebrum, ac reliquarum per se unaqueq; seorsum sit. Atq; haec quidem ex functionibus noscenda. Cum nec manuum contrectatiõe, nec oculorum inspectione inuenisse temperiem eorum sit. Simul autem pensitandus, & continentium ea partium affectus est, quarum omnium extrema est cutis. Haec in nostra regiõe, quae utiq; temperata est

L subiecta

subiectarum partium naturam prodit. Quanq̃ nec in ea simpliciter loquenti omniũ. Sed duntaxat earũ, quae similẽ habent cuti temperiẽ. At in his quae sub ursa & sub meridie sunt locis, quoniã corporũ quae ĩ altero sunt, calor in altũ a circundante extrinsecus & uicente frigore est fugatus. Alterorũ in cutem, a b extremo calore attractus prodijt, non licet ex eo affectu, qui in cute cernit, internarũ particularum temperies clare discerni. Quippe corporis tẽperies in regionibus, ijs quae a temperie recesserũt, inequalis uisitur, externis scilicet, internisq; partibus ad eundem se modũ non habentibus. Gallis enim & Germanis, & omni Thracio, ac Scithico generi frigida, humidaq; cutis est. Ideoq; etiam mollis, alba, & pilis nuda. Omnis uero naturalis his calor in uiscera una cum sanguine confugit, ubi dum agitatur, & premitur & feruet, iracundi, audaces, & praecipitis consilij redduntur. Ethiopibus uero & Arabibus, omnibus denique ijs, qui ad meridiem incolunt, natura cutis ex ambientis aestu & naturali calore foras acto, usta, dura, sicca, & nigra redditur. Toto corpore naturalis quidem caloris exiguam optinente portionem. Sed alieno, atq; adscito incalescente. Quippe id quoque ab Aristotele in multis est traditum. Estque illi, si alteri ulli attendendum, ac in singulis corporibus estimandum suo ne & proprio, an ascititio calore incaleant.

ant. Quae enim putrescunt, omniáque adscititio calore sunt calida, proprio frigent. Qui meridianam plagam incolunt adscititio calore sunt calidi, proprio frigidi. Iam apud nos quoque naturalis calor hieme est uberior, adscititius minor. Aestate contra adscititius maior, naturalis minor. Omnia nanque haec definiat oportet, qui recte temperamentum est cogniturus. Neque enim omnino si cutis nigrior apparet, iam totus homo calidior est. Sed si ita est, caeteris omnibus simili modo se habentibus. Siquidem si alter in sole uersatus diutius est. Alter in umbra, illi nigrior, huic albidior cutis erit. Verum hoc ad totius temperamenti alterationem nihil facit. Ipsa nanque cutis sub sole diutius habita siccior, in umbra, humidior euadet. Non tamen naturalis temperies, uel iocinoris, uel cordis, uel alterius cuiusquam uisceris, statim mutabitur. Optimum igitur fuerit, sicuti prius est dictum, cuiusque seorsum particulae temperamenti notas comparasse. Verbi gratia uentriculi, si is bene concoquit quod temperatus sit. Sin non bene concoquit, intemperatus, si nidorosos, uel fumosos edit ructus, quod igneus in eo calor sit. Sin acidos, imbecillus & infirmus. Simili modo, si qui bubulam, & omnia quae concoctu difficilia sunt: concoquunt, quod eorum calor imodicus sit. Si qui haec concoquere nõ ualẽt, sed

saxatiles pisces, & talia concoquunt, infirmus. Videndum autem his rursum, num succi alicuius, qui abunde confluat, culpa eiusmodi symptoma ventriculo accidat. Aliis enim ex capite pituita, aliis flaua ex iecinore bilis, in uentriculum confluit. Rarũ tamẽ hoc cernit & paucissimis contingere. At cõpluribus a capite defluit pituita. Atq; id maxime Romae, ac locis perinde humidis. Caeterũ & quod raro accidit consyderandũ. Nihilq; pro superfluo habendum, aut negligendum. Siquidem ipse uidi, quibusdam percq; pituitosis hominibus, multam tamen in uentriculo colligi flauam bilem, quam cũ ante cibum aqua uino ue epoto, euomere debuissent, si quid ciborum priusq; uomerẽt, gustassent, & hos corrumperent, & capite dolerent. Cum hos quidam natura biliosos esse crederent. Quãquam essent toto corpore molles, & candidi, & glabri, & adiposi, & uenis, ac musculis parũ conspicuis, praeterea exangues, nec tangentibus admodum calidi. Vidi & qui bilem nunq; uomuerunt, qui tamen & graciles, & hirsuti, & musculosi, & nigri, & uenosi fuerunt, affatimq; calidi, si quis tangeret, uidebantur. Cuiusmodi habitu Eudemus philosophus erat. Sed incidit hoc loco speculatio quaedam anatomica id est, quae ad corporum dissectionem pertinet, quam aliqui medicorum, ignorantes, ex symptomatum dissonantia, magnopere anguntur, dũ

parum

parum intelligunt meatum illum, per quem iecur bilem in uentriculum euomit, alijs geminum esse, alijs unicum, id quod in quadrupedum dissectionibus uidere licet. Ac plurimum quidem unicus is est, in id intestinum quod pylori, id est, exitus fundi uentris, & ieiuni medium est, insertus. Graeci medium id γαστρὸς ἔκφυσιν, quasi quiddam e uentre enatum uocant. Vel si geminus meatus sit, in ecphysin illam maior inseritur, minor in fundum uentriculi paulo supra pyloron. Inueni, sed tamē in paucissimis, superior pars maior, inferior minor. Caeterum quibus est maior, his in uentrem quotidie nō exiguum bilis effunditur. Quam & euomant ante cibos oportet, & nisi id faciant, laedūtur. Quibus autem unicus est omnino meatus, his tota bilis cōfluit in ieiunum. Quanam igitur ratione dignoscere hos licebit? Neq; enim dissecandos esse uiuos censeo, primum certe totius corporis temperamento, ueluti paulo supra est propositum. Deinde ijs quae infra excernuntur. Eudemus enim biliosa mera, perpetuo per sedē excernebat: utpote, qui multam collegit bilem, cuius nihil in superiorem uentrē peruenit. Reliquis, qui scilicet & pituitoso erant corporis habitu, & bilem uomebant, his haudquaq; erat aluus biliosa. Quippe cum & minimum flauae bilis gignerent, & eius plurima portio in superiorem uentrem peruenirent. Tertium notae genus

in ipsis est uacuatis. Nam quibus in uentre biliosum excrementum gignitur, id porri uirorem praefert. At quibus ex iocinore descendit, his uel plane flauum est, uel omnino saltem pallidum. Praeterea quibus i nētriculo bilis illa gignitur, quae porri colorem imitatur, debet omnino his cibus fuisse, non panis, non suilla caro, simile ue aliquid. sed necessario aliquid, quod his calidius fuit, neqȝ id boni succi Quibus autem ex iocinore in uentrem defluxit, his flaua ea, pallida ue euomitur, etiā si boni imprimis succi fuit, quod sumpserunt. Etiam si ad summum fuit concoctum. Imo uero magis ipsis qui ad unguem concoxerunt, flaua uomuntur. Atqȝ etiā magis his qui diutius cibo abstinuerunt. Quae uero bilis porrum refert, ijs solis gignitur in uentre, qui utiqȝ concoxerunt male. Quin etiam sollicitudo, ira, dolor, labor, exercitatio, uigilia, abstinentia, & inedia, succi flauae bilis plus aceruāt. Propterea quod plus eius succi in iocinore gignunt. Sunt igitur tum haec certa indicia, tum ad haec, quo ubi siccum & igneū uentricoli calorem, cōuersio ad biliosum sequitur, panis, & suilla, & bubula caro, commodius qȝ saxatiles pisces concoquentur. Cum si ex iecinore bilis affluat, ex comestorum mutatione nulla secutura sit concoctionis diuersitas. Atqȝ his quidem discernitur, quod non temperamenti, sed alterius cuiusquam gratia prouenit. Ad eundem modum

dum defluens a capite in uentrem pituita acidi
ructus causa est, conueniet simili ratiõe hic quoq;
a uẽtris proprio affectu hanc discernere. Equæ ue
ro & capitis dolores ex propria ne eius intempe-
rie, an propter uentris aliqua excrementa incidant
discernendū. Iam cerebrum ipsum cuius sit tempe
ramenti, per se estimare est satius, q̃ ex corporis
totius affectu. Ipsius autem per se consyderatio, ex
canitie, catarris, tussi, distillatione, & saliuæ copia
initur. Quippe quæ omnia id frigidius, humidius-
q; esse doceant. Atq; his amplius si ex leui quali-
bet occasione, in hos deuenit affectus. At caluities
ex siccitate prouenit. Nigrorũ aũt & frequentiũ pi
lorũ prouentus, equalis in cerebro temperamen-
ti nota est. Ergo ad hunc modum de temperamen-
tis ineunda nobis cõsyderatio est. Quanq; scilicet
particulã seorsum propẽdentibus, nec ausis ex una
pronunciare de omnibus. Quod utiq; nõnulli fece
runt, qui resimos, hũidos, aducos, siccos esse dixe-
rũt. Et quibus parui sunt oculi siccos. Quibus ma-
gni hũmidos. Atq; de hoc quidẽ parũ inter eos cõ
uenit. Alij nanq; eorum, qui scilicet humidis parti
culis oculos adnumerãt, ubi eos maiores uidẽt, i ijs
hũiditatẽ tẽperamẽti pollere existimãt. Alij caloris
uehemẽtia, qui ĩ pria formatiõe sursũ cõferti magis
copiosiorq; ferebat, ñ oculos mõ, uerũ etiã os ipsũ
et reliquos oẽa meatus ãpliores factos aiũt, ita ñ hũi
ditatis

ditatis id, sed caloris indicium esse. Verum ambo a ueritate aberrant, uno modo, eoq; cōmuni, quod unius particulae occasione de toto corpore pronū ciare sunt ausi. Altero qd' formatricis in natura uirtutis, quae artifex facultas est, & particulas secundū animi mores effingit, parum meminerunt. De hac nanq; Aristoteles dubitauit: nunquid diuinioris originis sit, atq; a calido, frigido, humido, & sicco, res diuersa, quo mihi minus recte facere uidentur, qui tam temere de rebus maximis pronunciant, & solis qualitatibus formandarum partium causam assignant. Rationabile enim est, haec organa esse, formatorem aliū. Sed & citra tam arduas quaestiones, inuenire licet, sicut ostendimus, humidam, siccam, frigidam, calidamq; temperiem. Errant igitur qui proprijs indicijs neglectis, ad ea quae longe posita sunt, & magnae quaestioni fuerūt, atq; ad hunc usq; diem optimis philosophorum dubitata sunt conuertuntur. Neq; enim propterea quod pueri nasis magis sunt resimis, florentes aetate magis aduncis, idcirco rationabile est resimos omnes humidos censere, aduncos siccos. Sed fieri potest, ut formatricis uirtutis eiusmodi opus sit, potius q̄ temperamenti. Quod si temperamenti est nota, at certe eius quod in naso tantum habetur, non eius qd' in toto corpore nota fuerit. Quare frustra illd' praedicant, in siccis natura temperamentis nasum acutum, ocu-

tum, oculos canos, tempora collapsa. Quod scilicet in affectibus ijs, quæ corpora liquant, atq; supra q̃ par est, inaniunt, hæc cõtingãt. Sæpe nanq; sic accidit: sępe non ita. Sed uidere licet totius corporis habitum, & mollem, & pinguem, & album, & carnosum, cum tamen oculi sunt parui, & nasus acutus. Rursus siccum, macilentum, nigrum, & hirsutum, ubi magni sunt oculi, & nasus resimus, præstat igitur, siquidẽ de solo agitur naso, ut ex eo resimo, humiditatem, ex eo adunco siccitatem coniectes. Nec de totius animantis temperie ex his particulis pronuncies. Pari modo oculorum, & alterius cuiuslibet partis proprium temperamentum ex proprijs indicijs estimare est satius. Ergo de totius corporis temperie non recte ab una quapiam particula iudicium sumitur. Cum siue humoris uincentis, siue caloris, siue etiam amborum, cesios oculos indicium statuere oportet, utiq; proprij ipsorum sic, non omnium totius corporis partium, temperamenti documentũ erunt. Neq; enim si dura & macra crura sunt, omnino siccum est totius corporis temperamentum. Alij nanq; affatim carnosi, & pingues, & crassi, & prominenti uentre, & molles, & candidi etiam cum eiusmodi cruribus cernuntur. Verum si totius corporis tẽperies, pari ratione se habeat, sicci omnino sunt, quibus macra sunt crura. Humidi, quibus crassa. præterea qui

M . bus acu-

bus acutus est nasus, aut aduncus. Hi sicci, quibus resimus humidi. Ad eundē modū de oculis, temporibus, cæteris denicp omnibus particulis, iudicandum Quibus impar temperamentum est, nec omnium particularū idem, alienū a ratione est, ex unicæ particulæ natura, de omnibus sentētiā ferre. Porro tale quippiam plurimis eorum imposuit, cū nō de hominum modo, sed etiam aliorum animalium totius corporis tēperamēto, ex indicijs, quæ in cute tantum spectant, iudicium ferre sunt ausi. Necp enim si dura cutis est, necessario siccū est animal. Sed fieri potest, ut tantum cutis sic sit affecta. Sed nec si nigra hæc hirta ue est. Simili modo, nec si mollis hæc, depilis ue est, humidum ex necessitate totū est animal. Verum si per totum æquabiliter est attemperatum, ratio est, ut qualis sit cutis, talis sit & reliquarum partium unaquæque. Sin inequaliter, non item. Quippe ostrearum totum corpus humidissimum est, cutis ipsa siccissima. Est enim ijs qua tegunt testa, cuiusmodi est nobis cutis. Atcp hinc illis Græce nomen ὀστρακόδερμα enim nominantur omnia eiusmodi animantia, propterea quod cutis ijs ostraco. i. testæ adsimilis. Iā malocostrata, id est quæ molli testa integuntur, ueluti marinæ locustæ & camari, & cancri, cutem quidem habēt siccam, reliquam uniuersam temperiem humidam. Immo uero illud ipsum humiditatis in carne nonnunquā

animali-

animalibus causa est, quod siccam, terrenamq; portionem natura his uniuersam circa cutem reponit. Non est igitur putandum, nec quod cutis ostreis sicca est, illico carnē quoq; esse siccam. Nec quod haec praehumida, muccosaq; est, iam cutem quoq; eiusmodi esse. Quippe equum est quanq; particulam ex seipsa dignosci. Ergo tū i his peccāt, ij qui cōmētarios de tēperamētis nobis reliquerūt, tū quod id omittūt, qđ Hyppocrates rectissime admonuit, spectandū esse ex quibus, in quae mutatiōes sūt factae. Fit eni non raro, ut praesens nota prioris tēperamēti sit, nō eius quod in corpore nūc habeat, ueluti si quis annos natus sexaginta denso pilo sit, nō quod calidus & siccus nunc sit, sed quod ante talis fuerit, consistant autem ei prius geniti pili. Ad eundem modum, quo herbae, quae uere sunt enatae, nonunquam perseuerāt aestate. Alijs enim spacio & paulatī, cōtigit a pluria illa hirtitate mutari. Labētibus scilicet pre nimia siccitate pilis, alijs diutissime pili permanēt utiq; qui nec ī ꝓcessu tēporis admodū siccāť, et a prīo ualētē habuerūt originē. Arborū ritu, quarū radices ī terra ualiter cōprehēderūt. Caue igiť si quē admodum pilosum uideas, hūc statī melāncholicū putes. Sed si quidē floret adhuc aetas, nondū esse talē. Sin iā declinat, melancholicū exissima. At si senex est, nō itē. Fiunt nanq; melācholica tēperamenta, ex sanguinis adustiōe. Caeterū id pa

M ij ti inci-

ti incipit, non statim est percoctus, uerum hirtus abũde, qui calidus & siccus est, celeriter erit. Si modo eorum, quae proposita sunt, meminimus. Nõ illico melancholicus. Quippe cutis dẽsitas, crassiorum excrementorum transitum remorans in temperamentis, quae calida in summo sunt, comburi ea cogit. Ita fit, ut tale ijs nunc sit excrementũ, qđ pilos creat, quale olim procedente tempore in uasis sanguinis est futurum. Tũ haec igit̃ omissa prioribus sunt. Tum praeter haec quod ex natura excrementorum, indefinite de temperamentis pronunciant. Putant enim particularum temperiem, similem esse cum excrementorũ natura. Id uero usq; quaq; uerum non est. Sed fieri interim potest, ut pituitosa excrementa colligantur, nec tamen humida sit particula, immo frigida omnino: humida uero non omnino. Quippe cum siccam quoq; esse liceat. Quod autem eis imposuit, facile animaduertitur. Non enim norunt quod ex cibis, nequaquam ex ipso corpore nostro, pituita fit. Quare nihil miri est, si ubi ingestos cibos (qui humidi fortasse natura sint) non uincit, simile ijs, ipsum quoq; excrementum creet. Nõ est igitur quod opinent̃, tanq; corpus siccum est, itidem excrementum quoq; esse siccum. Etenim si quis ab initio icciore, frigidioreq; temperameto statim fuit, is non melancholicus est, sed utiq; ab excrementis pituitosis. Quod

si ex

si ex habitus mutatione, frigidus, siccusq; est reddi-
tus, necessario hic talis iam etiam melancholicus est.
uerbi gratia, Si quis ante calidus & siccus, ex sangui
ne urendo plurimã generauit atram bilẽ. Est enim
is praeterquam quod siccus est & frigidus, proti-
nus etiam melancholicus. Sin a principio frigidus
& siccus fuit. Habitus quidẽ corporis eius albus,
mollis, depilis, uenis, articulisq; parum expressis,
gracilis, & tangenti frigidus, animus uero minime
audax, & timens, & tristis, non tamen excrementa
huic melancholica sunt. In his igitur omnibus pec-
cant pleriq; medicorum ex eo quod proprias no-
tas respuunt, atq; ad ea quae non perpetuo, sed fre
quenter accidunt, conuertuntur. Eiusdem erroris
occasione, & quod excalfacit, id etiam siccare omni
no putãt. Hoc enim ueluti coronide summaq; uni
uersi sermonis addito, secundum iam librum finire
statui. Quippe phlegmone obsessas partes calida
perfundentes aqua, atq; ita uacuari ab ijs humorẽ
cernentes, clare indicatum arbitrantur, siccitatẽ om
nino calori succedere. Neq; id modo ubi cum sicci
tate is, uerum etiam ubi cum humore est coniun-
ctus. Caeterum non est idẽ uel uacuasse ab aliquo
humorem, qui locis quibusdam sit dispersus, uel p
priam particulae alicuius temperiem sicciorẽ reddi-
disse. Siquidem inequalis quaedam in his, quae phle
gmone laborant partibus, intemperies est, similari-

M iij bus

bus scilicet corporibus a proprio temperamento nondum amotis, sed assidue adhuc in mutatione atq; alteratione uersatis, omnibus nimirum interpositis inter eas spaciolis, fluxione refertis. Quaecunq; igitur calida humidaq; natura sunt, cum sic affectis admouentur, ipsa quidem superuacanea quae media similarium spacia occuparunt, euocant. Corpora tamen ipsa tantum abest, ut siccēt, ut etiam illis humorem adijciant. Ac ipsa quidem ueritas ita se habet. Demonstratio tamen euidens dictis requiritur. Verum eam cum & longiorem existimem, q̄ ut huic libro inseratur, & auditorem desyderet, qui medicamentorum facultatis sit non ignarus, in praesens differo. Caeterum ubi in tertio libro de omni temperamentorum genere tractauero, ac de ijs, quae potestate calida, frigida, humida, siccaq; sunt omnem methodum indicauero, mox integrum libellum scribere de inequali intemperie decreui. Quippe si absoluetur a nobis uniuersa de temperamentis disceptatio, ad medendi methodum non parū adferet commodi

Galeni de temperamentis, Thoma Linacro Anglo interprete, Libri secundi, finis,

GALENI DE TEMPERAMENTIS, Thoma Linacro Anglo interprete Liber tertius.

AC quod energia, siue actu calidorum, frigidorum, humidorũ, & siccorum unũquodq; tale esse dicat, uel qđ summã habet eiusmodi qualitatẽ, uel qđ uincit in eo id genus qualitatum aliqua, uel quod ad cognati generis mediocre aliquid, uel ad unumquodlibet a nobis sit collatum, prius est traditum. Monstratum praeterea est quemadmodum ea quis agnoscere exacte possit. Reliquum est, ut de ijs, quae talia potestate sunt disseramus, si tamen prius explicuerimus, quid ipso potestatis nomine significetur. Est autem breuis eius & facillima, & clara explicatio. Quippe quod quale dicitur, tale nondum est, sed põt tale esse, id hoc esse potestate dicimus. Homiẽ uerbi gratia, qui mõ natus fuit, rõnalẽ, & auẽ uolatilẽ, & canẽ uenaticũ, & equũ celerẽ. Scilicet qđ eorũ unũ quodq; futurũ omnino est, si nihil id extrinsecus ipediat, hoc ceu iã id sit, appellãtes. Vñ arbitror haec esse potestate, nõ actu dicimus, perfectu nãq; est, ac iã praesens, ipsa energia, siue quod actu est. Quod uero potestate est, imperfectum, & adhuc futurum, atque ut fiat quidem id quod dicitur, ue-

luti hab.

luti habile, non tamen adhuc subsistens. Siquidem nec infans rationalis iam est, sed talis futurus, Nec qui modo aeditus est canis, uenator, qui scilicet adhuc non uideat, sed quod uenari queat si ad iustum perueniat incrementum, sic nominatur. Ac maxime quidem ꝓprie sola ea potestate esse dicimus, in quibus natura ipsa suopte impetu ad absolutionem uenit. Vtiq; si nihil ei extrinsecus impedimento sit. Praeterea quaecunq; fientium (ut sic dicam) continentes materiae sunt. Nec refert continentes, an conuenientes, an proprias dicas. Quippe cum ex omnibus iudicetur, quod propinquũ est, quod q; nec alia intercedente mutatione sic dicitur, uerbi gratia cum sanguinem potestate carnem appellas, quoniam minimam mutationem ad carnis generationem requirat. At non qui in uentriculo habetur concoctus cibus, continẽs carnis materia est. Sed prius sit sanguis oportet, longius etiam absunt, maza & panis. Quippe quae ut caro fiant, certas sui mutationes requirant. Caeterum haec quoq; omnia, potestate caro dicuntur. Etiam ante haec ignis, aer, aqua, & terra. Etiam horum ipsorum communis materia. Atque haec quidem omnia magis, minusue abusiue loquentibus nobis dicunt. Primus autem modus eorũ, quae potestate esse aliquid dicuntur, maxime est ꝓprius. Proximus huic est eorum, quae sunt propinqua materia, ueluti si fumitq;

dam ex-

dam exhalationem flammam esse, aut halitum aerē dixeris. Dicitur potestate esse, & quod ei quod ex accidenti dicitur, est ex aduerso positum, ut si carno si quis iuuenis in frigida lauationem, corpus eius ex accidenti, non ex propria potestate calefacere dicat. Ergo tot modis etiam potestate calida, frigida, humida, & sicca dicentur. Dubitabitur quoq; non absurde, cur Castoreum, uel Euphorbium, uel Pyrethrum, uel Struthion, uel Nitrum, uel Misy, calida esse dicamus. Rursus lactucam, uel cicutam, uel mandragoram, uel salamandram, uel papauer, frigida. Utrum ne sub prædictis iam modis comprehendantur, an alia quapiam ratione dicantur, quæ dicta non dum sit. Bitumen nanq; resina, & seuū & oleum, & pix, calida potestate sunt, quod utiq; energia calida celerrime fiant. Etenim celerrime inflammantur. Præterea cum corporibus nostris admouent, ea manifeste calefaciunt. At Calcitis, Misy, Synapi, Nitrum, Acoron, Meon, Costus, & Pyrethrum cum nobis sunt admota, calida uidentur. Alia magis, alia minus. Non tamē sunt idonea, quæ in flammam uertantur. An igitur seipsos fallunt, qui id solum estimant. Nunquid aliqua nō facile in flammam transmutentur, quos utiq; nō sic. Sed an non uertantur in prunam estimare oportebat. Cum sit pruna ignis non minus, q̄ flamma. Hoc tamen discrimine, quod aere, uel aereo quopi-

am in igne mutato flāma, terra, uel terrea re aliqua accensa, fit pruna. Atq; hactenus quidē cōsentire se cū sermo omnino uidet. Siquidē uidentur medicamenta ea, quæ ubi ignē attigerit accēdunt, nos quoq; excalfacere, nisi si quod ꝑpter crassitiē intra corpus nō facile assumitur. Differetur enī de ijs latius in libris de medicamentorū uiribus. Quæcunq; tn̄ medicamenta nostrum corpus excalfacere uident, ea prompte uertunt in ignē. At quō igitur inquiūt tangentibus nō sentiunt calida, hoc haud scio cur dicant. Nam si energia, iamq; calidū, esse prædictorū quidq; diceremus, ꝑfecto mirari liceret, quomodo tangētibus nō appareant calida. Nunc quod possint facile calida esse, idcirco ea potestate talia uocamus. Itaq; nihil miri, si eos, qui se tāgūt nōdū calefaciant. Veluti enim nec ignis ipse auget, priusq̄ uicta ab eo ligna sint mutata, quod aliquo temporis spatio oīo fit. Ita nec animantiū calor a medicamentis, nisi illa prius ab ipso sint mutata. Quippe alio genere calefit. is qui ab igne uel sole itēpescit. Alio is qui a prædictorū quouis medicamētorū. Illa nāq; actu sunt calida, medicamēta nequaq̄. Itaq; nec calefacere nos ualent priusq̄ actu talia fiāt. At qđ actu talia sint, id a nobis accipiunt, ueluti sicci calami ab igne. Ita uero & ligna ex sua quidem natura frigida sunt uniuersa. Sed quæ sicciora sunt, & gracilia, ea facile mutantur in ignem. Quæ humi

diora

diora sunt & crassa, spacio egent maiore. Nihil igitur miri est, si medicamenta quoque primum quidem in parua & tenuia frangi postulant, secundo loco, ut tempore aliquo tametsi minimo, corpori nostro quo calida fiant sint adiuncta. Tu uero si ea nec comminuta, nec prius calefacta, calida tamen fieri censes, quid significet, quod potestate calidum dicimus, parum mihi meminisse uideris. Sic enim ea exploras, tanquam energia sint calida. Sed nec illud mirum, si quo recalfaciant, calefieri ipsa prius postulent. Cum idem fieri cernatur, & in lignorum exemplo. Quippe hæc uanescentem, morientemque flammam tum seruant, tum uero augent dum ab hac, ipsa prius calefiunt. Non est igitur alienum, calorem, qui in animantibus habetur, eiusmodi medicamentis quasi alimento quodam uti quemadmodum ignis ligno. Quippe id ita quoque fieri cernimus. Si uero perfrigerato corpori eorum quoduis quantumuis diligenter comminutum inspergas, prorsus non calefit. Proinde quæ refrigeratæ partes sunt, eas eiusmodi medicamentis plurimũ perfricamus, una calorem perfricando excitantes, una rarum, quod prius frigore fuit densum, reddentes. Quo scilicet tũ introrsus pharmacũ penetret, tum naturali animantis calori coniunctum mutetur, ac calefiat. Quippe cuius si particula quæpiam

 uel mi-

uel minima, calorem energia concipiat, hunc deinde in totum propter cõtinuitatem porrigat, perinde ac si ex parua scintilla tedam summo tenus accendas. Siquidem hanc uniuersam facile depascitur, nihilo amplius scintillam requirens. Ac quidquid quidem potestate calidum est, huic nondum in natura sua calidum frigido præpollet, sed in propinquo est, ut præpolleat, adeo ut breuem opem quo uincat extrinsecus requirat. Hanc illi modo frictio abunde præstare potest, modo uel ignis, uel corporis alicuius natura calidi contactus. Non est igitur tam arduum rationem reddere, quid causæ sit, cur alia protinus ut corpus nostrum contigere, recalfacere id possint. Alia post longius id efficere spacium. Quippe ex ijs, quæ igni appropinquant. Alia statim accenduntur, ueluti elychnium, & tenuis teda, & pix, & siccus calamus. Alia nisi diutius sunt admota, non uincuntur, sicut uiride lignũ. Illud potius definiamus, cuius utiq; demonstratio cum de naturalibus potẽtijs agemus, tradetur. Ex hypothesi nunc quoq; propositorum causa, eo utemur, quatuor nimirum dicentes totius corporis proprias facultates esse. Vnam idoneorum tractricem, alteram eorum omnium retentricem, tertiam alteratricem, & quartam quæ alieni sit segregatrix, easdemq; facultates effectus esse totius in quouis corpore substantiæ. Quam etiam constare ex calido, fri-

do, fri-

do, frigido, hũido, & ficco inter se mixtis dicimus. Vbi igitur haec unaquaelibet earum, quas in se habet qualitatum, corpus quod sibi admouetur, demutat, nec ipsam hoc casu tota sua substantia existimandum est agere, nec quod ab ipsa mutatur posse ei assimilari. Quare ne unq̃ nutriet, quod ita mutatum est, id qđ se mutauit. At si illa mutet, id est tota sua substantia operetur, utiq; tum sibi assimilabit id quod mutatur, tum ab eo nutrietur. Neque enim aliud nutritio est, quam adsimilatio perfecta. Quoniam autem hoc definitum est, inde rursus incipiendum. Omne animal conueniente sibi nutrit alimento: conueniens autem cuiq; alimentum est. quicquid assimilari corpori quod nutritur, potest. Oportet igitur toti nutrientis substantiae, cum tota nutriti natura communio aliqua, similitudoque sit: prorsus hic quoq; non paruo excessus, defectusq; subsistente in ipsis discrimine, cum alia magis consentientia, similiaq; sint, alia minus. Proinde etiam alia conficiendi opere ualentiore, ac diuturniore, alia minore, ac breuiore egẽt: auium caro minore, suilla maiore, bubula etiã hac maiore. Vinũ uero ut assimiletur opus desyderat minimũ. Quo fit, ut tum nutriat, tum roboret celerrime. Porro id quoq; in concoquendi instrumentis, uentriculo, iocinore, & uenis, prorsus aliquãdiu traxerit oportet. Quibus scilicet praeparatum, nutrire corpus iã

queat. Ante uero q̃ in his sit demutatum fieri non potest, ut animalis corpori sit nutrimentum. Ne si per totũ diem, ac noctem extrinsecus super corpus sit impositum. Multoq; minus panis, uel beta, uel maza, foris imposita nutriat. At quæ quidem adsimilantur, omnia nutrimenta uocãtur. Reliqua omnia medicamenta, est porro & horum natura duplex. Quippe uel cuiusmodi sunt adsumpta, eiusmodi etiam permanentia, uincũt, corpusq; mutãt, ad eum modum, quo id cibos, atq; hæc prorsus tũ uenenosa, tum natura animalis corruptricia medicamenta sunt, uel mutationis initium ab animalis corpore consecuta, deinceps iam putrescũt, ac corrumpuntur, deinde corpus quoq; una corrumpũt ac putrefaciunt. Sunt autem hæc quoq; noxia uenena. Est his etiam amplius tertia medicamentorum species, eorum nimirum, quæ corpus. recalfaciunt quidem, mali tamẽ nihil adferũt. Est & quarta eorũ species, quæ & agunt & patiuntur aliquid: sed spatio uincuntur, planeq; adsimilantur. Accidit porro his, ut tam medicamenta sint, q̃ nutrimenta. Nihil aũt miri est, si exiguũ cõsecuta momẽtum, aliqua maximã a priore natura mutationẽ habẽt. Cernuntur enim eiusmodi multa in his, quæ extra nos sunt. Siquidẽ in ea Mysia, quæ est Asiæ pars, domus hac aliquando ratione conflagrauit. Erat proiectũ columbinum stercus, cui iam putri & excalfa-

facto.

cto, ac uaporem edenti, & tangentibus admodum calido in propinquo fenestra fuerat, ita ut iam contingeret eius ligna, quæ large nuper illita resina fuerant. Media igitur æstate, cum sol plurimus incidisset, accẽdit tũ resinã, tũ ligna. Hinc aũt & fores quædã aliæ, quæ prope fuerant, & fenestræ nuper etiã resina illitæ, facile ignẽ conceperãt, atq; ad tectũ usq; summiserãt. Vbi aũt excepta semel a tecto est flamma, celeriter in totam domum est grassata. Hoc arbitror modo aiunt & Archimedem hostium triremes urentibus speculis incendisse. Porro succenditur his prompte, lana, stupa, elychniũ, ferula. Quicquid deniq; similiter his siccum, rarumq; est. Flammã edunt, & lapides attriti, atq; hoc magis, si quis sulphure illos illeuerit. Eiusmodi erat medicamẽtũ Medeæ. Quippe quod quibus est illitũ, oĩa ubi in id incidit, calor accendit. Cõstat id ex sulphure, & humido bitumine. Iam illud ceu rẽ mirandã quidã ostentauit. Extinxit lucernã, ac rursus muro admouens, accendit. Alter lapidi eã admouit. Fuerãt aũt tũ murus, tũ lapis sulphure cõtacti. Quod ubi deprehensum est, desijt mirũ uideri, quod ostentabatur. Ergo omnia id genus medicamĩa, perfecte, atq; ad consummationẽ calida adhuc nõ sunt, aptissima tamen ut calida fiant. Atq; idcirco potestate calida dicuntur. Ac de ijs quidem nulla est dubitatio. Sed nec cur uinũ bibitũ ualenter corpus calefaciat.

Monstratũ

Monstratum enim supra paulo est, id non utique ut calidum medicamentum. Immo ut conueniens nutrimentum calefacere animal. Tanquam enim ignis idoneum alimentum, ignem ipsum auget, ita quicquid corporum natura calidorum proprium & naturale est nutrimentum, id ea semper non solum roborabit, sed etiam insitum eorum calorem augebit. Atque id quidem omnis nutrimenti communis effectus est. Vino praeter caetera proprium, ac suum est mutationis celeritas. Ita utique, ut tedae, elychnij, stuppae, picis. Iam uero ab ignis exemplo non digressi: admoneamus rursum de lignis uiridibus, quae ipsa quoque ignis nutrimentum sunt. Caeterum non statim, aut continuo, eoque saepenumero igni iniecta, non solum flammam quasi sopiunt, sed etiam si imbecilla est & parua, corrumpendae quoque eius periculum afferunt. Sic profecto & in animalibus cibi, qui uti prorsus adsimilentur, & corpus nutriant spatio egent, hi frigus uniuersi, potius quam calorem afferre in praesenti uidentur. Caeterum calefaciunt hi quoque spatio, non secus, ac reliqui cibi, si semel ut corpus nutriant, sint consecuti. Omne enim nutrimentum, quatenus nutrimentum est, animalis calorem auget. At si deuoretur quidem ut nutrimentum, nec tamen superetur, id erit quod Hyppocrates dixit, nomine quidem nutrimentum, re autem minime. Quippe cum trifariam nutrimentum dica-

tum dicatur, sicut ipse docuit his uerbis. Nutrimentum est, & quod nutrit, & quod ueluti nutrimentum est, & quod futurum nutrimētum est, quod utiq; iam nutrit, & corpori adiungitur, nec amplius futurum est, id proprie nutrimentum nominatur. Idem uero & corpus qd' nutrit, excalfacit, qd' reliquorum neutrum facit. Quod scilicet proprie nutrimenta non sint. Sed alterum eorum ueluti nutrimentum, alterum tale futurum. Proinde nec uinum ipsum semper animal calefacit, aeque, ut nec oleum flammam accendit, tametsi aptissimum est ignis nutrimentū. Immo si imbecille & exigue flammae, confertim multum oleum infundas, suffocabis eã, prorsusq; extingues, potiusq̃ augebis. Sic igitur & uinum, ubi plus bibitur, q̃ ut uinci possit, tantum abest, ut animal calefaciat, ut etiam frigidiora uitia gignat. Quippe apoplexiae, & paraplegiae, & quae Graece caros, & comata uocamus, & neruorum resolutio, & comitiales conuulsiones, & tetani, immodicum uini potum comitantur. Quorū unumquodq; frigidum est uitiū, generatim enim quaecunq; assumpta in corpus, ut nutrimentum calefaciunt, haec interim frigefacere deprehendas. Eque scilicet, ut flammam ab eadem materia, non augeri modo, uerū etiam aliquando extingui. Atq; haec quidem omnia, tum ijs, quae de elemētis, tū ijs quae de temperamentis sunt prodita consentiunt.

O Illud for-

Illud fortasse dissonare uidebitur, quod ex iis, quae ut nutrimentum comeduntur, aliqua cuti imposita, hāc erodūt, atq; exulcerāt. Sicut sinapi, muria, allia, cepe. Verū hoc quoq; cū positis a principio hypothesibus concordat. Etenim propterea, qđ tum in uentre concocta, tū in uenis in sanguinē uersa mutanť, alteranturq;, praeterea qđ uno loco nō permanēt: sed in multas partes diuisa, undequaq; feruntur, adde & qđ nō solū multis succis miscenť, sed etiā cibis. cū quibus sumuntur, adhaec qđ celeriter coctū & concoctio, & partiū separatio perficiť, ita ut quod cōueniens in eis est adsimileť, quod superuacaneum & acre, per aluum urinas, & sudorē excernať: propter haec inq;, oīa qđ foris impositū exulcerat, id comestū nō exulcerat. Quāuis si uel unum quodlibet horum accederet, satis esset ad ea quae foris sunt integra seruanda, uerbi causa mutatio ipsa. Si nanque non maneat sinapi, quale extrinsecus fuit, cum est adsumptum, manifestum est, nec uim eius manere censendum. Quod si tum dirimuntur eius partes, tum purgantur, multo utiq; magis sic censendum. Iam satis erat quod nec eodem loci manet. Cum nec circa cutim aliquid efficere posse uideatur, nisi diutius immoretur. Sed nec mixtio ipsa cum multis cibis parum momenti habet. Si enim id citra alium cibum solū assumas, facile intelliges quantum molestiae, & rosionis

uentri-

uentriculo sit allaturum. Quin etiam, si plurimo dulci admixtum succo, cuti id imponas, quam nihil adferat incommodi. Cum igitur prædictorum unumquodlibet per se, satis prohibere possit, quo minus sinapi, quod foris facit, idem facere intus possit. multo arbitror magis, ubi multa simul coierint. Nam & coquendo alteratur, & expurgatur, & cum multis alijs miscetur, & uarie distribuitur, & in omnem partem fertur, nec in ulla moratur. Quod autem si acrimoniam suam seruaret, interna quoque omnino exulceraret, ex ijs, quæ sponte accidunt ulceribus, intelligas. Gignitur enim nō raro alijs ex uitioso cibo, alijs ex quapiam in ipso corpore corruptela, & putredine, uitiosus succus, quam cacochymian uocant. Iis aliquando interiorum quoque aliquid exulceratur. Magna tamen ex parte, cutis quoniam in hanc excrementa quæ in habitum corporis colliguntur, natura expellit, multis & assiduis ulceribus afficitur. Quippe cancri phagedene, herpetes erodentes, carbunculi, & qui chyromia, & Celephia uocantur, milleque aliæ ulcerum generationes, ab eiusmodi cacochymia nascuntur. Neq; igitur talium quicq; est dubitandum. Sed nec cur medicamentorum nonnulla, cū nihil nos extrīsecus offendūt, intro assumpta mag

 mum afferant

ñum afferant malum. Aliqua rursus intro assumpta, nonnunquam ledant, nonnunquam conferant. Aliqua non solum intro assumpta, sed etiam extrinsecus applicita offendant. Quippe ut semel dicam, nihil foris, intusque parem agendi facultatem habet. Neque enim aut uipere uenenum, aut rabidi canis spuma, aut aspidis ulcus, quae tamen si extrinsecus corpori occurrant, offendere creduntur, parem uim habent, uel soli cuti applicita, uel intro assumpta. Sed nec illud est mirandum, si caeterorum medicamentorum uis, ad profundum non peruenit. Neque enim necesse est, ut omnia parem habeant uim. Quod si ex ijs, quae intro sumuntur non pauca, certo tempore, & certa quantitate, & in mixtura, cum caeteris accepta, conferunt. Intempestiue autem & largius, nec cum alijs admixta laedunt, ne id quidem dubitationem ullam disputationi pariat. Siquidem id tum cibis, tum igni, tum uero omnibus, ut sic dicam quae corpori occurrunt, accidere solet. Nam & mediocri nobis flamma nonnunquam opus est, easque usi, plurimum ex ea iuuamur. Cum tamen immodica flamma nos urat. Ad eundem modum & frigide potio quae mediocris est, confert quae immodica est, maximam affert lesionem. Quid igitur miri est, esse medicamen aliquod, adeo calidum potestate, ut si multum eius sumatur, ac in uacuum corpus inferatur, erodat prorsus, uratque. Sin exiguum sit, & cum ijs,

que ue-

quae uehementiam eius remittant, cõuinctum, nõ modo nihil incomodi afferre, uerum etiam calefaciendo iuuare. Lacrimam enim, uel Cyrenaicã, uel medicam, uel partícham ipsam quidem per se, citra incomodum sumere non est. At si omnino exigua, uel cum alijs intemperie congruente sit sumpta, magnopere conducit. Atq; adhũc quidem modum, quaecunq; corpus excalfaciũt, ubi mutationis principium in ipso sicut dictum prius est accepere, recalfacere illud sunt apta. Quae uero refrigerant, ueluti papaueris succus, haec a nostro corpore, ne uel paulum quidem demutãtur, sed ipsum statim uincunt, ac mutãt, etiam si calefacta prius dederis. Est enim eorum natura frigida, quemadmodum aqua. Quare illud recte Aristoteli, sicut alia multa, dictũ est. Calidorum, frigidorum, siccorum, & humidorum corporum, quaedam esse talia per se, quaedam ex accidenti. Sicut aqua per se quidem frigida est, ex accidenti uero aliquando calida: uerum acquisititius eius calor breui perit, naturalis frigiditas manet. Tanq; igitur calida aqua flammae iniecta, eam extinguit. Sic meconium si id quantumuis calefactum dederis, & calorem animalis perfrigerabis, & necis periculum afferes. Omnia igitur id genus medicamẽta, si exigue sint data, & una cum ijs, quae uehementiam frigoris eorum castigare ualeant, nõ nonnunq; usum aliquem corporibus nostris prae-

 stant,

stant, quemadmodum in opere de medicamentis dicetur. Siquidem medicamen id quod Cantharidas recipit, hydericis prodest. Tametsi cantharis ipsa, uesicam omnino exulcerat. Verũ ubi per ea, quae admiscẽtur castigata est, ac corpori, quod plurimo humore grauatur, tum offertur, illum per urinas expellit. Maxime igitur est attẽdendũ in omnibus, quae potestate calida, frigida ue dicunt, sint ne ex natura eorum, quae nutrire corpus possunt, an eiusmodi, quae exiguum alterationis momentũ na cta, deinde secundum propriã naturã alterata, corpus ipsum aliquo modo afficiunt. Tertio loco an nullo pacto ab eo quicq̃ alterẽt. Si nãq; ex nutrientiũ sunt genere, siquidẽ uincant, calefaciũt. Si nõ uincant, refrigerãt. Sin ex ijs sunt quae exiguũ quippiã alterãt, oĩo calefaciũt. Si uero ex ijs, quae omnĩo nõ alterant, maxime refrigerant. Attendere autẽ, ut dictũ est q̃ maxime oportet, ac discernere, quae per se sunt, ab ijs, quae per accidens, nõ in calidis & frigidis modo, sed nihilo etiam setius in siccis & humidis. Quippe aliqua taliũ, cum siccã substantiam sint sortita, ubi largo calore sunt liquata, humidatis phantasiam praebent, ueluti aes, & ferrum. Quaedam per se humida, ubi in syncero frigore sunt morata, apparent sicca sicut glacies. Minime igitur de ijs omnibus faciendum absoluto, & sine ulla exceptione iudicium est, sicut in superioribus monuimus. Sed

mus. Sed cum eo, ut quemadmodum sese in calore, frigoreque habeant, consyderentur. Siquidem si exiguo prædita calore, nihilominus humida cernuntur, talia esse ex propria natura sunt censenda, tametsi cũ copioso calore sint sicca. Quæ uero uel sub feruenti calore fluunt, uel sub puro rigore sunt concreta, ne horum quidem altera per se humida, altera per se sicca sunt existimanda. Ergo tũ ad hunc modum distinguere cõueniet, quæ per se sunt, ab ĳs, quæ per accidens, tũ ad hæc ipsa spectantibus, eorum quæ potestate calida, frigida, humida, sicca ue sunt, iudicium faciendum. Non enim ad id quod secundum accidens est, respiciẽtibus: sed ad id, quod secundum se est, id quod potestate est, iudicari debebit. Porro comunis in omnibus, unaq; iudicãdi ratio est, alterationis celeritas. At cum calidum, frigidum, humidum, & siccum dicantur, ὁμωνυμῶς, quod scilicet alia per id, quod exuperat, alia quod eam qualitatem a qua sunt denominata, summã habeant, in utrũcũq; horum prompte uertitur, de quo agitur iudicium, tale potestate fuerit. Oleum nanque calidum potestate est, nimirum quod flamma facile fiat. Eodem modo resina, bitumen, & pix. Vinum autem, quod facile fiat sanguis. Pari modo mel, & caro, & lac. Atque hæc quidem totis ipsorum alteratis substantĳs, nutrimenta se altreantiũ sunt. Quæ uero unaqualibet

qualitate,

qualitate, alterantur ac mutantur, ea medicamenta tantum sunt. Medicamenta itidem sunt, & quæ nulla substantiæ suæ mutata parte, sed tota seruata integra, corpus ipsum afficiunt. Cæterum grauia & naturæ animalis corrumpentia. Vnde & totum eorum genus deleterion & pestilens dici reor. Quippe hæc non minus genere deleteria sunt dicenda, quod ubi plane minima exhibentur, nullam inferũt sensibilem noxam. Sic nãq; neq; ignis ipse calidus sit, neq; nix frigida. Nam horũ quoq; si quid prorsus exiguum est, nullum euidẽs in corporibus nostris excitat affectum. Quippe cẽtesima unius scintillæ pars, est quidem omnino genere ignis. Cæterum adeo nos non urat excalfaciatue, ut corpori incidens, ne sensum quidem ullum sui excitet. Ad eũdem modum frigidæ asperginis centesima portio nõ modo nihil offendat, aut refrigeret, sed nec sensum sui ullum præbeat. Nequaq̃; igitur sic iudicanda deleteria sunt. Immo totius naturæ suæ cõtrarietate. Porro iudicabit̃ contrarietas, ex ea quæ media intercedit mutatione. In elementis uerbi gratia, neq; aqua mutari potest in ignẽ, neq; ignis in aquã: sed ambo in aerẽ. is uero ĩ utraq;. At illa in alterutrũ nullo modo. Ergo cõtinẽs, & sine medio est aquæ mutatio in aerẽ, itemq; ignis. Non continens, ignis & aquæ in alterutrum: hæc igitur inter se contraria pugnantiaq; sunt Nou dissimili ratione papaueris succus,

ris succus, hominis corpori prorsus est contrarius ut quod in id quicq̃ agere ne una quidem qualitate possit, multo minus tota sua substãtia possit. Atq; unum quidem deleteriorũ genus eiusmodi est, alterum est eorum, quae ex nostro calore momentum aliquod mutatiõis accipiunt, at deinde in multifarias alteratiões uertuntur, quibus corrumpi naturam nostram accidit. Eiusmodi enim omnia deleteria genere sunt, etiam si propter exiguitatem nõnunq̃ nihil quod sentiatur efficiant. Ac quae corporis naturam rodunt putrefaciunt, & liquant, merito potestate calida nominantur. Contra quae refrigerant, & sensum auferunt, torporemq; notabilem afferunt, frigida. Et priora quidem nihil non rationi consonum, nec ipsa pati, nec in corporibus nostris efficere uidentur. Siquidem calido corpori applicita, & mutationis momentũ aliquod hinc adepta, partim eorum ad summam caliditatem, partim prouenium ad putredinem. Iure igitur pro affectu quae ipsa consecuta sunt, etiam corpus animalis afficiunt. At quae corpus tametsi ipsa calida sunt, applicata, tamen refrigerant, non paruam dubitationẽ afferunt, utrius potius naturae sint. Nam si energia semel calida sunt reddita, cur animal nõ calefaciunt? Sin nondum sunt calefacta, quomodo apparent calida. Soluetur dubitatio si distinguatur, quod per se frigidum est, ab eo quod est ex accidenti. Ita uti

P Aristoteles

Aristoteles docuit. Perit nanque celeriter eorũ, quae ex accidenti sunt calida, acquisititius affectus. Ita ut in priorem naturae suae statũ facile reuertantur. Porro in applicandis ijs nobis, quae natura quidẽ sunt frigida, sed per accidens calida, duo haec contingere est necesse, ut & acquisititius eorum calor pereat, & propria eorum temperies, a nostra nihil immutata, frigida perstet. Et quid miri si papaueris succus, mandragora, uel cicuta, uel similiũ aliquid, quãuis exhibeantur calefacta, paulo post euadunt frigida? Cum idem patiantur, ptisana, & lac, & far, & panis. Vbi in imbecillum uentrem demissa, ab eo non superantur. Euomuntur enim nõ raro abũde frigida. Et quod ijs maius est, quodque Hyppocrates notauit, pituita ipsa quamuis iam succus sit, atque ex cibis in uentre iam concoctis nata, nihilominus frigida tangentibus sentitur, neque id modo dũ in uentre consistit, sed postquã a uenis ipsis, purgantis, cuiuspiam medicamenti ui, est detracta. Tametsi enim quã tenacissima est, ac per uim ducitur, attamen ne ipsa quidem tractus uiolentia calefieri potest. Quid igitur miri, si etiã papaueris succus, qđ naturae nostrae tam contrarium medicamentũ est, quã celerrĩe refrigeret, etiã si calefactus sit exhibitus? refrigeret autem una secum & corpus? Quippe acquisititiũ calorẽ nõ seruat, propterea quod natura frigidus est. At quia eius substantia a nobis nõ

alterat.

alterat. Immo potius nos alterat, & mutat, idcirco nec a nobis quicq̃ recipit caloris, & pro sua natura nos afficit. Itaq; cum frigidus natura sit, & nos utiq; refrigerat. Nihil igitur in dictione nostra est. dubitatiõis reliquum. Enimuero quod horum omnium, quae frigida per naturã sunt, quicquid plus iusto calefeceris, ex propria id natura recedat, praeterq̃ quod nullam dubitationem habet etiam praedictis a nobis, affert testimonium. Sicut enim salamandra ad certum usq; terminum ab igni nihil patitur, uritur autem, si longiore spatio igni sit admota. Sic & mandragora, & cicuta, & psillium, breui spatio igni admota, proprium adhuc temperamentum seruant, largius autem excalefacta, illico corrumpuntur; nec quicq̃ efficere, quae prius poterant, ualent. Ac talium quidem omnium natura, hominibus maxime est contraria. Sane naturam cu dico, uniuersam substãtiã, ac tẽperiẽ, quae ex primis elemẽtis cõstat, significo, calido, frigido, hũido, sicco. Eorum uero, quae celerrime nutriũt cõueniẽtissima. Reliqua oĩa media inter haec sunt, quorũ alia magis. alia minus agere, ac pati a corpore nostro possunt. Siquidem castoreum, & piper agere magis in corpus nostrũ q̃ pati ab eo ualent. Vinũ, & mel, & ptisana, pati magis, q̃ agere. Ergo haec oĩa tum agunt circa corpus aliquid, tum uero patiunt, Omnino enim ubi duo corpora inter se commissa,

aliquam multo tempore pugnant, certant q; de alte
rando, utrunq; eorum tum agere, tum pati est ne-
cesse. Fortasse aūt & si nō multo tēpore id fiat, atta
mē agit etiā id qd' uicit, i id qd' uicitur; uerū ita exigu
um, ut sensum effugiat. Neq; enim si acutissimo fer
ro mollissimam cæram toto die ac nocte incidas, fie
ri potest, ut non fiat, manifeste obtusius. Ita nimirū
illud comode dici uidetur. Assiduo illisu durum ca
uat undula saxum. Quippe ita quoq; factum cerni
tur. Cæterum uno, aut altero ictu nihil adhuc eui-
dēs uidere in talibus licet. Ex quo factum arbitror,
ut quædam ab admotis sibi, nihil prorsus pati, opi
nati nonnulli sint. Et cedendum quidem est ita lo-
quentibus. Sæpe uero nobis quoq; ipsis ita plerun
q; loquendum est, nisi sicubi ad ultimum examen,
disputationem perducimus, quemadmodū in præ
sentia facimus. Sic igitur ἀει πάσχειν, id est, nunquam
deficientis affectionis dogma, ijs utiq; qui solum
id estimant, ualente demonstratione nō caret. Nō
est tamen eius ad priuatas singulatim obeundas a-
ctiōes ullus usus. Si nāq; adeo exigui affectus sint,
quibus assidue afficimur, ut nulli actioni sensibile,
& manifestum incommodum afferant, facile pro
fecto contemnendi sunt, atq; ei qui affectus id ge-
nus nullos esse dicit non repugnādum. Perinde igi
tur habet. & in ijs, quæ nutriut, prope dixerim om
nibus. Quippe quæ ipsa quoq; in corpore homi-
nis ali-

nis aliquid faciunt. Sed nec sensibile aliquid prorsus, nec euidens, diuturna tamen eorum exhibitio, magnopere alterat, mutatque iam corpora. Sũt enim & quae primo statim usu, manifestam alteratione̅ suam indicent, ueluti lactuca, quae eos, quibus uenter aestuat, manifeste refrigerat. Atque a siti uindicat quibus refrigeratum est, manifeste ledit. Conducit uero & ad somnũ non parũ, neque id alia ratione ulla quam quod frigido temperame̅to & humido est. Verũ sic est humida, & frigida ad hominem, & alia quae nutriri sunt apta, sicut uiridia ligna ad ignem. Quare rationabiliter cibi, id genus utrumque praestant, & quod ueluti medicamenta corpus nostrũ afficiunt, & qd' nutriunt. Toto quide̅ concoquendi sui tempore, ut medicamenta. Vbi iam nutriunt ac prorsus sunt adsimilata, ut quae nihil in nos aga̅t, sed naturalem calore̅ augeant, ceu prius est dictũ. Quippe id omnium quae nutriant commune est. Nec est quod miremur, si modo exempli uiridium lignorum non sumus immemores, esse aliqua, quae priusquam adsimilentur, & nutriant, dum adhuc concoquuntur, refrigerent, cum adsimilata sunt, ac iam nutriunt, calefaciant. Itaque usus quoque talium omniũ duplex medicis suppetit, tum ut ciborum, tum ut medicamentorum. Fac nanque mutata sit alicui optima uentriculi temperies, ad calidiorem. Is profecto quam diu lactucam concoquit, refrigerabitur, & me-

diocritatem temperamenti assequetur: Vbi uero ex ea iam nutritus est, insiti caloris substantiam augebit. In eo igitur uel maxime sese fallere uidetur. Iuniorum medicorũ uulgus, quod ignorat in nobis aliquando quantitatem caloris intendi, aliquando substantiam eius augeri. Tum quod utroq; genere ueteres calidius factum animal dicant. Quando etiam calidius fit, siue calorem eius intẽdas, siue substantiã, in qua prima consistit, inaugeas, finge nãq: ex ijs, quæ in animalis corpore continentur, sanguinem esse per se calidum, aut si magis placet flauam bilem, reliqua omnia ex accidenti esse calida. Vtq; quod huius aliquam habeant partem, nunquid necesse erit animal bifariã calidius esse, uel quod plus calidorum succorum sit sortitum, uel q̃uod calidiores eos habeat q̃ ante. Mihi plane ita uidetur. Ad eundem modum arbitror, & frigidius erit bifariã, uel quod plures illi succreuerint frigidi succi, ceu pituita, & nigra bilis, uel quod eorum omnium modo non mutato sola qualitas sit intẽta. An igitur miri quicquam est, si corpus quoad concoquit, qui frigidus natura cibus est, sicut portulaca, & lactuca, frigidæ qualitatis non parum percipiat, percocto autem, ac iam in bonum sanguinem uerso: calidi succi accessione, calidius q̃ prius euadat. Atqui si nihil horũ, aut eiusmodi est, quod fieri nequeat aut etiam adhuc mirũ, desinant iam obstrepere, qui unum

simum eundemq; cibum, tum nutrimenti, tum medicamenti usum corpori praestare negant. Tamq; enim si omnino non percoqueretur, perpetuo maneret medicamentũ, sic cũ iã est percoctũ, ambo efficit. Pone enim prorsus nõ concoquatur lactuca, uel si mauis succus ipsius, qñ is si liberalius sumat̃. simile in hoĩe cũ papaueris succo effectũ habet. Nũquid hoc casu medicamentũ tãtũ erit, nec aliud quie quã? Nemo arbitror de ea re dubitet. Ergo habet omnĩo lactuca & medicamẽti facultatẽ. At uero habebat et nutrimẽti: quippe que persepe nutrijt. Ambas igit̃ facultates simul in se cõtinet, nõ tamẽ similiter ambas ostendit. Verum ubi plus egit in homine, q̃ sit passa, medicamenti potius indicat facultatem, ubi passa plus est q̃ egit, nutrimẽti. Nec mirũ ullũ est, si lactucae tũ agere, tum pati contingit, quãdo ensi quoq;, ceu paulo ante diximus, nõ solũ in ceram agere, sed etiã ab ea pati accidit. Caeterũ eo quod multo amplius est quod agit, q̃ quod patit̃, alterum latet. At si durissimum illi ferrũ admoueas, cõtra magis pati, q̃ agere tibi uidebitur. Tametsi agit aliquid tum quoq;. Sed negligitur prae exiguitate eius uis. Itaq; de omnibus prorsus cibis, illud pronunciare non dubitamus, qd' non solũ a nostris corporibus pati, sed etiam agere aliquid in ea possunt. Iam uero & de quibusdam, quae plane scilicet & luculenter uidemus agere, quod nõ tantũ cibi sint,

bi sint,

bi sint, sed etiam medicamenta. Et lactuca quidem tam cibus, q̃ medicamentum frigidum est. Eruca tam cibus, q̃ medicamentum calidum. Quod si castoreum quoq; spatio concoquitur, erit id quoq; simul nutrimentum, simul medicamentum calidum. Ad eũdem modũ sinapi & piper. Ex herbis quoque anethum, & ruta, & origanum, & pulegium, & calamynthe, & thymbra, & thymum. Quippe hæc omnia, tum cibi, tum medicamẽta calida sunt, prius enim q̃ in sanguinem sunt mutata, dum scilicet adhuc concoquuntur, medicamẽta. Mutata uero in sanguinem, non utiq; iam medicamenta, sed nutrimenta. Secunda nimirum nutrimẽti significatione, qua id significatur, quod nondum est alimẽtum, sed ueluti alimẽtum. Ergo sicut de lactuca paulo supra fecimus, cum duos uentres, alterum iusto frigidiorem, alterum iusto calidiorem finximus. Ita nunc quoq; pro contemplandis ijs, quæ potestate calida sunt, proponamus eosdem uentres. Ergo eũ qui frigidior iusto est, quoad in eo cõtinẽtur, ac cõcoquuntur omnes id genus herbæ calefaciunt, atq; ad temperamenti æqualitatem reuocant, prosuntque ut medicamẽta. Alterum uero qui calidus est, inflammabunt, ac magnopere lædẽt. Atq; has quidem alterationes qualitate sua inducent. Nam omnino percocta, & mutata, ac in sanguinem bonum iam uersa, naturalis in animali caloris substantiam augebũt,

augebunt, non qualitatem intendent. In totũ enim siue frigidus, siue calidus potestate cibus sit, postea acq; in sanguinem conuersus est, naturalem calorẽ similiter augebit. Quoad autẽ ad sanguinis formã tendit, nec dum plane sanguis est redditus, refrigerat, excalfacit ue animal medicamenti ritu. Sane enim nis haec disceptatio ab uno principio pẽdet. Quo magis seruandum id, memoriacq; tenendum perpetuo est. Cuilibet corpori proprietatem quandam temperamenti esse, quae huic quidem naturae sit consentiens, ab hac uero sit dissentiens. Tum fit quod conueniens sibi est, in suam naturam transmutet, eo pacto caloris sui substantiam augere. Sin ipsum sit mutatum, duorum alterum illi contingere, uel ut calorem quandam conquirat, uticq; si id a quo mutatur, calefacit, uel proprium calorem amittat, si id non calefacit. Liquet igitur ex iis, quod eiusmodi omnia, ex eorum sunt numero, quae relata ad aliquid dicantur: Cum ad proprietatem mutantis naturae, quicquid assumitur, uel nutrimenti, uel medicamẽti, uel utriuscq; rationem sortiatur, uerbi gratia. Cicuta, sturno nutrimentum est, homini medicamentum. Rursus coturnici, ueratrum nutrimentum est, hominibus medicamen. Si quidem coturnicum temperies assimilare sibi ueratrum potest, quod hominum temperies non potest. Ergo manifestum iam arbitror factum, quod iudicium eius

Q quod

quod respectu nostri calidum, frigidum, humidū, & siccum dicitur, non ex ijs, quæ extrinsecus sunt posita. Sed ex ijs, quibus ipsi afficimur, certum exactumq; fieri possit. Atq; id tanq; primum, ac maxime sit spectandū. Deinde si res exigit, etiam qđ ab externis petitur. Nam si euidens ad sentiendū, & clarus sit adhibiti medicamenti affectus, huic reliquis notis omnibus posthabitis credendum. Sin confusus, & obscurus, aut etiam mixtus, aut ullam omnino dubitationem sit exhibēs, tum utiq; ad externa omnia cōferentes, de eo iudicandum. Ac neque horum quidem ad ea, quæ longius absunt, sed quæ ab ipsa quæsitæ rei substantia sunt desumpta. Verbi gratia. Si oleum calidum est, nō id inde spectabitur, quod glutinosum, aut pallidum, aut leue est: sed quod facile inflammatur. Id nanq; erat illi calidum potestate esse, quod celeriter in energia calidum mutatur. Ad eundem modum & in corporibus nostris, non utiq; id expendendum, an crassarum partium, aut tenuium, aut humidum, aut leue, aut glutinosum, aut pallidum: sed an calefaciat admotum. Eque uero nec an dulce sit, an aluum deijciat, an sanguinem, si instilletur, faciat in missione fluxilem. Quippe hæc quoq; superuacua sunt, cū estimare liceat, an calefaciat cum admouetur, Ergo si notabiliter id, ualenterq; faceret, quemadmodum piper, utique clarū id proculque dubio esset. Nunc

cum

cum minime ualenter, id præstet, merito in quæstionē uenit. Multo uero magis de rosaceo, & aceto dubitatur a medicis, atque ambigitur calida ne hæc, an frigida potestate sint. Agendum igitur id est, ut in omnibus, quæ potestate calida, frigida, humida, sicca ue dicuntur, exactas aliquas, clarasq; discretiones inueniamus. Sicut ante de energia sic dictis fecimus. Porro incipiendum arbitror ab ijs, quæ euidentissima sunt. Quando in ijs exercitatus, facile consequetur ea, quæ minus sunt euidentia. Ergo statim ut corpori hoc, uel illud medicamentum, cibus ue admouetur, expers esto omnis acquisititij caloris, & frigoris. Quam enim in superioribus determinationem iniuimus, cum sicca & humida corpora dignoscenda proposuimus, eadem nobis nunc quoq; in ijs, quæ potestate calida frigidaq; sunt, non minus erit utilis. Nam siue potestate frigidum, cum id applicas, calefacias, siue calidum refrigeres, corpus primo occursu, qualitatis acquisitæ, non eius, quæ propria est rei admotæ, sensu afficietur. Vt ergo admotæ rei uera, synceraq; natura exploretur, tepidum quoad fieri maxime potest, esto, nec ullā extrinsecus notabilē alterationē ualentis caloris, frigoris ue ceperit. Ac priā quidē admoti medicamēti præparatio talis esto. Applicet̄ aūt cū eius ui exploras, nō cuilibet corporis affectui, sed̄ sīplicissimo, et quoad fieri maxīe po

test, summo. At si summi quidem caloris affectioni admotum frigoris sensum excitet, erit profecto sic frigidũ. Pari modo si frigido affectui applicatum, calidum statim appareat, id quoq; erit calidum. Sin uel calide affectioni calidum, uel frigide frigidum sentiatur, non est quod hoc calidum, illud frigidũ omnino pronuncies. Est enim aliquando summi caloris affectus, quem mediocriter frigidum medicamen adeo non alterat, ut refrigerando, densandoq; summum extrinsecus corpus, calorem intro concludat, ac difflari uetet. Indeq; affectum magis accendat. Ita uero etsi quod frigido affectui admouetur, nullum afferat calorem, uidendum est. Num id cũ sit aliquid mediocriter calidum, nihil egit in affectũ qui summi ĩdiguit caloris. Ergo nec sic, admoti medicaminis exploradã uis est, nec si ex accidenti aliquid efficiat, non per se. Iudicabis autem quod ex accidenti aliquid facit, tum ex affectu ipso, tum tempore. Ex affectu, si is simplex est, & unus. At a tẽpore determinabitur iudicium ad hunc modum. Quod protinus ut admotum est, calefacere, uel refrigerare manifeste cernitur, id utiq; & ex se, & per se tale fuerit. Quod tempore id facit, fortasse ex aliquo accidenti huc est actum, ueluti iuueni quadrati corporis. Tetano aestate media laboranti, frigida liberaliter affusa caloris repercussum facit. Caeterũ quod aqua frigida per se non calefaciat, ex primo

eius oc

eius occursu patet. Sensum nanq; inuehit frigoris. Praeterea cutim quoad ei affunditur, frigefacit. Tũ calorem nec in omni corpore, nec dum affunditur inuehit. Immo in iuuene, quadrati corporis, & aestate media, & postq; a profundendo est cessatum. Sicut igitur frigida quibus incidit, haec illico perfrigerat, siue animata corpora sunt, siue non animata, siue calida, siue frigida, ita si quod esset tempus, uel corporis natura, uel affectus ullus, in quo frigida, primo statim occursu caloris sensum inueheret, iure queri posset, calefacere ne, an frigefacere per se nata esset. Nunc cum omnia tum animata, tũ inanimata protinus, & perpetuo frigefieri ab ea cernamus, Quibus autem insitus calor, ueluti fons quidam ignis in uisceribus est, his occurrens repercussum aliquando caloris facit, rationabile arbitror ex accidenti, non per se talia calefacere. Sed nec latet qua ratione illud accidat. Siquidem stipata, clusaq; corporis summa facie, repercussus, refractusq; fit caloris eius, qui a profundo ascendit, quiq; simul propter difflatus inopiã est aceruatus. Simul propter frigidi circumstantis uiolentiam in altum recedit. Simul ex succis isthic habitis nutritur. Quippe ubi collectus, nutritusq; calor ad summã corporis uiolentius ruit, fit quidem caloris repercussus, iudicium uero, ac documentum, quod frigidum haud quaq; per se calorem auxit. Nã per se quidẽ

cutim perfrigerauit frigus uero eius, dēsitas, & reditus caloris ad profundum sunt cōsecuti. Rursus horum, densitatem quidem difflatus prohibitio. Reditum uero ad interiora, concoctio, consummatioq;, qui isthic sunt succorum, est adsecuta. Harū uero difflatus prohibitio, caloris colligendi, succorum concoctio, eiusdem generãdi fuit occasio. Porro horum utrunq; natiui, caloris sequitur auctio. Ergo intercedentibus, & medijs utrisq;, frigida in animalis corpore, caloris aliquãdo excitat incremētū, per se nunq;. Sed nō minus calor, est quãdo ex accidenti perfrigerat. Vtiq; intercedente uacuatione. Sicut perfusio phlegmonen. Cum enim ex calida fluxione phlegmone consistat, propria quidem eius curatio, uacuatio superuacui est. Vacuatiōi autē particulæ, quæ per phlegmonen excalfacta est, oīo succedit refrigeratio. Ergo cū duplex i ijs, quæ phleumone laborãt particulis, affectus sit, unus quidē in quãtitate, ex superuacui naturæ modum exeuntis abundãtia, alter in qualitate, qui ex caloris spectatur ratione, sequitur prioris eorū curationē, etiã posterioris curatio: fiuntq; ex occidenti, quæ uacuant, calentis materiæ remedia, & inflammatiōis particularū refrigeratoria, ergo tū hæc discernere oportet, tū id agere, ut pro modo simplicis affectus, etiã uiriū medicamēti inueniat modus, uerbi gratia si caliqus i summo affectus sit, frigidū quoq; i summo

medi-

medicamētū paret. Sin affectus a sūmo paulū rece dat, medicamentū quoq; a sūmo paulū declinet. Si plus a sūmo calore absit affectus, ad portionē absit a sūmo frigore medicamē. Quippe si auspicatus a tali cōiectura examē eorū sis, facilius ꝓpriā, cuiusq; iuenias uim. Ad sūmā eni in oī simplici affectu calido, quodcūq; adhibitū medicamē, prio stati oc cursu frigoris sensū itulit, id frigidū potestate ē. Ac multo ꝓfecto magis, si post primā exhibitionē tale perpetuo manet. Quod si calidū affectū ꝓrsus sa net, frigidū id ex necessitate fuerit. Adhibēdū uero est cū explorat̃ oīo tepidū, ut prius testati sumus. Vbi iā cognitū ē tale esse, deinde curatiōis cā petit̃, rectius frigidū sumit̃. Nisi si medicamē sūmi sit fri goris, morbus in summo caloris non sit. Atq; haec quidē diffusius, tū in opere de medicamentis, tū cu randi methodo tradent̃. Ad praesens illud saltē no uisse oportet. Si quod calido, & simplici affectui adhibitum medicamentum, tū protinus, tū toto de inceps tēpore frigoris, sensum, ac facilioris tolleran tiae, iuuamētiq; laboranti affert, id frigidum necessa rio est. Tametsi in aliis nōnūq; uideat̃ calidū. De prehendetur enim in illis si diligenter exploret̃, nō utiq; per se, sed ex accidenti excalfacere. Cum per se dicimus, uel primum, uel nullo intercedente me dio, omnibus eiusmodi uerbis, idem potestate sig nificamus. In quibus omnibus lectorem, in opere

de medicamẽtis proprijs exemplis exercitabimus. Nunc recensitis ijs, quae ante iam dixi, proposito libro comodum imponere finem tentabo. Cũ nan que calidum corpus multifariam dicatur, nam & quod summam eiusmodi habet in se qualitatem, ipsum scilicet elementum. Et quod propter eiusmo di qualitatem pollentem, nomen est sortitum. Ad haec quod collatum ad aliud dicitur, uel ad id quod mediocre eiusdem sit generis, uel quicquid fors tu lerit, sic & quod potestate calidum est, energia ue ro nondum dici potest, intelligi, probariq; multis modis oportet. Quo utiq; minus recte siquid nõ statim inflammatur, id aliqui ne ut ad nos quidem esse calidum potestate putant. Nam siue facile con coquitur, & cito nutrit, erit ut ad nos calidum. Si ue admodum ueluti medicamentum, calefacit, erit id quoque, ut ad hominem calidum. Sic ni mirum & per singulas animalis species, ipsum potestate calidum, siue est, ut medicamentum, si ue ut nutrimentum, ad illud tantum animal colla tum dicitur. Est enim ex ijs, quae ad aliquid referun tur, quicquid potestate aliquid dicitur. Quare & probatio, quae propria est, melior utique est, q̃ quae ab externo petitur. Propria uero est una in singulis, utiq; si celeriter tale fieri appareat, quale id esse potestate diximus. Est enim potestate ig nis, quicquid celeriter in ignem uertitur: potestate

uero cali-

uero calidum, ut ad hominẽ est, ex speciebus eorum, quæ ex eo quod in ipsis præpollet, dicuntur, quidquid homini applicatũ, naturalis eius caloris uel qualitatem auget, uel substãtiã. Eadem mihi & de alijs censeri dicta uelĩ, quæcũq; scilicet potestate frigida, uel sicca, uel humida dicũtur. Quũ hæc quoq; partĩ ueluti ad ipsa elemẽta, partĩ ueluti ad ea, quæ ex præpollente sunt nominata. tũ intelligi, tũ explorari, tũ doceri cõueniat. Patet uero eũ quoq; qui iudicat, tactũ, omnis acquisititij caloris & frigoris expertem esse debere, sicuti de medacamẽtis ipsis prius est dictum.

Tactũ eũ qui iudicatur' sit, oĩs acquisititij caloris uel frigoris expertẽ debere esse.

De temperamentis finis Thoma Linacro Anglo interprete

GALENI PERGAMENSIS
De inæquali intemperie, Thoma Linacro Anglo interprete

INæqualis intemperies alias in toto animalis corpore fit. ueluti in ea hydropis specie, quã græci ἀνασάρκα uocant. & febrib' ijs, quas ijdem hepialas appellant. fere q; reliquis om

nibus, exceptis, quas Hecticas nominãt. Incidit autem & in unaqualibet parte, quum ea uel intumuit, uel Phlegmone, Gangrena, Erisipilate, Cancro ue, est affecta. Huc pertinet & qui Elephas dicitur, & Phagedena, & Herpes. Verũ hæc oĩa cũ fluxione consistunt. Absq; autẽ materiæ affluxu, solis partium qualitatibus aliquatenus alterãdis, inæquales intemperies fiunt, vtiq; refrigeratis ijs, aut deustis, aut immodice exercitatis, aut feriatis, aut aliquid id gen⁹ passis. Iam ex medicamẽtis ijs, quæ foris corpori occurrunt, inæqualis intemperies gignitur, dum id uel frigefit, uel calefit, vel siccatur, uel humectum redditur. Quippe hæ simplices intẽperies sunt, veluti in ijs, quæ de temperamẽtis scripsimus, est mõstratum. Compositæ ex ijs aliæ quatuor sunt, quũ corpus uel calefit simul & siccatur, uel calefit simul & humectaẽ, uel refrigeraẽ simul & siccescit, uel refrigeraẽ pariter & madescit. Quod autẽ eiusmodi intemperies ab æqualibus eo distẽt, quod in omnibus intemperanter affecti corporis partibus æqualiter nõ insint: id clare liquet. Ergo quis sit omnis inæqualis intemperaturæ generandæ modus, in proposito libello statutum est exequi. Admonẽdi autẽ sumus, quo clarior nobis omnis disputatio sit, de omnibus corporis particulis, principio a maximis sumpto, quæ scilicet ne vulgo quidẽ sunt ignotæ

notæ. Si quidem manus, & pedes, & uẽtrem, & thoracẽ, & caput nemo est qui ignorat. Diuidamus autẽ earũ rursus unamquãq; in proximas sui, quæ προσθχȣ græce dicũtur, particulas. Verbi gratia, crus in foemur, tibiã, & pedem, Item totum brachium, in brachium, cubitum, & summã manũ. Iam manus ipsius particulæ sunt, uola, & eius pars auersa, μετακάρπιον græci uocant, & digiti. Digitorũ uero particulæ sunt, ossa, cartilago, ligamentũ, arteria, uena, mẽbrana, caro, tendo, unguis, cutis, adeps. Has autẽ diuisisse in aliã spẽm nõ est. Sed sũt similares, ac primæ. exceptis tamẽ arterijs et uenis. Hæ nãq; ex fibris & mẽbranis sũt conditæ, ueluti in tractãdæ dissectionis ratiõe est traditũ. Quietiã cõplura esse spatia ĩter ipsas primas, & similares particulas, atq; ijs etiã plura maioraq; inter ipsas instrumẽtales, & cõpositas, aliqua uero et in unaqualibet similari particula, uelu ti osse cuteq;, hæc quoq; oĩa in ijs, quæ de administrãdis dissectionib⁹ scripsimus, sunt ꝓdita. Ac quæ mollia quidẽ sunt corpora, ea quoniã sibi inuicẽ incũbũt, ĩterposita spatia latere cõspectũ faciũt. Quæ dura siccaq; sũt, in ijs cernere spatia licet, sicuti ossiũ cauernulas. Cõtinẽt hæ naturaliter multũ ĩ sese humoris, hui⁹q; albi, in id cõparati ut ossa nutriat. Quæ ĩ cute foramĩa sũt, ea, q̃ ratiõe fiãt: ĩ ijs quæ de tẽperamẽtis precepim⁹, est dictũ. Atq;

Diuisio partiũ maiorũ in sibi proxĩas.

Arterias, & uenas partes eẽ cõpositas

Vacua spatia inter singulas corporis partes ĩtercedere

Quorũ interposita spatia nõ cernãtur.

hæc monuisse necessariũ erat claritatis causa eorũ quæ a nobis deinceps sunt dicenda. De inæquali uero intemperie nunc agẽdum, tũ quænã eius natura sit, tũ quot ei⁹ generãdæ modi. Ergo q[illegible] in omnibus particulis, corporis quod fluxione est affectũ, unica temperies non sit, prius est dictum. Verum id cõmune omnis intẽperamenti inæqualis est. Differẽtiæ eius, ipsam corporum affectorum sequuntur naturã. quum aliter simplex caro aliter uniuersus musculus impari temperamento sit affectus. Quippe calida fluxio, ubi in musculũ procubuit, primum maiores arteriæ, uenæq; opplentur, ac distendũtur. Ab ijs minores. Atq; ita res procedit, donec ad minimas sit peruentum. In ijs, ubi ualenter impacta fluxio est, nec adhuc i[illegible] stitur: partim eius per ipsarum ora, partim per tunicas, ueluti colatum foras transmittitur. Tũ uero spatia ipsa uacua, quæ inter prima sunt corpora, fluxione implẽtur. Sic omnia ab humore, omniq; ex parte incalescunt, ac perfunduntur. Ea sunt, nerui, ligamẽta, membranæ, caro ipsa, ante q; hæc arteriæ, & uenæ. Quæ scilicet & primæ, & præter cætera uario dolore afficiũt. Quippe interi⁹ a fluxione tum excalfiunt, tum distenduntur, ac diuelluntur. exterius non modo excalfiunt: sed etiam premuntur, ac degrauantur. Reliquæ particulæ aliæ comprimẽdo solũ, uel incalescendo,

Aliter simplicẽ carnẽ, Aliter uniuersũ musculũ inæquali intẽperie affectũ esse. Calidum reuma quẽadmodum musculi partes ĩuadat

Venas & arterias in phlegmone uarie dolere.

aliæ

allæ utroq; genere laborãt. Appellaturq; morb⁹ ipse Phlegmonæ. Est autẽ inæqualis intẽperies musculi, feruet enim iam qui in eo est sanguis. Is secum excalfacit primum quidem ac maxime arteriarum, & uenarum tunicas. Mox uero omnia quæ extra has sunt, quibus scilicet circũfunditur. Ita duorũ alterum necesse est sequi, ut si fluxio uicerit, corruptio sequatur uictorũ corporum. sin fluxio sit uicta: ut musculi ad naturalem statum redeant. Esto igitur prius uicta fluxio (rectius enĩ a melioribus incipitur) Duplex hic incidit curationis genus, quod uel digeretur quidquid humoris in particulam procubuit, uel concoquet. Verum digestio optanda maxime curatio est. Concoctionem hæc duo necessario sequũtur. puris generatio, & eius in aliquod spatium abscessio. Abscedit aliquãdo in capacitatũ quæ propĩquæ sunt, tum maximã, tum minime momẽtaneam. Quod sane abscessionis gen⁹ optimũ est. Alias in nõ momentaneam quidem, non tamẽ maximã. Interim in maximã, non tamẽ non momentaneã. Ac quæ in uentriculum incidunt abscessionũ, optima est quæ in sinũ eius internum abit. In quem etiam plerũq; se aperiunt. Mala uero quæ sub peritoneum. Pari modo in ijs quæ circa cerebrũ existũt, bona est quæ in priores eius uẽtriculos abscedit. Mala quæ sub inuolucra eius. Item quæ in postieũ eius

Victa fluxione, quæ deinde curatio.

Digestionẽ in phlegmone maxĩe optãdã esse curationẽ

Cõcoctionẽ phlegmonis duo sequi.

Spatiorũ in quæ abscedit uaria genera.

Abscessionũ quæ melior sit quæ deterior.

uẽtrem se recipit. Qui uero circa costas abscess⁹ colliguntur: hi in capacitates erumpunt pectoris. Ac musculorum quidem abscessus sub cutem, uisceru͂ uero in arterias & uenas, quas in se continent, uel in membranam qua operiuntur, quae ipsis pro cute est. At si uictae a fluxione particulae fuerint, in tantam deuenient intẽperiem, unde tum earum pereat actio, tum ipsae spatio corrumpantur. Porro desinent tum primum dolere, quum mutatrici qualitati fuerint adsimilatae. Non enim quum mutata particularu͂ temperies iam est, siue (ut sic loquar) in ipso mutatum esse, dolent, sed dum mutantur, siue in ipsa mutatione. Quemadmodum mirus dixit Hippocrates.

Si uicta pars a fluxione sit.

Dolor quando desinat.

Quãdo dolẽt corpora.

Hippocrates

„ Du͂ alterascit ac corru͂pitur natura: dolores fiu͂t.

Alteratur autem, ac corrumpitur cuiusq; natura, quu͂ uel calefit, uel frigefit, uel siccatur, uel humefit, uel eius unitas dissoluitur. In ijs quidẽ intemperamentis quae inaequalia sunt, ex calefaciendo, uel ex frigefaciendo. Quippe quum efficacissimae qualitates hae sint. Secundo loco e siccando, uel humectando. Ex esuriendo uero uel sitiendo, deficiente hic humida, illic sicca substãtia. Ex uulnerando, & erodendo, & tendẽdo, & premendo, & conuellendo: unitate ipsa soluẽda. Ergo si calor sanguinis in particula, quae phlegmone laborat,

laborat, mitis est: tũ qui in toto animalis est corpore mediocriter attẽperatus: nõ facile una cũ afflicta particula calefit. Sin uel ille feruet uehemẽtius, uel qui per totum spargitur animal, biliosus est: illico totus ad calorem uertitur. Multo uero magis sicubi ambo concurrunt, ut & qui in phlegmone habetur admodũ calidus sit, & qui in toto est animante biliosus. Porro calefit primũ qui in arterijs est sanguis, quod scilicet is tum natura calidior, tum uero magis spirituosus sit. post hũc uero etiam qui in uenis est. Quod si in propĩqua uisceri, cui plurim⁹ sit sanguis, obsessa phlegmõe particula fuerit: iam celerius cum hoc uniuersus qui in animali est sanguis calore afficitur. Vnoq; uerbo, quidquid ex facili alterabile est, aut calidum natura: id a quouis calefaciente primum excalfit. Non secus & ab eo quod frigefacit, quid facile alteratu est, uel natura frigidum: id primum refrigeratur. Ac promptus quidem ad alterandũ spiritus est. Vtpote ex tenuissimis cõstans partibus. Calidissima naturæ merito est flaua bilis. At frigdissima pituita est. Reliquorum humorum, sanguis post flauam bilem maxime est calidus, sicut nigra bilis post pituitam est frigida. Quinetiam alteratur flaua bilis leui momento, ex quouis in eam agente. Nigra ægre

In phlegmone quis sanguis primum calefiat, quis deinceps.

Quid citius, & quid tardius alteret᷑ tũ generatim tũ membratim.

alterascit. In summa quidquid tenuium est partium, id propere alteratur: cõtra cui crassae sunt partes, aegre. Ita necesse est multifariae phlegmõis alterationes incidant, propterea quod multifariam affecta sunt corpora. Principio nãq; succus qui phlegmonẽ excitat, magis minusue calidus est. deĩde succi putrefactio, pro ipsius natura respondet. non minimum certe prout is magis minusue est impactus. Quippe quae perspiratu carent, celeri⁹ putrescũt, ueluti & in externis accidit õnibus. Caeterũ quũ calida temperie sunt & humida, tum utiq; potissimũ. Iam ipsa phlegmone laborans particula, uel prope uel longe sita est, a multi sanguinis uisceribus. totus q; sanguis uel biliosus est, uel melãcholicus, uel pituitosus, uel spirituosus. Atq; haec õnia magis minus q;. Quare necesse est multiformes fieri alterationes, siue alterum alteri sit collatũ, siue idem sibi. Fiunt hae omnes inaequales corporis intemperies, maxime quidem inflammato eo qui in phlegmone est sanguine. deinde eo qui in uisceribus habet & corde. Atq; huius maxime eo qui ĩ sinistro eius sinu est. In quẽ (sicut in opere de usurpandis manu dissectionibus est dictũ) si uiuo etiã animante, nec adhuc febre tentato, dimittere digitum uelis: uehementissimũ deprehendes calorem. Quo magis uerisimile est, ubi totum corpus praeter naturã ĩcalescit: hũc maxime sinũ ad summũ

Alterationis uarietates in phlegmonis, ex quinq; generibus accidere.

In corpore quod phlegmõe laboret, quid maxime inflammetur, quid deinde.

peruenire

peruenire caloris. Quippe quũ tenuissimũ max ime q̃ spirituosum sanguinẽ habeat, ac moueat̃ perpetuo. Cæterũ in febribus id genus õnibus, calefit quidẽ sanguis aliquãdo uniuersus, quicũq̃ nõ naturalem illũ calorẽ, qui ex humoris putref centia est obortus, cõcœpit. Non tamẽ aut arte riarum, uenarũ ue tunicæ, aut aliud ullum circũ iacentium corporum, prorsus iam temperamen tum suũ mutauit, sed adhuc mutatur atq̃ altera ẽ incalescẽs, siue (ut sic loquar) calefiẽs. Quod lõ giore tẽpore hoc patiẽ, etiam uincetur aliquãdo, prorsus q̃ mutabitur. ita ut nõ amplius calefiat, sed iam sit præter naturã calefactum. Porro ter- min⁹ mutationis est, cuiusq̃ particulæ functi- onis lesio. Ad quem usq̃ terminũ omnis altera- tionis latitudo: via est in id quod præter natu- ram est. veluti mixtum cõmune q̃ ac medium quiddam ex cõtrarijs vtrisq̃ cõpositũ, ipso na- turali prorsus affectu, & eo qui iam plane est præter naturã. Ergo toto hoc tẽpore corpus in calescens: pro modo alterationis etiam ad porti- onem sentit dolorem. Quum vero omnes cor- poris solidæ particulæ excalfactæ ad absolutio- nem iam sũt, eiusmodi febrem Hecticam græci vocant. ceu non amplius iam in humoribus & spiritu: sed in corporibus ijs quæ habitus ratio nem habẽt, comprehensam. Hæc doloris est ex

Termin⁹ alte rationis quis statuendus.

Doloris in fe bri spatium, & ei⁹ termin⁹

Indolescētiæ i hecticis causa.

Doloris in febribus causa.

Hypophora & solutio.

Inæqualitas tēperamēti in sanis indolēs est.

Hippo. dictū et eiusdē non nulla probabilitas.

pers. putant q̄ qui ea febricitant, omnino se febre carere. neq; enim sentiunt eius calorem. omnibus scilicet eorum partibus æque percalfactis. Sed & cōuenit de ijs, inter naturalis scientiæ professores in ijs quæ de sensibus produnt. Neq; enim citra alteratione͂ est sensus, neq; in ijs quæ iam ad perfectione͂ sunt alterata, dolor. Itaq; etiā hecticæ febres omnes, tum sine dolore sunt: tū nec sensu ab his qui ipsis laborāt, perceptæ. Nō enim ex eorum particulis, hæc agit hæc patitur. quum omnes inter se iam similes sint redditæ, ac vnicam habeant cōsentiente͂ te͂periem. Quod si alia earū calidior est, alia frigidior: at certe eatenus est frigidior, ut uicinā nihil offendat. Alioqui sic scilicet partes quæ pro naturæ modo se habent: mutuo se offendere͂t. vtpote qui sic salte͂ temperamentis dissideant. Caro nāq; calida particula est, os frigidū. Cæterum tam harū partiū, q̄ reliquarū omniū indolens inæqualitas est, modi excessus merito. Sic nanque nec aer qui nos ambit, prius offendit: quam ad immodicū calorem frigusue est immutatus. Cuius alioqui quæ in medio sunt differentias, tametsi numerosas, ac manifestū excessum inter se habentes, citra noxam sentimus. Ex ijs ergo fortasse nec illud duri⁹ dici videatur, quod Hippocrates alicubi ait: Omne͂ morbū vlcus esse. Quippe vlcus vnitatis est

diuisio.

diuisio. Immodicus vero calor ac frig⁹ proxime accedunt, vt vnitatẽ soluant. plurimus quidẽ calor, dũ segregat ac diuidit substãtiæ cõtinuitatẽ. summũ vero frigus, tũ stipando tũ introrsus pariter trudẽdo, quædam exprimit, quædã quassat. Atq; hũc quispiam immodici caloris ac frigoris terminũ statuens, fortasse nõ incõmode sentiat. Seu vero ĩs siue alius immodici excessus terminus est, certe cõsistere omnẽ immoderatũ excessum in habitudine ad aliquid, iã liquet. Non enĩ pari ratione a calidis frigidis q; afficit omne corpus. Inde q; fit ut aliqua animaliũ cõueniẽtes inter se succos habeant. aliqua nõ solũ non cõuenientes, sed etiã qui se mutuo corrũpãt, veluti homo atq; vipera, quorum utriusq; saliua alteri est pernities. Ita vtiq; & scorpiũ necaueris, si ieiunus illi inspueris. At non homo hominẽ morsu interemit, nec uipera uiperam, nec aspis aspidẽ. Siquidem quod simile est: id congruũ amicũq; est. quod cõtrariũ est, inimicũ ac noxiũ. Augetur enĩ quidque ac nutrit a similib⁹, perimit ac corrũpit a dissimilib⁹. Itaq; etiã sanitatis tutela per similia perficitur, morborũ sublatio per cõtaria. Verũ de ĩjs ali⁹ est sermo. Hecticã uero febrẽ quæ iã habitũ corporis occupauit, minime sẽtit qui ea laborat. Reliquarũ febriũ nulla ẽ quæ nõ a laborãte sẽtiat. sed aliæ magis aliæ min⁹ ægrotãti sint graues.

Omnẽ immedicũ excessũ ad aliquid eẽ.

Animalium quædã cõuenientes, quædam contrarios inter se succos habere.

Omnẽ febrẽ præter hecticã a laborãte sentiri.

Sunt ex ijs & quae rigorẽ ingerant. fit enim id quoq; sypmtoma, veluti alia multa, ab inæquali intemperie. Rationem tamẽ generandi eius in ꝓposito libro tradere non est, priusq; de naturalibus facultatibus demõstratum fuerit, quot hæ qualesq; sint, tum quid agere quæq; fit nata. Verũ in libris de symptomatũ causis, de õnibus agetur. Sed reuertor ad inæqualis intemperamẽti differẽtias. Nam quemadmodũ ex phlegmone febris nascatur. tum quod febris omnis ac phlegmone omnis, præter hecticas, ex morbis sint, quibus inæqualis fit intemperies: dictũ iam est.

Inæqualis intẽperamenti generandi uariæ rationes.

Porro accendi febrẽ & citra phlegmonẽ ex solis humoribus putrescentibus licet. Neq; enim ea solum que inculcata sunt, & perspiratu prohibita, putrescunt. verũ celeriter ea, maxime q;. Caeterũ putrescunt & alia multa, quæ putredini sunt opportuna. Dicetur vero de horũ opportunitate alio loco. Iam alio quoq; genere inæqualis oriri intemperies in toto corpore potest. modo fuliginoso vapore detento. modo exercitationibus & plusculis laboribus calore adaucto. modo ab ira, quũ sanguis immoderati⁹ feruet. modo ex de ustione quauis externa, incalescit. Porro qđ etiã in his oĩb⁹ febrib⁹, nõ secus q; in phlegmonis supra est dictũ, tum pro uiribus effectricis causæ, tũ ꝓ corporis ipsius affectu, alij magis febricitẽt, alij minus,

alij minus, alij haud quaq͂, apertum esse arbitror. Aeque vero et quod intẽperies ipsa nõnũq͂ spirituosã tantũ inuadit substantiã, nonnũq͂ ipsos etiã succos, clarũ id quoq͂ reor. Sed nec minus illud, quod omnibus huiusmodi febribus si traxerint, hectica superueniet. Iam q͂ sermo noster ꝓpemodum ostẽdit, inaequalẽ hanc intẽperiẽ aliquãdo ex calida, frigida ve substãtia, quae in particulã aliquã influat, accidere. veluti in his fiebat, quos phlegmonae infestat. Sepe nõ ita: sed ipsa corporis temperie in qualitate mutata. tum quod alterantiũ eã, quaedam ortũ habeant ab ipso corpore, quaedam extrinsec⁹. vtiq͂ quũ ex putredine tantũ aliqua, vel phlegmone excitatur febris, ab ipso corpore. quũ ab vstiõe vel exercitatiõe, extrinsec⁹. Dicetur autẽ et de his fusius in morborũ causis. Tanq͂ autẽ ex deustiõe accedit febris, alterato videlicet corporis tẽperamento: itidẽ nõnulli sepe ex frigore refrigerati toto corpore vehemẽter sũt. aliqui vero etiam perierunt. Iam quod hi oẽs etiã doleãt, ne id quidẽ latet. Porro dolent et qui ex rigore ingẽti vehementer perfrigerati, celeriter sese excalfacere properarunt. multi q͂ eorũ quũ subito ac simul manus igni admouerũt, ingentẽ circa vnguium radicẽ sentiunt dolorẽ. Et quisq͂ quũ tã luculẽter videat intẽperiẽ inaequalẽ doloris esse causam: etiã de internis doloribus dubitet, aut miretur, quo pacto citra phle-

Corporis tẽperies quãdo extrinsecus, et quando interne alteretur.

gmonē, subinde uel laxiore intestino, quod colon
graeci uocāt, uel dentibus, uel alia quauis particula
homines doleāt? Nam neq; taliū ullū mirabile est,
nec quēadmodū simul rigeant et febricitent aegro

Cur aliqui simul rigeant, et febricitent.

tantiū aliqui. Quippe si pituitosus succus qui fri-
gidus est, quē q; Praxagoras uitreum appellat, et
amara bilis quae calida est, simul abundent, ac per
sensibilia mēbra moueantur: nihil miri est utrūq; a
cubāte pari modo sentiri. Neq; enim si hoiem sub
sole feruido statuas, et aquā illi frgidā infūdas, fieri
potest, ut nō simul et a sole calorem, et ab aqua fri-
gus sentiat. Verū hoc casu ābo extrinsecus sūt, nec

In hepialis cur frigꝰ et calor simul sētiant.

paruis portionibus incidūt. In febribus quas hepi
alos uocāt, tū ab interno, tum exiguis portiōibus.
eo q; uniuersū corpus ambo sentire uidetur. Quū
eni tenuissimis portiūculis aspersū per corpus tum
calidū sit tū frigidū: nullā sensilē alterius portiūcu-
lam ita paruā desumas, ī q̄ nō alterū sit cōpraehēsū.

In accessionū inuasiōe febricitātes aliquos frigꝰ et calorē simul sētire.

In ipsa tamē accessionis inuasione, aliqui febricitā-
tiū tum rigent, tū uero febricitāt, tū ambo sentiūt,
frigus īmodicū, et calorē una. Verū nō eodē loco.
Quippe quū possint quae excalfactae sunt partes,
manifeste a refrigeratis discernere. Nam ītus et in
ipsis uisceribus calorē sentiūt. In externis partibus

In Lipyriis utrūq; perpetuo ita ut ī accessiōibus sētiri

uniuersis frigus. Tales perpetuo febres sūt et quae
graece Lipyriae uocātur. Praeterea quoddā ardētiū
febriū perniciosū genꝰ. Quod igit̄ in his maioribꝰ

portionibus

portiõib⁹ accidit, hoc in hepialis cõtingit minutis. Inæqualis nãq; est et harũ febriũ itẽperies, sed nec min⁹ reliquarũ oim. exceptis tñ hecticis. Quietiã ijs qui rigent, nec tamẽ febricitãt, inæquale tẽperamentũ est. Rarũ tamẽ est id symptoma. Cæterũ incidit tum mulieribus, tum quibusdã aliquãdo uiris. Dabet autõ oĩno deses præcessisse uita. aut certe ciborũ copiã longiore spatio hõ sũpsisse. ex quibus tard is, frigidus, crudus, & pituitosus nascat̃ succus. qualẽ scilicet Praxagoras uitreũ existimat. Porro antiquitus nemo (ut uidet̃) ita est affectus, ut qui nec adeo ociosi, nec in uictus saturitate uiuerent. Inde q; factũ est, ut scripserint ãtiqui medici, rigori febrem necessario superuenire. Verũtamẽ tum nos ipsi, tum alij iuniorũ medicorũ nõ pauci, sepenumero uidimus rigorẽ, quẽ nulla secuta sit febris. Porro cõpõit ex hac intẽperie, et ea quæ febricitãtiũ est, Hepialus. appello ita febrẽ illam, cui ambo semper accidunt. At in qua rigor quidẽ præcedit, febris sequit̃ ueluti in tertianis & quartanis hanc hepialũ nõ voco. Ita ex duplici inæquali intẽperie hepialus cõponit Etiã aliæ febres præter hecticas fere oẽs. Simili genere qui particulæ alicuius cũ tumore morbi sunt, hi quoq; oẽs perĩde ac phlegmonæ, cum intẽperamẽto inæquali consistũt. Cãcer, Erisipelas, Carbũcul⁹, Herpes Tumor, Phagedena, Gãgrena. Quippe cõmune ijs omnibus

Aliquos rigere nec tamen febricitare Rarumq; id.

Symptõa priscis (vt videt̃) ignotũ. et cur

Hepialos quæ vocet̃

ijs oībꝰ est, vt ex fluxiōe hūorū sint orta. Dissidēt in eo quod alij ex pituitoso, alij ex bilioso, vel melā cholico succo, alij ex sāguine vel calido, vel tenui, vel bulliente, vel frigido, vel crasso, vel alio quopiā genere affecto fiant. Declarabitur enī alio loco de horū mēbratim differentia diligēter. Quod ad propositam disceptationē pertinet, hoc tantū dixisse abunde est, quod qualiscūq; est fluxio, eadem ratione, quēcq; prædictorū affectuū creat, qua prius ex calida et sanguinea phlegmonen gigni mōstrauimus. Sed non minus etiā similariū, ac simpliciū, primorū q; in ijs corporū singula, sic a fluxiōe affecta, ad inæqualem intēperiē deueniēt. Cæterū extrinsecus pro reumatis ratione calefacta, refrigerata, siccata, vel humectata. penitus et in profūdo nondū similiter affecta. Quod si tota per tota mutata alterata q; sint: fiūt quidē illico a dolore libera, In difficili tamē sic cōstituta sunt statu. Hec prænouisse his qui opus de medicamētis sūt percepturi, et post id medendi methodum, abunde mihi satis videtur.

Finis Tertij de Temperamentis
Thoma Linacro Anglo
Interprete.

Folio.	Pagia.	Versu.	Lege.	Folio.	Pagia.	Versu.	Lege.
Prio.	scdã.	viij.	huidũ aliqd'	ix.	i.	iiij.	articulorũ q3
i.	ij.	xviij.	Ita q3	x.	i.	x.	eni au . idẽ ẽ, aut
ij.	i.	vlti.	papaueris	xi.	i.	xiij.	frigido q3
ij.	ij.	xij.	ea oratio	xi.	i.	xiiij.	cæterorũ corporũ
ij.	ij.	xiiij.	lore, oppõnem	xi.	i.	xxiij.	alterũ absolu
iij.	i.	xxi.	eodẽ corpore cõ	xi.	ij.	xv.	uel speciẽ (to
iij.	ij.	xxiiij.	Ergo eẽ quidẽ	xi.	ij.	xxvij.	quem græce
iiij.	i.	xxi.	hac potuerunt	xij.	i.	xxij.	tes. In specie
iiij.	ij.	iiij.	assidue sectãtur	xij.	i.	xxiij.	Genere vero
iiij.	ij.	xiiij.	tẽperatũ, Atq3	xij.	ij.	iiij.	fariam dicantur
iiij	ij.	xvi.	certo scio	xiij.	ij	xxiij.	aliquo ea su.
v.	i.	v.	in eo cali.	xvi.	ij.	xvi.	enim aliorũ uel
v.	ij.	vij.	porro indicare	xviij.	ij.	xij. et xiij.	noticia
v.	ij.	xij.	nihil humecti in.	xix.	i.	viij.	ad humidorũ
v.	ij.	xiiij.	talis est naturæ	xix.	i.	xx.	siccitatis imagi.
vi.	i.	xviij.	appareret, &	xix.	ij	vi	efficere, ut
vi.	i.	xix.	vtrinq3 po.	xx.	i.	xiiij.	rãt ergo opor.
vi.	i.	xxv.	humidius est	xx.	i.	xviij.	spẽbus notant
vi.	ij.	xix.	in vna eadẽq3 re	xx.	ij.	i.	modo aĩaliũ ge.
vij.	ij.	xx.	intẽperaturæ cõ	xx.	ij.	vij.	in omni specie
viij.	i.	xiiij.	in naturaliter	xxi.	ij.	xix	tactu tamẽ san
viij.	i.	xviij.	assidue largũ	xxij.	i.	iij.	contingit
viij.	i.	xxvi.	ambustus	xxij.	i.	xxi.	pertinent
viij.	ij.	x.	tẽperies q̃cq3 ue	xxij.	ij.	xij. et xiij.	alterã quæ
ri quæ tẽperata res ẽ dissimile				xxij.	ij.	xiij	est huĩdi et sicci

Folio.	Pagĩa.	Versu.	Lege.
xxij	ij.	xxiiij.	inditiũq;
xxiij.	i.	v.	in eodem sunt.
xxiij.	i.	vij	inanimorum
xxiij.	i.	ix.	demortui.
xxiij.	i.	xvij.	mortua collata
xxiij.	ij.	ix.	est tẽperatissĩa
xxiij.	ij.	xiij.	nec cuiusq;.
xxiij.	ij.	xix.	rũ ad ũguẽ ap.
xxiiij.	i.	ix.	motib9 optimis
xxiiij.	i.	xiiij.	nigros, cũ in.
xxiiij.	ij.	vij	paritur infans
xxv.	ij.	i.	cofirment.
xxvi.	i.	vi.	et sãguificatio
xxvi.	ij.	xv.	ex incoctis ci.
xxvi.	ij.	xxvij.	obire queant
xxvii.	ij.	xx.	expertia, an al.
xxvij.	ij.	xxiij.	est istorũ fi.
xxviij.	i.	iij.	disquisitio, ieũda.
xxviij.	i.	xviij.	liorẽ putant
xxviij.	i.	xxiij.	sint. Sin de
xxviij.	ij.	xiij.	desciuisse a
xxx.	i.	i.	interpretabor.
xxx.	ij.	xi.	& mediocri tẽ.
xxx.	ij.	xx.	tum calorem.
xxxi.	i.	v.	perat9 tactũ as
xxxi.	ij.	ix.	est iudex
xxxi.	ij.	xxv.	sũt duræ, nul.
xxxij:	i.	xviij.	habet ossium
xxxiij.	ij.	xij.	tẽperamẽta se.
xxxiij.	ij.	xvi.	qui pĩgues fu.
xxxiiij.	i.	xix.	leue, et te
xxxiiij.	i.	xxij.	venæ extra se
xxxiiij.	i.	xxvi.	Nisi sicubi
xxxiiij.	i.	vlti.	vita ĩdulgẽtior
xxxv.	ij.	ix.	tãta est (accedẽs
xxxvi.	ij.	i.	Siquidẽ nec ex
xxxvij.	ij	v.	tẽpore cõpli.
xxxvij.	ij.	viij.	quod hic quã tum spissatum est, tantum
xxxvij.	ij.	xxij.	Rursus sicuti
xxxviij.	i.	iij.	protinus
xxxviij.	ij.	xviij.	& imbecillos
xxxix.	i.	xxvij.	non peruenit
xxxix.	ij.	vi.	a calore pro
xxxix.	ij.	viij.	cũ senescũt, a
xxxix.	ij.	xxi.	corp9 in alijs
xxxix.	ij.	xxij.	esse in alijs
xxxix.	ij.	xxiiij.	sint hũidores
xl.	i.	xi.	alijs vara. Artu.
xl.	i.	xiiij.	scoptulæ illis
xl.	i.	xv.	nudæq; plane
xl.	i.	xvij.	Quãtopere autẽ
xli.	i.	ij.	ꝓcedẽte vero
xli.	i.	xiij.	cunt, timidiq;

Folio.	Pagia.	Versu.	Lege
xli.	i.	xv.	fiunt.iidem
xli.	ij.	vij.	ab externo ca- lore attract⁹ pdiit nō pōt ex
xlij.	ij.	ij.	autē hic rursū
xlij.	ij.	iij.	aliūde cōfluat
xliij.	i.	vlti.	perueniret
xliij.	ij	xx	haec quod vbi
xliiij.	i.	xvij.	perpēdētibus
xlv.	ij.	xxiij.	testae est adsi milis.Iam malacostaca
xlvi.	i.	xv.	Ad eū modū.
xlvi.	i.	vlti	Caeterū cū id
xlvij.	ij.	xxi.	tū ad libros de medicamētis,tū ad medendi
xlviij.	ij.	xij.	indicetur, qđ
xlix.	ij.	i.	in ignē mutato
xlix.	ij.	iiij.	facile accēdunt̃
l.	i.	vij.	tamē iam fieri
l.	i.	xiij	tem alias, mo.
l.	ij	iiij.	tur ignis ni.
li.	i.	ij.	ē corp⁹ vna qualibet
li.	i.	iij.	tatū,id quod.
li.	i.	iiij	nec ipsum hoc
li.	i.	v.	ab ipso mutat̃

Folio.	Pagina.	Versu.	Lege.
li.	i.	vi.	nec vnq̃
li.	i.	vij.	si illud mutet
liiij.	i.	xxi.	& quae
liiij.	ij.	x.	si certorū me.
liiij.	ij.	xiiij.	cū certis acce.
liiij.	ij.	xx.	ea q̃ vi
lv.	i.	ij.	adferat
lv.	i.	iij.	ciendo iuuet
lv.	i	vi.	alijs tēpore cō.
lvi.	ij.	vij.	non eo minus
lvij.	i.	ij.	in eū quicq̃
lvij.	i.	xx.	quē ipsa.
lviij.	ij.	xviij.	qui ratiōe so.
lxi.	i.	xv	calorē quēdam
lxij.	i.	xviij.	cas māifeste cale.
lxiij.	i.	iiij.	Imo tantum in
lxiij.	i.	v.	a perfūdēdo ē
lxiij.	i.	xxiiij.	ad sūma cor.
lxiij.	i.	xxvi.	indiciū vero ac documentum quod frigida
lxiij.	ij.	xxij.	ex accidenti
lxiiij.	ij.	xvi.	ve admotū ve.
lxiiij.	ij.	xvij.	hominē pote- state calidum

Impressum apud praeclaram Cantabrigiam per
Ioannem Siberch. Anno. M. D. XXI.

MON
DIEV ET DROYT
HONY SOYT QVI MAL Y PEN